

INTRODUCERE ÎN LIMBA GREACĂ

A NOULUI TESTAMENT (*KOINH*)

INTRODUCERE

Limba greacă, o limbă indo-europeană, este una din limbile fundamentale ale culturii europene. Împreună cu popoarele hitite, grecii au migrat în Europa în jurul anilor 2500 î.H. Limba lor este atestată documentar începând cu aproximativ 1400 î.H. Sosiți în valuri succesive, micenienii, aheii, dorienii, ionienii, etc., au colonizat Grecia continentală, țărmurile peninsulei balcanice, Asia mică, porțiuni întinse din țărmurile Mediteranei, construind o civilizație variată și bogată, războinică, divizată, dar, în același timp, elevată artistic și filosofic, care s-a exprimat printr-o arietate de dialecte grecești. Grupa dialectelor sudice ale limbii grecești include dialectele ionic și attic, și arcado-cipriot; dialectele nordice cuprind dialectele eolic, grec-occidental și dialectul doric. Deși artiștii și filosofii greci au scris opere însemnate în toate dialectele, dialectul attic, vorbit în jurul Atenei, se distinge ca fiind cel mai elevat și cel mai prestigios.¹

Noul Testament, cartea de căpătâi a creștinătății, a fost scris, însă, în dialectul *koine*, un dialect dezvoltat din modificarea dialectului attic în urma cuceririlor și interacțiilor culturale și economice ale grecilor și macedonenilor în Asia. El a ajuns să fie folosit în bazinul Mării Mediterane, cu precădere în zona Asiei Mici și a Africii de Nord. Acest dialect conține influențe semitice în vocabular și în retorică, modificări apărute atât datorită evoluției normale a limbii în spațiu

¹ J. Debut, *ΔΙΑΣΚΩ, Manuel a l'usage de Grand Debutants des lycees et universites* (tome 1), Paris: Les Belles Lettres, 1973, pp. 7-18.

grecesc cât și datorită interacției culturale asiatice în spațiul civilizației eleniste (spațiul ocupat în urma cuceririlor lui Alexandru cel Mare). În urma acestor interacții, dialectul *koine* a ajuns să reflecte mai mult tendințele vorbirii din viața de zi cu zi, decât cugetarea sofisticată stilistic, deși s-au scris și în acest dialect lucrări de filozofie, geografie, istorie, beletristică (cf. Polibiu, Strabon, Plutarh, etc.).

Limba *koine* s-a dezvoltat ca o limbă practică, cu vocabular și sintaxă bogate în împrumuturi, și cu o gramatică simplificată față de greaca clasică. Normele ei nu erau arbitrare ci fixate, transmise prin școli și prin intermediul operelor literare. Influențele resimțite asupra vocabularului și modificările ortografice și sintactice, fonetice, etc., au continuat în timp și se regăsesc și în evoluția limbii grecești moderne.

Printre deosebirile mai importante față de dialectul attic se pot enumera următoarele: grupul attic de consoane duble ττ din rădăcina cuvintelor se transformă în dublu sigma - σσ; consoanele finale eufonice -ς și -ν din οὐτως și ἔστιν au ajuns să fie adăugate indiferent dacă erau urmate de un cuvânt ce începea cu o vocală sau de unul care începea cu o consoană; adverbul καλως (bine) a înlocuit treptat termenul clasic εὖ. În mod similar, adjectivul ἔσχατος (ultim, final) a înlocuit formele mai vechi τελευταιος, ὕστατος; substantivul προβατον (oaie) a luat locul formei vechi οἶς, numeralul cardinal εἷς (unu) a devenit echivalent cu pronumele nehotărât -τις (un, cineva), etc.

Au dispărut formele pluralului dual și au rămas doar cele ale pluralului obișnuit. Folosirea timpului viitor a devenit tot mai restrânsă, iar modul optativ a fost înlocuit progresiv cu modul subjonctiv care, de asemeni, tindea să fie preferat și în locul modului imperativ. Verbele la timpul aorist manifestă preferință pentru terminațiile în α. Folosirea conjuncției και (și) a devenit mai frecventă și mai nuanțată (o influență semitică). Conjugarea verbelor în -ω a devenit preponderentă, și apar tranziții ale verbelor în -μι spre

conjugarea în - ω (ἄφιημι - ἄφιω, a ierta, ambele forme fiind prezente în NT).²

În ceea ce privește scrierea, dialectul *koine* a urmat normele antice grecești; manuscrisele Noului Testament, ca și operele lui Aristotel, Platon, sau cele ale lui Tucidide, ori Pausanias, Strabon, etc., au fost scrise cu caractere unciale (litere mari), fără spații între cuvinte (scrierea cursivă nu a fost folosită decât din secolul v-vi). Astfel, o propoziție cum ar fi ‘Dumnezeu este Domnul’ se scria legat, ΟΘΕΟΣ ΕΣΤΙΝ Ο ΚΥΡΙΟΣ, și nu Ο ΘΕΟΣ ΕΣΤΙΝ Ο ΚΥΡΙΟΣ (cu litere cursive textul ar fi fost: οθεοϛεστινοκυριος). Punctuația era redusă la minimum și, pentru cuvintele foarte cunoscute, se foloseau prescurtări, cum ar fi: ΘΣ pentru ΘΕΟΣ - Dumnezeu, ΚΣ pentru ΚΥΡΙΟΣ, domn, etc. Propoziția anterioară ar fi putut fi scrisă, deci, și sub forma ΟΘΣΕΣΤΙΝΟΚΣ. O astfel de scriere transforma scrisul și cititul textelor într-o activitate care cerea antrenament, efort de descifrare și multă atenție.

Materialul prezentat în acest volum are scopul de a echipa studentul cu cunoștințele și abilitățile necesare pentru a citi și traduce textele Noului Testament în limba greacă. Pentru aceasta, materialul ia forma unei serii succinte de lecții axate pe morfologia dialectului *koine*, cu anumite – dar puține - elemente de sintaxă, cu multe exemple din textul NT, care ilustrează diverse repere gramaticale și subliniază valoarea exegetică a gramaticii în studiul NT. Manualul încearcă să asiste studentul la efectuarea unui prim pas spre înțelegerea literei, limbii, și spiritului Noului Testament, un pas care poate fi continuat,

² F. Blass și A. Debrunner, *A Greek Grammar of the New Testament and Other Early Christian Literature*, trad. și rev. R.W. Funk, Chicago, IL: UCP, 1961; E.H. Dana, și J.R. Mantey, *A Manual Grammar of the Greek New Testament*, New York: MacMillan, 1927; F.W. Gingrich, ‘The Greek New Testament as a Landmark in the Course of Semantic Change’, *JBL* 73 (1954), 189-196. Cf. J.C. Treat, *Differences Between Classical and Hellenistic Greek, A Quick Introduction*, <http://ccat.sas.upenn.edu/jtreat/koine/classical.htm>, 2002, decembrie.

ulterior, prin studiul sintaxei și al exegezei biblice, precum și al traducerii dinamice a NT.³

³ În acest scop se poate la apela și la informațiile din J.E. Tipei, *Limba greacă a Noului Testament*, Oradea: Cartea Creștină, 1994; A.F. Ștef, *Manual de greacă veche*, București: Humanitas, 1996; C. Balmuș și Al. Graur, *Gramatica limbii grecești (fonetică, morfologie, sintaxă)*, Iași: Editura Autorilor Asociați, 1935; M. Balme și G. Lawall, *Athenaze. An Introduction to Ancient Greek*, Oxford, Oxford UP, 1990; 1991, vols. 1-2; J. W. Wenham, *The Elements of New Testament Greek*, Cambridge: Cambridge UP, 1988, etc. Pentru studiul NT recomandăm M.S.J. Zerwick, și M. Grosvenor, *A Gramatical Analysis of the Greek New Testament*, Roma: Editrice Pontificio Istituto Biblico, 1993 (4a ed., revizuită); *The Greek New Testament*, editori K. Aland, M. Black, C. M. Martini, B.M. Metzger, și A. Wikgren, ediție comună pentru a 4a ediție *United Bible Societies* și a 27a ediție *Novum Testamentum Graece* (Nestle-Aland), Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, London: United Bible Societies, 1993.

1. ABG – UL GRECESC

1.1. Alfabetul grecesc

Spre deosebire de limba română, alfabetul limbii grecești începe cu a-b-g... α, β, γ . El are 24 de litere: 7 vocale și 17 consoane, care au și vvaloare numerică.

Litere		Număr	Denumire și pronunție echivalentă
A	α	1	alfa - a (scurt - <i>artă</i> ; lung - <i>arǎb</i>)
B	β	2	beta - b (b - barbar; sau v – caviar, vină)
Γ	γ	3	gama - gh (\approx geneză); ngh - $\gamma\gamma, \kappa\gamma, \chi\gamma$)
Δ	δ	4	delta - dh (\approx dar, deltă; cf. eng. <i>the, then</i>)
E	ϵ	5	epsilon - e scurt, deschis, (ex. <i>lefter</i>)
Z	ζ	7	zeta - z (z - zel; sau dz; zd; <i>Azdod, Azot</i>)
H	η	8	eta - e lung, închis, (\approx ei, ger. <i>sehr, Dreher</i>)
Θ	θ	9	theta - th (nu are echiv. rom., cf. eng. <i>the</i>)
I	ι	10	iota - i scurt, deschis (ex.: bir, fir, iar)
K	κ	20	kappa - k (caligrafie, economie)
Λ	λ	30	lambda - l (logos, oligofren)
M	μ	40	miu - m (metodă, melodios)
N	ν	50	niu - n (nou, nard)
E	ξ	60	xi - x (xilofon, Xenia, ortodox)
O	\omicron	70	omicron - o scurt, deschis (\approx omolog, rod)
Π	π	80	pi - p (pneumatic, parabolă)
P	ρ	100	ro - r, rh (rac, rimă, rabin)
Σ	σ, ς	200	sigma - s (s accentuat, \approx selenar, Solon)
T	τ	300	tau - t (telefon, dotare)
Y	υ	400	upsilon - u lung (<i>iu</i> \approx fr. <i>du</i>); u scurt (<i>iu</i> \approx i)
Φ	ϕ	500	fi - f (farmec, fizică)
X	χ	600	chi - ch (un h dur, ex.: har, Harap-alb)
Ψ	ψ	700	psi - ps (psihic, capsă)
Ω	ω	800	omega - o lung, închis (\approx horă, oră, mor)

Alfabetul limbii grecești clasice conținea și alte sunete (digamma ϝ - 6, koppa Ϟ - 90, și sampi Ϻ - 900), care, însă, nu s-au păstrat în dialectul *koine*. În ce privește pronunția, există două școli principale, cu subcurențele lor, una fiind școala lui Erasmus din Rotterdam (1467-1536), cealaltă urmând pronunția limbii grecești moderne, în favoarea căreia s-a declarat, printre alții, I. Reuchlin (1445-1523). Multe din manualele occidentale urmează pronunția erasmică, care a încercat să reconstituie pronunția limbii grecești antice, plecând de la scrierea ei și a atribuit fiecărui literă și diftong valori distincte. Totuși, nu suntem în posesia vreunui document care să ateste modul cum pronunțau cuvintele grecii de acum două mii de ani (dimpotrivă, unele erori de copiere ale manuscriselor NT dau de înțeles că pronunția în dialectul *koine* se apropia de pronunția limbii grecești contemporane, de exemplu variantele frecvente noi-voi, ἦμεις - ὅμεις). De aceea, pronunția reuchliniană, folosită de multe țări răsăritene, adoptă pur și simplu regulile contemporane de pronunție ale limbii grecești (ceea ce duce la multe cazuri de ambiguitate fonetică din pricina simplificării și suprapunerii valorii sunetelor).⁴ Manualul de față adoptă în principiu regulile lui Erasmus, dar admite și câteva modificări de tip reuchlinian, anume pentru literele ζ și χ se adoptă valoarea *z* și *h*, nu *dz* și, respectiv, *ch*; iar pentru diftongul *ov* se adoptă o pronunțare închisă, lungă, similară vocalei *u*.

Ca ajutor mnemonic pentru reținerea alfabetului, se poate observa că există grupuri de litere care respectă ordinea alfabetului românesc (un fel de ‘însule românești despărțite de ‘canale’ grecești...):

⁴ C.C. Caragounis, ‘The Error of Erasmus and Un-Greek Pronunciations of Greek’, *Filologia Neotestamentaria* 8 (1995), 151-185, oferă o captivantă trecere în reistă a istoricului pronunției erasmice, care s-ar fi bazat pe o eroare de interpretare, pe o glumă academică, jucată lui de savantul elvețian Henricus Glareanus (Loritus din Glarus). Caragounis argumentează că pronunția reuchliniană este singura care poate fi luată în considerare, singura care are o legătură cu greaca clasică prin intermediul culturii bizantine. Problema pronunțării clasice rămâne deschisă, însă, și din punctul de vedere al savanților contemporani, este în continuare supusă convențiilor.

ΑΒΓΔΕ - ΖΗΘ - ΙΚΛΜΝ - Ξ - ΟΠΡΣΤΥ - ΦΧΨΩ.

(a) Literele mari se scriu pe tot spațiul dintre linii:

ΑΒΓΔΕΖΗΘΙΚΛΜΝΞΟΠΡΣΤΥΦΧΨΩ

(b) Literele mici ocupă interalul în moduri diverse:

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

După modul de ocupare a spațiului ele s-ar putea clasifica astfel:

- litere în prima jumătate de interal: α ε ι κ ν ο π τ υ ω

- litere în prima jumătate de interal dar care traversează și linia de jos:

γ η μ ρ ς χ

- litere care ocupă tot interspațiul:

δ θ λ

- litere care folosesc interspațiul și trec și sub linie: β ζ ξ φ ψ

Vocalele

Vocalele alfabetului grec sunt: α ε η ι ο ω υ. Ele pot fi deschise: α, ε, ο, η, ω, sau închise: ι, υ, scurte sau lungi:

	scurte	lungi	atât scurte cât și lungi
vocale	ε	η	α
	ο	ω	ι
			υ

Diftongi

În limba greacă diftongii se formează cu vocalele ι sau υ :

cu vocala ι	cu vocala υ
αι - ai	αυ - au
ει - ei	ευ - eu
οι - oi	ου - ou
υι - ui	ηυ - eu (≈ eiu)

Toți diftongii limbii grecești sunt sunete lungi, cu excepția diftongilor αι și οι aflați în poziție finală. Există și o categorie de diftongi muți, anume cei formați cu iota subscris: αι, ηι, φι (există și convenții după care iota subscris trebuie și citit în clar, distinct). Iota subscris apare mai ales în cadrul unor contracții de vocale, în sunetele specifice unor terminații anume, cum ar fi în cazul dativ singular (ex., τω λογωι - cuvântului, pentru ὁ λογος) sau pentru verbe la timpul prezent modul subjonctiv, (pers. 3, singular, de exemplu, λυηι - să dezlege, pentru λυω), etc.

Consoanele

Consoanele alfabetului grec se împart în patru categorii care se comportă diferit, specific, în cadrul fenomenului de contracție:

(1) lichide - λ, μ, ν, ρ (se numesc așa pentru că pot fi pronunțate prelung, chiar și cu gura închisă); au valoare semivocalică (semi-consoane). Limba greacă are o preferință deosebită pentru ele.

(2) mute - β, γ, δ, θ, κ, π, τ, φ, χ (se pronunță scurt, o singură dată; ele se pot înlocui unele pe altele, reprezentative fiind variantele tari sau ‘surde, și se combină cu litera sigma σ rezultând consoane duble):

	surde	sonore	aspirate
guturale	κ	γ	χ
labiale	π	β	φ
dentale	τ	δ	θ

- (3) siflante (au pe sigma, σ , în compoziția lor) - σ , ζ , ξ , ψ
 (4) consoane duble - ζ , ξ , ψ (formate prin combinarea cu σ).

gutturale	κ, γ, χ	+ σ	= ξ
labiale	π, β, φ	+ σ	= ψ
dentale	τ, δ, θ	+ σ	= ζ

(5) grupările duble $\lambda\lambda$, $\mu\mu$, $\pi\pi$, $\tau\tau$, $\sigma\sigma$ se pronunță cu o lungime dublă față de consoana simplă. Grupările $\gamma\gamma$, $\gamma\kappa$, $\gamma\mu$, $\gamma\xi$, $\gamma\chi$, se pronunță nazalizat: *ng, nk, gm, nx, nh*.

1.2. Accentele, semnele de aspirație, diacritice și de punctuație

Inventarea accentelor și a semnelor de aspirație este atribuită lui Aristofan, bibliotecar în Alexandria (cca. 200 îH). El a propus folosirea unor semne grafice specifice care să precizeze pronunția cuvintelor, devenită nesigură în secolul trei înainte de Hristos. În plus, noile semne facilitau învățarea limbii și de către străini. Manuscrisele grecești nu vor folosi însă în mod regulat accentele și semnele de aspirație ('spiritele') decât cu începere din secolul 7 dH.

Conform regulilor stabilite, orice cuvânt are un accent și aplicarea lui se realizează prin raportare la ultima silabă (ultima, penultima, antepenultima; există și excepții: cuvintele care se pronunță legat își pot transfera accentele, iar unele pronume și prepoziții nu primesc accent). Accentele se pot deplasa și chiar modifica în timpul declinării sau conjugării, ajungând să reprezinte, uneori, chiar repere ale unor cazuri. În cazul semnelor de aspirație, fiecare cuvânt care începe cu o vocală sau diftong primește și un semn de aspirație (numit și 'spirit?'); spirit *lin*´, fără valoare fonetică, sau spirit *aspru* ´, care se pronunță ca un echivalent al sunetului *h* din limba română. În cazul diftongilor, accentele sau semnele de aspirație se plasează pe a doua vocală din diftong.

Accentele

Cele trei accente folosite de lingiștii alexandrieni reprezentau inițial diferențele de ton din rostire (o ridicare și / sau o coborâre a tonului: ascuțit – ton înalt, grav – ton coborât, circumflex – ridicare / coborâre de ton) și intensități diferite ale sunetelor. În ce privește plasarea, regula generală este că ele se așează cât mai spre interiorul cuvântului și pot cădea doar pe ultimele trei silabe: pe ultima silabă (accent ascuțit sau grav *oxiton*, sau accent circumflex *perispomenon*), pe penultima (accent ascuțit *paroxiton* sau accent circumflex *properispomenon*), sau pe antepenultima silabă (accent ascuțit *proparoxiton*):⁵

ascuțit	´	poate cădea pe oricare din ultimele trei silabe
circumflex	˘	poate cădea doar pe ultimele două silabe
grav	`	poate cădea doar pe ultima silabă.

Accentul ascuțit indica o ridicare a tonului, și poate fi aplicat pe oricare din ultimele trei silabe, fie ele lungi fie scurte (ultima, penultima, antepenultima).

ᾶν	-	θρω	-	πος
				ultima
		penultima		
antepenultima				

Exemple:

ἄδελφος - frate, κηρυσσω - eu predic, ἄνθρωπος - om.

Accentul circumflex denota o urcare și o coborâre de ton, și putea fi aplicat doar pe un sunet lung (vocală lungă, diftong), doar pe una din ultimele două silabe (ultima și penultima). Un accent circumflex pe o vocală scurtă este o contradicție în termeni: astfel semnele ε, ο, pur și

⁵ Cf. Anexa nr. 2, despre regulile generale ale accentelor.

simplu nu au sens. Asemănător cu regulile pentru spiritul lin și aspru, accentele aplicate pe un diftong se plasează pe a doua vocală a diftongului (de exemplu ου, υι, ει, etc.): Ἰησους - Isus; του λαου - al poporului, ἐκεινος (acela).

Accentul grav nu este un accent de sine stătător, el arată o tranziție fonetică de la un cuvânt la altul. Practic, el înlocuiește accentul ascuțit de pe ultima silabă a cuvintelor atunci când acestea sunt urmate de alte cuvinte într-o propoziție. De exemplu, καις (și); ἄλλας (ci, dar), sunt date în dicționar cu accent ascuțit; în propoziție, însă, le întâlnim cu accent grav:

και οὐκ ἐσμεν ἐκ του κοσμου ἄλλα; ἐκ του θεου.
și [noi] nu suntem din lume ci din Dumnezeu.

În limba greacă aproape toate cuvintele au un accent (și doar unul). Excepțiile sunt următoarele: există 10 cuvinte sau părți de vorbire proclitice, fără accent: ὁ, ἡ, οἱ, αἱ, ἐν, εἰς, ἐκ (ἐξ), ὡς, εἰ, οὐ și există un număr de cuvinte care se pot pronunța împreună cu un alt cuvânt, dinaintea lor, caz în care accentul lor se transferă pe acest cuvânt: singularul pronumelor personale (μου, μοι, με, σου, σοι, σε, οὐ, οἱ, εἰ), formele pronumelui indefinit τις, adverbele pronominale nedefinite (που, ποι, ποθεν, ποτε, πως, πη), particulele γε, τε, τοι, νυν, περ, ποι, formele bisilabice ale verbului εἶμι și φημι, plus câteva cazuri de așezare lângă cuvinte cu accent dominant.

Semnele de aspirație

Vocala inițială ale unui cuvânt (prima vocală simplă sau a doua vocală, în cazul unui diftong) primesc întotdeauna un semn de aspirație:

´ = spiritul lin. Acesta nu modifică pronunția cuvântului, ci indică o aspirație ușoară, necesară actului fonator.

ˆ = spiritul aspru. Acesta se pronunță ca guturala ‘h’ din limba română, și indică o aspirație puternică care însoțește pronunția vocalei respective. Dintre consoane doar ρ, rho, poate primi spirit aspru,

anume când se află la începutul unui cuvânt (în acest caz se transliterează *rh* și se pronunță mai accentuat): ἔσχατος - ἕτερος, ἄξιος - ἄγιος (Erasmus recomandă citirea lui ῥ ca *hr* dar părerile saanților contemporani sunt împărțite cu privire la această citire).

Semnele diacritice.

Textele grecești ale NT folosesc trei feluri de semne diacritice: apostroful, trema și corona.

(1) Apostroful, ’, marchează absența unei vocale:

δια αὐτου = δι’ αὐτου

(2) Trema, ¨, indică o pronunțare în hiat (separată) a două vocale alăturate.

ex.: Ἡσῴας (Isaia), προΐμος (devreme), Μωϋσης (Moise).

(3) Corona ’, semnifică pierderea uneia sau mai multor litere, prin combinarea a două cuvinte succesive.

ex.: και ἐγω = κἀγω (și eu)

Semnele de punctuație.

În perioada Noului Testament nu se foloseau semne de punctuație și nici spații libere între cuvinte. Ele au fost introduse mai târziu de cercetători:

. = . punctul.

, = , virgula.

; = ? punct și virgulă = semnul întrebării.

: = ; / : un punct sus - o pauză medie, de tip ‘;’ sau ‘:’

1.3. *Exerciții*

1. Scrieți de cinci ori alfabetul grecesc (litere mari, litere mici)

2. Despărțiți în silabe următoarele substantive:

αποστολος	ευαγγελιον	θανατος
κυριος	παραβολη	οικος
διδασκαλος	επιστολη	οχλος
καρδια		

3. Citiți următoarele texte cu voce tare, copiați-le în scris:

ἔλεγεν δε και τοις ὄχλοις· ὅταν ἴδητε την νεφελην ἀνατελλουσαν ἐπι δυσμων εὐθως λεγετε ὅτι ὄμβρος ἔρχεται και γινεται οὕτως· και ὅταν νοτον πνεοντα, λεγετε ὅτι καυσων ἔσται, και γινεται· ὑποχριται, το προσωπον της γης και του οὐρανου οιδατε δοκιμαζειν, τον καιρον δε τουτον πως οὐκ οἰδατε δοκιμαζειν; (Lc. 12:54-56).

ἄμην, ἄμην λεγω ὑμιν, ὁ μη εἰσερχομενος δια της θυρας εἰς την αὐλην των προβατων ἀλλα ἀναβαινων αλλαχοθεν ἐκεινος κλεπτης ἔστιν και ληστης· ὁ δε εἰσερχομενος δια της θυρας ποιμην ἔστιν των προβατων. τουτω ὁ θυρωρος ἀνοιγει και τα προβατα της φωνης αὐτου ἀκουει και τα ἴδια προβατα φωνει κατ' ὄνομα και ἐξαγει αὐτα. (In. 10:1-3)

4. Compuneți un text de 100 de cuvinte în limba română pe care să-l scrieți cu litere grecești și în care să folosiți următoarele cuvinte: epistolă, tezaur, biblie, oră, drum, metodă, fugă, botez, teolog, farmacie, curios, zelos, este, ananghie, zăzanie, idol, icoană, ipoteză, selenar, efemer, zelos, barbar, aer, tomografie, hipopotam, despot, etc.

2. SUBSTANTIVELE DE DECLINAREA A 2A

Gen.1:1, **ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.**
la început a făcut Dumnezeu cerurile și pământul.

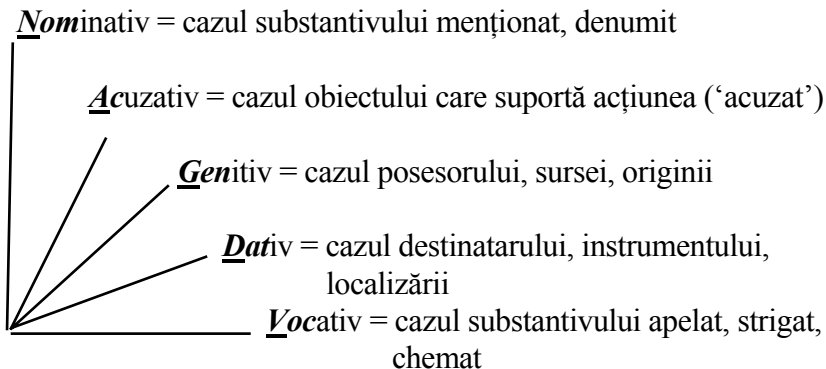
În primul verset din Geneza se pot observa mai multe tipuri de substantive. Printre ele, **ὁ θεός**, Dumnezeu, **ὁ οὐρανός**, cer, care sunt substantive masculine de declinarea a 2a. Aceasta este și declinarea ce urmează a fi studiată în această lecție.

2.1. Generalități (declinări, cazuri)

Pe ansamblu, limba greacă are trei declinări:

- 1) declinarea substantivelor feminine regulate (în α , α contras, sau η)
- 2) declinarea substantivelor masculine și neutre, regulate (în $ο$)
- 3) declinarea substantivelor feminine, masculine și neutre neregulate.

Substantivele au terminații specifice care indică tipurile de relații semantice stabilite cu celelalte cuvinte din propoziție, relații care se numesc ‘cazuri’ (căderi).

Unele gramatici menționează opt cazuri în limba greacă, altele doar de cinci. De multe ori, cele cinci forme distincte prezentate în schema generală au mai multe funcții, ceea ce ar sprijini, totuși, ideea existenței a opt cazuri:

- 1) nominativ - cazul desemnării, al nominalizării (cazul subiectului);
- 2) genitiv - cazul descrierii, al apartenenței, al genezei (al atributului de origine, de sursă, sau al atributului posesiv, al proprietății);
- 3) ablativ - cazul separării, distanțării, al distincției, contrastului;
- 4) dativ - cazul destinatarului, al beneficiarului (cazul complementului indirect);
- 5) locativ - cazul poziției, al localizării spațiale și temporale (cazul complementului de loc);
- 6) instrumental - cazul instrumentului, al metodei, al mijlocului de îndeplinire a unei acțiuni (cazul complementului instrumental);
- 7) acuzativ - cazul limitării sau încheierii unei acțiuni, al substantivului care suportă acțiunea (cazul complementului direct, dar și indirect);
- 8) vocativ - cazul chemării, al apelării, al adresării directe.

În greaca NT cele opt funcții sintactice ale substantivelor se grupează pe cele cinci cazuri în felul următor: 1) nominativ; 2) genitiv (plus ablativ); 3) dativ (plus locativ și instrumental); 4) acuzativ; 5) vocativ.

2.2. Declinarea 2-a

Declinarea a 2a include substantivele masculine terminate la nominativ în - ος și cele neutre în - ον, precum și câteva excepții feminine. Sunetul caracteristic ei este sunetul ‘o care apare în terminație și ca vocală de legătură (ο, ον sau ω).

Nom.	λογος	δωρον	ὄδος
Ac.	λογον	δωρον	ὄδον
Gen.	λογου	δωρου	ὄδοι

Dat.	λογῷ	δώρῳ	ὄδῳ
Voc.	ὦ, λογε	ὦ, δωρον	ὦ, ὄδε
Nom.	λογοὶ	δώρα	ὄδοι
Ac.	λογους	δώρα	ὄδους
Gen.	λογῶν	δώρων	ὄδων
Dat.	λογοῖς	δώροις	ὄδοις
Voc.	ὦ, λογοὶ	ὦ, δώρα	ὦ, ὄδοι

Identificarea genului se face adesea cu articolul hotărât ὁ (m), το (n), ἡ (f):

Nom.	ὁ	λογος	το	δωρον	ἡ	ὄδος
Ac.	τον	λογον	το	δωρον	την	ὄδον
Gen.	του	λογου	του	δωρου	της	ὄδου
Dat.	τῷ	λογῷ	τῷ	δώρῳ	τῇ	ὄδῳ
Voc.	-- ὦ,	λογε	-- ὦ,	δωρον	-- ὦ,	ὄδε
Nom.	οἱ	λογοὶ	τα	δώρα	αἱ	ὄδοι
Ac.	τους	λογους	τα	δώρα	τας	ὄδους
Gen.	των	λογῶν	των	δώρων	των	ὄδων
Dat.	τοῖς	λογοῖς	τοῖς	δώροις	ταῖς	ὄδοις
Voc.	-- ὦ,	λογοὶ	-- ὦ,	δώρα	-- ὦ,	ὄδοι

La singular și plural, separat, declinarea articolului hotărât arată astfel:

Nom.	ὁ	ἡ	το	οἱ	αἱ	τα
Ac.	τον	την	το	τους	τας	τα
Gen.	του	της	του	των	των	των
Dat.	τῷ	τῇ	τῷ	τοῖς	ταῖς	τοῖς

În coloana a treia din exemplele de declinare a 2a se observă declinarea unui substantiv feminine de tipul excepție de declinare a

2a. La fel se declină și ἡ νοσος - boala, ἡ παρθενος - fecioara (ὁ παρθενος -feciorul), ἔρημος- pustia, τριβος - cărarea, νησος - insula, βιβλος - cartea, ψηφος - piatră, ταφρος - șanț, tranșeu, ἡ ἄμπελος - iță de vie, substantive cu formă unică pentru ambele genuri: ὁ, ἡ θεος, - zeu, zeiță, ὁ, ἡ ἄγγελος - mesager, mesageră (înger), unele substantive care desemnează animale: ὁ, ἡ ἄρκτος - urs, ursoaică, ὁ, ἡ ἵππος - cal, armăsar, iapă, ὁ, ἡ ἔλαφος - ușor, tinerete. La acestea se adaugă nume de țări, insule și orașe cum sunt: ἡ Ἀιγυπτος, ἡ Ἡπειρος, ἡ Δηλος, ἡ Πάρος, ἡ Νάξος, ἡ Κύπρος, ἡ Κορινθος, ἡ Μιλητος, și adjective substantiizate, de ex.: ἡ ἄνυδρος (χωρα) - țară pustie (deșert, fără apă), ἡ ἠπειρος (γη) - uscatul ferm (pământ solid), ἡ διαλεκτος (γλωττα) - limbă locală, dialect, ἡ συγκλητος (βουλη) - adunarea senatului. Observați sunetele caracteristice:

<i>Singular</i>	M.	N.	<i>Plural:</i>	M.	N.
Nom.	- ς	- ν		- οι	- α
Ac.	- ν	- ν		- ους	- α
Gen.	- ου	- ου		- ων	- ων
Dat.	- ω	- ω		- οις	- οις
Voc.	- ε	- ν		- οι	- α

De asemenea, trebuie notat fenomenul de lungire și accentuare al vocalelor, în timpul declinării (ablaut). Conform acestui fenomen, când două vocale în contact, în procesul declinării, ele formează o vocală diferită sau un diftong:

λογο	+ ι	devine λογω	(dat. singular; ο + ι = ω)
λογο	+ ο	devine λογου	(gen. singular; ο + ο = ου)
γραφη	+ ων	devine γραφων	(gen. plural; ω înlocuiește pe η)

La acuzativ plural, vocala ο dinaintea terminației νς se lungeste în diftongul ου, în timp ce ν intervocalic, slab, capătă o valoare semivocalică și dispare. Acest gen de contracție se întâlnește și în cazul adjectivelor, precum și al verbelor:

λογο + νς devine λογους (acuzativ plural; - νς este terminația)

Articolul hotărât se acordă în gen și număr cu substantivul și, la declinarea 1 și 2 rimează cu terminațiile substantivelor: În mod caracteristic, articolul neutru are aceeași formă a nominativ și acuzativ, singular și, respectiv, plural. La genitiv și dativ el este identic cu articolul masculin. Toate articolele au un punct comun remarcabil: la genitiv plural toate au aceeași formă - των. La masculin și feminin marca acuzativului singular este terminația - ν (τον, την) iar la plural, terminația - ς (τους, τας). Marca dativului singular este iota subscris τῷ, τῇ. La plural, marca dativului este tot iota, dar nu subscris, ci distinct alăturat, τοῖς, ταῖς. La dativ și genitiv articolele au accent circumflex, iar la nominativ, acuzativ au accent ascuțit (în propoziție acesta devine accent grav).

Substantivele proprii. În Noul Testament există multe substantive proprii, cea mai mare parte provenind din ebraică. Unele se declină, altele nu – și folosesc doar articolul hotărât declinat. De exemplu: ὁ Ἰησους (In. 1:42), του Δαυιδ (Mt. 22:42), τῷ Ἰσραηλ (Fapte 1:6), τον Ἀβρααμ (Mt. 3:9).

2.3. Exerciții

Vocabular:

ἀδελφος, ὁ - frate,	ἄνθρωπος, ὁ - om,
ἀποστολος, ὁ - apostol,	γαμος, ὁ - căsătorie;
δωρον, το - dar, cadou,	εὐαγγελιον, το - evanghelie,
θανατος, ὁ - moarte,	θεος, ὁ - Dumnezeu,
ἱερον, το - templu, Ἰησους, ὁ - Isus,	
κοσμος, ὁ, - lume,	κυριος, ὁ, - domn,
λιθος, ὁ, - piatră,	λογος, ὁ - cuvânt,
ναος, ὁ - templu, chivot,	νομος, ὁ - lege,
ὁδος, ἡ - cale,	οἶκος, ὁ - casă,

οὐρανός, ὁ - ceruri,	ὄχλος, ὁ - mulțime,
Πέτρος, ὁ - Petru,	ποταμός, ὁ - râu,
τεκνον, το, - copil,	υἱός, ὁ - fiu,
χρονός, ὁ - timp,	πωλός, ὁ - măgar, mânăz.
αὐτός - el (m.)	αὐτό - el (n.)
Ἰορδανής, ὁ - Ιορδαν	ἱματιον, το - haină
παιδον, το - copilăș	ἱερον, το - templu

1. Traduceți în limba greacă:

Copiii fraților, legea lui Dumnezeu, templul fraților, evanghelia lui Isus, măgarul apostolilor, lumea copilului, râul morții, cuvântul evangheliei.

Văd (βλεπω) pe fratele lui Petru.

Predic (κηρυσσω) evanghelia lui Dumnezeu fraților apostolilor.

Apostolul aduce (φερει) daruri copiilor fratelui și (και) Domnul îi vindecă (θεραπευω) pe ei.

Copilul fuge (φευγει) în (εἰς) templul lui Dumnezeu.

Botez (βαπτιζω) pe oameni în (εν) râul Iordan.

3. VERBELE; TIMPUL PREZENT (ACȚIUNE CONTINUĂ)

Ioan 1:51 ... και λεγει αυτω, αμην, αμην, λεγω υμιν...
... Și îi zice lui, adevărat, adevărat, vă spun vouă...

3.1. Generalități(conjugări, diateze, moduri, timpuri)

În limba greacă verbele există două conjugări: (a) o *conjugare tematică*, în - ω, unde legătura dintre rădăcina verbului și terminații se face cu ajutorul unor vocale tematice, ο și ε (exemple de verbe din această categorie: λυω – a dezlega, λεγω – a vorbi, γραφω – a scrie, καλεω – a chema, αγαπω – a iubi, etc.), și (b) o *conjugare atematică*, în - μι, unde terminațiile se leagă direct la rădăcina verbului fără vocale de legătură (exemple de verbe în - μι: ειμι – a fi, διδωμι – a da, ιστημι – a face să stea, a sta, etc.). Cele mai multe verbe sunt tematice, în - ω, și de-a lungul perioadei clasice, până în timpul NT, s-a manifestat tot mai mult tendința de înlocuire a verbelor în - μι cu verbe de conjugarea - ω. Verbele - μι neînlocuite sunt verbe ‘tari’, des întâlnite în vorbire și literatură, dimpreună cu compusele lor.

Acțiunea verbelor este caracterizată cu ajutorul următoarelor categorii: diateză, mod, timp, persoană și număr (singular sau plural). La modurile substantivale, cum este participiul, verbele pot fi declinate ca un substantiv și posedă, ca atare, și caz și gen (feminin, masculin, neutru).

Diateza precizează raportul dintre subiectul și obiectul acțiunii, dintre autorul și destinatarul ei, și în limba greacă avem trei diateze:

1. *diateza activă* este diateza unei acțiuni executate de subiect asupra altcuia sau a altcea:

λεγει η μητηρ αυτου τοις διακονοι... (In. 2:5)
spune mama lui slugilor...

2. *diateza medie* descrie o acțiune executată de subiect asupra sa însuși sau pentru sine, de care beneficiază subiectul. De cele mai multe ori această diateză comunică un sens reflexiv, dar nu întotdeauna. Uneori ea poate avea un sens activ, cu o precizare de nuanță, și anume că acțiunea este rezultatul unei decizii sau implicării personale exprese:

ἄνδρες Νινευιται ἀναστήσονται ἐν τῆς κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταυτῆς...

Bărbații niniveni se vor ridica a judecată (pentru a judeca) față de neamul acesta (Mt. 12:41).

3. *diateza pasivă* exprimă o acțiune executată asupra subiectului de către altcineva:

οἱ Ἱεροσολυμίται... ἐβαπτίζοντο ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ.

cei din Ierusalim... erau botezați, de către el (Ioan), în râul Iordan. (Mc. 1:5)

Modul verbului dă informații asupra relației dintre subiect și acțiunea predicatului. În greacă se observă șase moduri: trei ale acțiunii reale ('de prim-plan' – modul indicativ; 'de fond' – modul participiu; 'de referință' – modul infinitiv) și trei moduri ale acțiunii posibile ('sugerate' – modul subjonctiv; 'poruncite' – modul imperativ; sau 'dorite' – modul optativ). Modul gerunziu din limba română se regăsește în sensurile modului participiu din greacă, iar sensurile modului supin (direcția, intenția, ocupația) sunt incluse în cele ale modului infinitiv.

Timpul unui verb are, în limba greacă, două valori: la un timp dat verbul dă informații despre perioada și durata unei acțiuni (informație temporală), dar și informații despre calitatea sau tipul acțiunii (informație de aspect): acțiune continuă, liniară, repetată, sau punctuală (instantanee). Principalele aspecte comunicate de verbe sunt aspectele de tip perfect (acțiune încheiată, realizată în trecut),

imperfect (acțiune neîncheiată) și static (acțiune continuă, neprecizată, nedeterminată). Timpurile cu aspect linear predominant (continuu, imperfect) sunt imperfectul, prezentul și viitorul perifrastic. Timpurile cu aspect predominant momentan, punctiform (perfect, nedeterminat), sunt aoristul și viitorul. Timpul perfect, mai-mult-ca-perfect, și viitorul perfect comunică un aspect mixt momentan-continuu (perfect-static).

perioada acțiunii	felul acțiunii	detalii
viitor	punctiformă	acțiune momentană, nedefinită
viitor perifrastic	lineară	continuu sau intermitentă
viitor perfect	mixtă	acțiune viitoare, efecte de durată
prezent	lineară	continuu sau intermitentă
trecut: * imperfect	lineară	continuu sau intermitentă
* aorist	punctiformă	momentană, nedefinită
* perfect	mixtă	o acțiune încheiată, cu efecte până în prezent
* m.m.pf.	mixtă	o acțiune încheiată, cu efecte în trecut, chiar până în prezent

Mai întâi vor fi studiate timpurile modului indicativ – cel mai bogat în nuanțe și tipuri de acțiuni. Prezentul, viitorul, imperfectul și aoristul, la modul indicativ și la diateza activă, în mod special sunt legate prin terminații asemănătoare și variații ușor de urmărit.⁶

⁶ În linii mari, acest curs urmează abordarea pedagogică folosită de Wm. G. Morrice, *The Durham New Testament Greek Course. A Three Month Introduction*, Carlisle, UK: Paternoster Press, 1993 și I. Macnair, *Discovering New Testament Greek. A user-friendly language course*, London: Marshall Pickering, 1993. Unele din prezentările analitice prelucrează date din B. Richardson; J. Koacs, *Gramatica limbii grecești a Noului Testament*, Institutul Teologic Baptist București, București: PlusArt, 1997, J.H. Moulton, *An Introduction to the Study of the New Testament Greek.*, H.G. Meecham (rev., ed), London: The Epworth Press, 1955 (1930), H.P.V. Nunn, *The Elements of New Testament Greek. A Method of Studying the Greek New Testament with Exercises*, Cambridge: Cambridge University Press, 1955 (1913), și idem, *A Short Syntax of New Testament Greek*, Cambridge: Cambridge University Press, 1956, plus alte surse, vezi bibliografia.

3.2. *Timpul prezent (acțiunea continuă).*

Un verb la timpul prezent, diateza activă, modul indicativ, descrie o acțiune reală exercitată de subiect fie în mod continuu, fie intermitent. Verbele regulate urmează exemplul dat de λέγω - a zice, a spune (paradigma morfologică: ω - εις - ει).⁷

eu zic	- λέγω	noi zicem	- λεγομεν
tu zici	- λεις	voi ziceți	- λειτε
el zice	- λει	ei zic	- λεγουσι(v)

Verbul are o rădăcină de prezent, care se obține prin eliminarea terminației ω (λεγ- pentru λέγω), iar terminațiile cealalte indică persoana și numărul:

- ω	- ομεν
- εις	- ετε
- ει	- ουσι(v) ← ονσι(v). ⁸

Dacă se adăugă pronumele personale, conjugarea arată astfel:

eu zic	- ἔγω λέγω	noi zicem	- ἡμεεις λεγομεν
tu zici	- συ λεις	voi ziceți	- ὑμεεις λειτε
el zice	- αὐτος λει	ei zic	- αὐτοι λεγουσι(v)
ea zice	- αὐτη λει	ele zic	- αὐται λεγουσι(v)
el zice	- αὐτο λει	ei zic	- αὐτα λεγουσι(v)

⁷ Inițial, terminațiile originale ale verbelor în ω, la prezent indicativ, erau aceleași cu cele folosite în conjugarea în μι: -μι, -σι, τι, -μεν, -τε, ντι. Folosirea vocalelor tematice a condus la formele noi de tipul λυομι, λυεσι, λυετι, κτλ., care în perioada clasică s-au modificat în formele cunoscute: λυω, λυεις, λυει, κτλ.

⁸ Consoana slabă v, cu valoare semivocalică, se contrage între o și σ, dând naștere, în compensație, diftongului ου.

La fel se conjugă și λυω - eu dezleg, ἔχω - eu am, ἁμαρτανω - păcătuiesc; ἀποστελλω - eu trimit, βαλλω - eu arunc, βαπτίζω - eu botez, διδασκω - eu predau, ἰνῶναι pe cineva, ἔσθιω - eu mănânc, εὔρισκω - eu găsesc, descopăr, θελω - eu doresc, θεραπευω - eu vindec, κηρυσσω - eu predic, κρινω - eu judec, μενω - eu rămân, σωζω - eu măntuiesc, salvez, φερω - eu aduc, βλεπω - eu văd, ἄκουω - eu aud, γινοσκω - eu cunosc, eu înțeleg, ἀναγινοσκω - eu citesc, etc.

	primare, regulate		alternative ⁹	secundare		alternative
1 sg	- ¹⁰	ω	μι	ν	ον	
2 sg	ς	εις		ς	εις	
3 sg	ι	ει		-	ε	
1 pl	μεν	ομεν		μεν	ομεν	
2 pl	τε	ετε		τε	ετε	
3 pl	νσι(ν) ¹¹	ουσι(ν)	σι(ν)	ν	ον	σαν

Verbele în - μι au terminații ușor diferite de cele în - ω și nu folosesc vocale de legătură. La prezent, εἶμι se comportă ca și cum ar avea rădăcina ἔσ.

ἔγω εἶμι	- eu sunt	ἡμεῖς ἔσμεν	- noi suntem
συ εἶ(ἔσι)	- tu ești	ὕμεῖς ἔστε	- voi sunteți
αὐτός ἔστι(ν)	- el este	αὐτοὶ εἶσι(ν)	- ei sunt

⁹ Aceste terminații se folosesc în conjugarea μι și cu câteva verbe tematice.

¹⁰ Nu există o terminație propriu-zisă, doar sunetul de legătură o.

¹¹ Consoana finală ν are rol eufonic în greaca clasică, făcând legătura cu cuvântul următor, dacă acesta începe cu o vocală. În dialectul koine ν final la formele de persoana a treia singular sau plural ale verbelor, ajunge să fie folosit constant, indiferent ce cuvinte urmează. În cazul lui ν plasat la începutul terminațiilor propriu-zise, acesta cade, după regulile de contracție cunoscute, iar vocala precedentă își schimbă lungimea ca să se compenseze pierderea lui ν.

Dintre celelalte verbe în - μι care apar destul de frecvent în NT se pot aminti *διδωμι* (eu dau), *ἵστημι* (eu stau în picioare), *ἵημι* (eu trimit) și *τιθημι* (eu pun). *ἵημι* apare doar în verbe compuse, *ἄφημι* (eu trimit, iert), *συνιημι* (eu pricep).

3.3. *Negațiile οὐ și μη*

Limba greacă folosește două tipuri de negații, *οὐ* și *μη*. *Οὐ* reprezintă o negație mai puternică decât *μη*, și este folosită aproape întotdeauna cu modul indicativ, ea neagă o acțiune reală din prim planul comunicării. Când negația *οὐ* este folosită în întrebări, răspunsul anticipat (sugerat) este unul afirmativ.

ἐγὼ οὐ λέγω καὶ οὐ βαλλῶ τὸ βιβλίον - eu nu vorbesc și nu arunc cartea

οὐχὶ δώδεκα ὥραι εἰσὶν τῆς ἡμέρας - - nu sunt 12 ore în zi ?
(In. 11:9).

οὐκ εἰμι ἐλευθερὸς - οὐκ εἰμι ἀποστολὸς - οὐχὶ Ἰησοῦν τὸν κυρίον ἡμῶν ἑώρακα - οὐ τὸ ἔργον μου ἔστε ἐν κυρίῳ -
Nu sunt [și] eu liber? Nu sunt [și] eu apostol? Nu l-am văzut [și] eu pe Isus, Domnul nostru? Nu sunteți voi lucrarea mea în Domnul?
(1 Cor. 9:1)

Μη este o negație a acțiunii posibile, sugerate, sau a unei acțiuni din planul secundar al comunicării, o interdicție. Ea este folosită des cu verbele în modurile subjonctiv, imperativ, optativ, infinitiv și participiu (arareori se folosește cu modul indicativ). Când *μη* este folosită în întrebări, răspunsul anticipat este negativ:

μη φοβου, Μαρταμ - nu te teme, Maria! (impv. Lc. 1:30).

μη κληθητε ραββι - să nu vă numiți ‘rabi’! (subj., Mt. 23:8)

μη δυναται εις την κοιλιαν της μητρος αυτου δευτερον
εισελθειν και γηννεθηναι - (In. 3:4).

[doar] nu poate în pântecul maicii sale a doua oară a intra și a se naște?

μη Παυλος εσταυροθη υπερ υμων...

[doar] nu Pavel a fost răstignit pentru voi?... (1Cor. 9:5).

Iată câteva exemple în care apar ambele negații:

μη αγαπατε τον κοσμον μηδε τα εν τω κοσμω. εαν τις
αγαπατον κοσμον ουκ εστιν η αγαπη του πατρος εν αυτω

Nu iubiți lumea, nici cele din lume! Dacă iubește cineva lumea nu este dragostea Tatălui în el (1 In. 2:15).

ου γαρ εστιν κρυπτον εαν μη ινα φανερωθη

căci nu este [cea] ascuns, [care] să nu fie descoperit... (Mc. 4:22).

μη κλαιετε, ου γαρ απεθανεν

nu plângeți, căci nu a murit... (Lc. 8:52)

ει ου ποιω τα εργα του πατρος μου, μη πιστευετε μοι

dacă nu fac lucrările tatălui meu, să nu mă credeți... (In. 10:37)

Uneori οὐ și μη apar împreună, ca negație dublă οὐ μη, o expresie folosită cu timpul viitor modul indicativ sau cu aoristul subjonctiv. Formula οὐ μη este negația cea mai puternică și se traduce ‘cu nici un chip’, ‘nicidecum’:

οινων και σικερα ου μη πιη - *vin* și băutură să nu bea nicidecum...

(subj. πινω - beau, Lc 1:15)

οὐ μη εἰσελθητε εἰς την βασιλειαν των οὐρανων...
 cu nici un chip nu veți intra în împărăția cerurilor... (Mt. 5:20).

και μη κρινετε, και οὐ μη κριθητε
 și nu judecați, și cu nici un chip nu veți fi judecați... (Lc. 6:37)

οὐ μη σε ἄνω οὐδ' οὐ μη σε ἐγκαταλιπω
 cu nici un chip n-am să te las, nicidecum nu te voi părăsi (Er. 13 :5)

În reme ce negația μη are formă invariabilă, negația οὐ poate apărea sub trei forme:

- 1) οὐ - în fața cuvintelor care încep cu o consoană,
- 2) οὐκ - înaintea cuvintelor care încep cu vocală și au spirit lin, ἄρτους οὐκ ἔχετε - pâini nu aveți. (cf. Mt. 8:17)
- 3) οὐχ sau οὐχι - înaintea cuvintelor care încep cu vocală cu spirit aspru.

ἐγω γαρ οὐχ εὕρισκω ἐν αὐτῷ αἰτιαν (In. 9:6)
 eu însă nu gădesc în El (nici o) vină.

3.4. *Exerciții:*

1. Conjugați βλέπω, σωζω, ἀποστελλω, βαπτίζω, φευγω la prezent indicativ, diateza activă.
2. Traduceți în limba română și analizați următoarele verbe:

ἀποστελλομεν	-	εὕρισκεις	-
σωζουσι	-	διδασκει	-
μενω	-	ἁμαρτανετε	-

ἔσθιομεν - κρινω -

3. Traduceți în limba greacă:

1) Ei învață (predau)	7) El vindecă
2) Voi nu botezați	8) Eu nu păcătuiesc
3) El rămâne	9) Tu nu judeci
4) Noi predicăm	10) Ei conduc
5) Voi nu descoperiți	11) Noi nu mântuim
6) Ei nu mănâncă	12) El trimite

4. Traduceți următoarele propoziții în limba română:

1. οἱ ἀποστολοι πιστευουσι τον λογον του Μεσσιου.
2. οἱ ἄνθρωποι φερουσι δωρα τῷ ἱερῷ.
3. οἱ ἀδελφοι λαμβανουσι τους λογους του κυριου.
4. Πητρος κηρυσσει το εὐαγγελιον του θεου.
5. ἀκουομεν τον λογον του κυριου Ἰησου.
6. ἡ ὁδος του κοσμου ἐστι θανατος.
7. ὁ σπειρων τον λογον σπειρει (Ματ. 4:14)
8. ἀγαπητοι, οὐκ ἐντολην καινην γραφω ὑμιν ἀλλ' ἐντολην παλαιαν (1 Ιη.1:7)

5. Traduceți în limba greacă următoarele propoziții:

1. Domnul aduce daruri oamenilor din lume.
2. Frații rămân în casa Domnului.
3. Evanghelia este darul lui Dumnezeu.
4. Mulțimile judecă pe oameni în [ἐν + dat.] casă.
5. Isus vestește fraților evanghelia lui Dumnezeu.
6. Noi vedem templul lui Dumnezeu.
7. Apostolii botează oamenii credincioși.

4. SUBSTANTIVELE DE DECLINAREA A 1A

Gen 1:1, ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.
la început a făcut Dumnezeu cerurile și pământul.

4.1. Generalități

Așa cum se poate vedea, primul verset din Geneza ne furnizează și două substantive feminine, ἡ ἀρχῆ, începutul, și ἡ γῆ, pământul. Ambele fac parte din declinarea 1a care cuprinde cu precădere substantive feminine, cu tema în - η (α contras) și în - α, dar și un număr de substantive masculine, în - ης și - ας. Terminațiile substantivelor sunt caracterizate de vocalele η și α, precum și de variantele αι, η, α. Cele feminine pot fi clasificate în trei subcategorii: în 1- η, în 1- α (α pur), 1- α (α impur):

4.2. Declinarea 1a și subcategoriile ei

a) **subcategoria contrasă 1- η** cuprinde substantivele feminine care la nominativ se termină în - η. Sunetul dominant al terminațiilor la singular este η iar la plural este α. Observați relația între terminații și articolul feminin ἡ:

Nom.	ἡ	ἀρχῆ	αἱ	ἀρχαί
Ac.	τὴν	ἀρχὴν	τάς	ἀρχάς
Gen.	τῆς	ἀρχῆς	τῶν	ἀρχῶν
Dat.	τῇ	ἀρχῇ	ταῖς	ἀρχαῖς
Voc.	---	ἀρχῆ	---	ἀρχαί

Sunetele caracteristice subcategoriei în 1- η sunt:

Nom.	- η	- αι
Ac.	- ν	- ας
Gen.	- ς	- ων

Dat.	- η	- αις
Voc.	- η	- αι

b) **subcategoria 1- α pur** cuprinde substantive care se termină în α precedat de ε, ι, ρ. Toate terminațiile, la singular și plural, sunt dominate de sunetul α.

Nom.	ἡ	βασιλεια	αἱ	βασιλειαί
Ac.	την	βασιλειαν	τας	βασιλειας
Gen.	της	βασιλειας	των	βασιλειων
Dat.	τη	βασιλεια	ταις	βασιλειαις
Voc.	---	βασιλεια	---	βασιλειαί

Nom.	- α	- αι
Ac.	- αν	- ας
Gen.	- ας	- ων
Dat.	- α	- αις
Voc.	- α	- αι

c) **subcategoria 1- α impur** cuprinde substantive care se termină în α precedat de λλ, σ, ζ, ξ, ψ. Ele au caracteristici mixte: la gen. și dat. singular folosesc terminații în - η, iar la nom., ac., voc. - singular și toate cazurile la plural, au terminații în - α. De exemplu, ἡ γλωσσα (limbă, γλωττη) și ἡ δοξα (glorie, slavă), ἡ θαλασσα (mare, θαλαττα).

Nom.	ἡ	γλωσσα	αἱ	γλωσσαι
Ac.	την	γλωσσαν	τας	γλωσσας
Gen.	της	γλωσσης	των	γλωσσων
Dat.	τη	γλωσση	ταις	γλωσσαις
Voc.	---	γλωσσα	---	γλωσσαι

Nom.	ἡ	δοξα	αἱ	δοξαι
Ac.	την	δοξαν	τας	δοξας

Gen.	της	δοξης	των	δοξων
Dat.	τη	δοξη	ταις	δοξαις
Voc.	---	δοξα	---	δοξαι

d) **exceptiile masculine în -ης și -ας**. Ele folosesc terminațiile substantivelor feminine în - η și - α, cu o deosebire: la genitiv singular se termină în -ου. În general, aceste substantive desemnează calități sau ocupații masculine: κριτης - judecător, ληστης - tâlhar, κλεπτης - hoț, μαθητης - ucenic, προφητης - profet, στρατιωτης - soldat, νεανιας - tânăr, nume de persoane sau funcții, ὁ Μεσσιας - Mesia (Hristosul), ὁ Ἰωαννης - Ioan:

Nom.	ὁ	νεανιας	οἱ	νεανιαι
Ac.	τον	νεανιαν	τους	νεανιας
Gen.	του	νεανιουτων		νεανιων
Dat.	τω	νεανια	τοις	νεανιαις
Voc.	---	νεανια	---	νεανιαι

Nom.	ὁ	μαθητηςοἱ		μαθηται
Ac.	τον	μαθητην		τους μαθητας
Gen.	του	μαθητου		των μαθητων
Dat.	τω	μαθητη		τοις μαθηταις
Voc.	---	μαθητα	---	μαθηται

4.3. Exerciții

Vocabular:

ἀγαπη, ἡ - dragoste,	ἀληθεια, ἡ - adevăr,
ἄμαρτια, ἡ - păcat,	ἀρχη, ἡ - început,
βασιλεια, ἡ - împărăție,	γλωσσα, ἡ - limbă,
διδαχη, ἡ - învățătură	δοξα, ἡ - glorie, slavă,

εἰρηνῆ, ἡ - pace,	ἐκκλησία, ἡ – biserică, adunare,
ἐξουσία, ἡ - putere,	ζωῆ, ἡ - viață,
ἡμέρα, ἡ – zi,	καρδία, ἡ - inimă,
κλεπτής, ὁ - hoț,	ληστής, ὁ - tâlhar,
μαθητής, ὁ – ucenic,	Μεσσίας, ὁ – Mesia, Unsul,
νεανίας, ὁ – tânăr,	προφήτης, ὁ - proroc, profet.
στρατιώτης, ὁ - soldat	ἔργον, το – lucru,

1. Traduceți în limba română, și analizați substantivele de decl. 2a:

- 1) ὁ Μεσσίας κηρυσσει τὴν ἀληθειαν.
- 2) ὁ μαθητής βλέπει τὸν νεανίαν.
- 3) γινωσκομεν τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν δοξάν τῆς βασιλείας.
- 4) ἡ γλῶσσα ἁμαρτανει.
- 5) βαπτίζω τοὺς μαθητάς.
- 6) οἱ κλεπταὶ οὐχ εὕρισκουσιν εἰρηνῆν.
- 7) οὐ κρίνετε τὰς καρδίας τῶν μαθητῶν.
- 8) λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀληθεια καὶ ἡ ζωῆ
- 9) καὶ οἱ γραμματεῖς τῶν Φαρισαίων,... ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὅτι μετὰ τῶν τελωντῶν καὶ τῶν ἁμαρτωλῶν ἐσθιεῖ—

2. Traduceți în limba greacă:

- 1) Mesia îl mântuiește pe tâlhar, dar judecătorul îl judecă.
- 2) Tânărul predă învățătura bisericii lui Hristos iar Ioan, apostolul, ascultă.
- 4) Surorile ascultă evanghelia Căii lui Dumnezeu, și caută pe frații apostolilor.
- 5) Dragostea, adevărul și pacea sunt începutul împărăției.
- 6) Profetii îl vestesc pe Mesia și în inimile soldaților este pace.

3. Stabiliți acordul gramatical (declinare, conjugare), în următoarele propoziții:

Apostolii aduc darurile copiilor fraților, căci dragostea este de la
 ἀποστολοι φερω δωρον τεκνον ἀδελφοι γαρ ἀγαπη εἰμι ἐκ

Dumnezeu.
 θεος.

Ucenicii predică cuvântul lui Dumnezeu păcătoșilor și ei aud
 μαθητης κηρυσσω λογος θεος ἀμαρτολος και αὐτοι ἀκουω

învățătura păcii.
 διδαχη εἰρηνη.

Oamenii au autoritatea lui Dumnezeu și spun gloria evangheliei.
 ἄνθρωπος ἔχω ἐξουσια θεος και λεγω δοξα εὐαγγελιον.

Judecătorul judecă hoții dar tâlharii ascund pietrele.

κριτης κρινω κλεπτης ἄλλα ληστης κρυπτω λιθος.

Frații apostolului predică evanghelia și botează pe surorile Domnului.

ἄδελφος ἀποστολος κηρυσσω εὐαγγελιον και βαπτίζω ἄδελφη
κυριος.

Profetul spune adevărul tinerilor și oamenii Împărăției lui Dumnezeu
προφητης λεγω ἀληθεια νεανιας και ἄνθρωπος βασιλεια θεος

nu îl ascultă.

οὐ αὐτος ἀκουω.

5. ADJECTIVE (DECLINAREA 1A ȘI 2A), ADVERBE

5.1. *Adjectivele*

Adjectivele se acordă în gen, caz și număr cu substantivul determinat. În limba greacă ele se împart ca și substantivele în trei grupe, corespunzând celor trei declinări, feminină (decl. 1a), masculină – neutră (a 2a), și mixtă (a 3a).

5.1.1. *Adjectivele de declinarea 1 și 2*

	M.	F.	N.
Nom.	καινος (nou)	καινη (nouă)	καινον (nou)
Ac.	καινον	καινην	καινον
Gen.	καινου	καινης	καινου
Dat.	καινω	καινη	καινω
Voc.	καινε	καινη	καινον

Nom.	καινοικαιναι	καινα	
Ac.	καινους	καινας	καινα
Gen.	καινων	καινων	καινων
Dat.	καινοις	καιναις	καινοις
Voc.	καινοικαιναι	καινα	

Adjectivele care la nominativ au rădăcina terminată în α precedat de ϵ, ι, ρ au terminațiile în α pur:

Nom.	μικρος (mic)	μικρα (mică)	μικρον (mic)
Ac.	μικρον	μικραν	μικρον
Gen.	μικρου	μικρας	μικρου
Dat.	μικρω	μικρα	μικρω

Voc.	μικρε	μικρα	μικρον
Nom.	μικροι	μικραι	μικρα
Ac.	μικρους	μικρας	μικρα
Gen.	μικρων	μικρων	μικρων
Dat.	μικροις	μικραις	μικροις
Voc.	μικροι	μικραι	μικρα

Unele adjective au numai terminații de declinarea a 2a, nu numai la masculin și neutru, dar și la feminin. Astfel de excepții sunt: *ἀδυνατος*, - ον (imposibil,-ă) și *ἀπιστος*, - ον (ne-credincios,-oasă). Ele sunt date în această formă în dicționare, în timp ce adjectivele care utilizează atât terminații de declinarea 1a cât și cele de declinarea 2a, apar în formele studiate, adică de tipul *μικρος*, - α,- ον, sau *έσχατος*, - η, - ον.

5.1.2. Utilizarea adjectivelor

Folosirea adjectivelor cu articolul hotărât

1) *Adjectivul atributiv*. Când un adjectiv cu articol hotărât, ex. *ὁ μικρος*, este urmat de un substantiv nearticulat, ex. *ἄνθρωπος*, adjectivul determină substantivul. La fel se întâmplă când un substantiv articulat stă înaintea unui adjectiv articulat, sau când un substantiv nearticulat stă înaintea unui adjectiv articulat:

ὁ ἀγαθος ἀδελφος = bunul frate (sau ‘fratele care este bun’)

ὁ ἀδελφος ὁ ἀγαθος = fratele cel bun

ἀδελφος ὁ ἀγαθος = un frate bun (sau un frate, anume cel bun)

2) *Adjectivul substantival*. Când un adjectiv articulat nu este însoțit de un substantiv, poate avea sensul unui substantiv determinat de un adjectiv.

ὁ μικρος = omul mic; ἡ μικρα = femeia mică; το μικρον = obiectul mic.

Folosirea adjectivului nearticulat

1) *Adjectivul predicativ.* Când un substantiv articulat, ca ὁ ἀδελφος, precede un adjectiv nearticulat, ca ὁ ἀγαθος, ca și în cazul în care așezarea lor este inversă, prezența verbului copulativ ‘a fi este subînțeleasă.

ὁ ἀδελφος ἀγαθος	= fratele [este] bun
ἀγαθος ὁ ἀδελφος	= bun [este] fratele

2) *Construcții nehotărâte.* În cazul când nici substantivul, nici adjectivul nu este articulat, contextul va determina ce sens are construcția respectivă:

(1) sens de adjectiv atributiv

πιστος ἀποστολος λεγει την ἀληθειαν
un apostol credincios spune adevărul

(2) sens de predicat adjectival

πιστος ἀποστολος
un apostol este credincios.

5.2. Adverbele

Adverbul este partea de vorbire care determină un verb, un adjectiv sau un alt adverb. În dialectul koine, adverbul este, ca și în limba română, o parte de vorbire neflexibilă. De obicei adverbul se formează din adjective prin schimbarea terminației ων de la genitiv plural în ως.

καλος,	la gen. pl. καλων,	de unde adverbul καλως - bine
δικαιος,	la gen. pl. δικαιων,	adverbul δικαιως - drept

ἔσχατος, la gen. pl. ἔσχατων, adverbul ἔσχατως - la sfârșit

5.3. Exerciții

Vocabular:

ἀγαθος, -η, -ον, - bun,-ă	ἀγαπητος, -η -ον, - iubit,-ă
ἅγιος, -α, -ον - sfânt,-ă,	ἄλλος,-α,-ον - alt,-ă (de același tip),
ἄλλα - dar, ci,	ἄξιος,-α,-ον - vrednic,-ă,
γὰρ - căci, pentru că,	γη, ἡ – pământ,
δε - dar, deci, însă,	δικαιος,-α,-ον - drept,cinstit
δολιος,-α,-ον - înșelător, -e,	ἔκει - acolo,
ἕτερος,-α,-ον - alt (de alt fel),	ἔτοιμος, -η, -ον - gata, pregătit,
ἔσχατος, -η, -ον - ultim,	καθως - după cum, așa cum, la fel cum
πως - cum, τι - ce, de ce	καινος, -η, -ον - nou,
κακος,-η,-ον - rău, rea,	καλος,-η,-ον - frumos, bun,
καλως - bine,	μακαριος,-α,-ον - fericit,
μικρος, - α, -ον - mic,	μονος, - η, -ον - singur,
νυν - acum,	ὅμοιος, -α, -ον - asemănător, la fel,
ὅπου - încât, unde,	ὅτε - când,
οὕτως - astfel, așa,	πιστος, -η, -ον - credincios
πνευματικος,-η,-ον - spiritual,	πρωτος, -η, -ον - primul,
ταχεως - repede.	εὐλεγομηνος, -η, -ον - binecuvântat,-ă

1. Traduțeți în limba română:

1. ὅτε ὁ Μεσσίας κηρυσσει, ἀκουομεν τον μακαριον λογον του θεου.

2. νυν οἱ ἀποστολοι βαπτιζουσι τους μαθητας τους καινους.

3. ὁ ἄγαθος προφητης οὐκ ἔχει οἶκον καλον.
4. ὅπου ἔστιν ἡ γυνη του ἀγαπητου ἀνθρωπου του Θεου;
5. ὁ ἄγαθος ἀνθρωπος ἐκ του ἀγαθου θησαυρου ἐκβαλλει ἀγαθα,
και ὁ πονηρος ἀνθρωπος ἐκ του πονηρου θησαυρου ἐκβαλλει πονηρα. Mt. 12:35.
6. περι καλου ἔργου οὐ λιθαζομεν σε ἄλλα περι βλασφημιας...
In. 10:33
7. πιστος ὁ λογος εἰ τις ἐπισκοπης ὀρεγεται καλου ἔργου ἐπιθυμει. 1 Tim. 3:1.

2. Traduceți în limba greacă:

1. Profetul spune bine adevărul oamenilor credincioși.
2. Astfel, femeile neprihănite doresc pacea fiilor lui Dumnezeu.
3. Acum avem o lege nouă, legea dragostei, dar tinerii doresc căile vechi.
4. Ucenicii de la sfârșit vor fi oameni credincioși și binecuvântați.
5. O, domn al noului cer, acum ine repede împărăția ta fericită!
6. Frați preaiubiți, voi sunteți oameni spirituali, cum, deci, nu sunteți vrednici să judecați lucrurile mici?

6. TIMPUL VIITOR (ACȚIUNE NEDETERMINATĂ)

Mt. 3:11, ἔγω μὲν ὑμᾶς βαπτίζω ἐν ὕδατι εἰς μετανοίας
αὐτός ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρὶ
eu vă botez cu apă, spre pocăință, el vă a boteza cu
Duhul sfânt și cu foc.

6.1. Reguli

Timpul viitor descrie fie o acțiune punctuală, nedeterminată, fie una continuă, ori intermitentă, și apare în Noul Testament mai mult la modul indicativ, puțin la subjonctiv sau imperativ, și niciodată la modul optativ. Formarea viitorului la modul indicativ, diateza activă, este legată de prezentul indicativ, diateza activă. La diateza activă viitorul se formează pornind de la rădăcina de prezent a verbului, urmată de consoana σ - care este și marcă a viitorului, și apoi de terminațiile prezentului:

rădăcina prezent + σ + terminații prezent

De exemplu, în cazul paradigmei λυω conjugarea arată astfel:

λυσω - voi dezlega	λυσομεν - vom dezlega
λυσεις - vei dezlega	λυσετε - veți dezlega
λυσει - a dezlega	λυσουσι - vor dezlega

Unul din caracteristicile timpului viitor, și, cum se a vedea, și ale timpului aorist, este modificarea consoanei din rădăcină prin compunere cu σ . Litera σ induce o anumită ‘instabilitate sonoră în sensul că interacționează ușor cu alte consoane sau vocale și le modifică formând consoane compuse sau diftongi de contracție.

1) $\pi, \beta, \phi + \sigma = \psi$ Ex.: βλεπω devine βλεψω (văd)
γραφω devine γραψω (scriu)

- 2) $\kappa, \gamma, \chi + \sigma = \xi$ Ex. $\delta\iota\omega\kappa\omega$ devine $\delta\iota\omega\xi\omega$ (urmăresc)
 $\acute{\alpha}\rho\chi\omega$ devine $\acute{\alpha}\rho\xi\omega$ (conduc)
 $\acute{\epsilon}\chi\omega$ devine $\acute{\epsilon}\xi\omega$ (am; alternativ,
 poate avea forma $\sigma\chi\eta\sigma\omega$, $\sigma\chi$ -)
 $\kappa\rho\alpha\zeta\omega$ devine $\kappa\rho\alpha\xi\omega$ (strig,
 răd. $\kappa\rho\alpha\gamma$ -).
 $\kappa\eta\rho\upsilon\sigma\sigma\omega$ devine $\kappa\eta\rho\upsilon\xi\omega$
 (predic, răd. $\kappa\eta\rho\upsilon\kappa$ -).

Deși se poate crede că $\lambda\epsilon\gamma\omega$ a folosi la viitor rădăcina $\lambda\epsilon\gamma$ -, verbul este, de fapt, un verb neregulat și la viitor are forma $\acute{\epsilon}\rho\omega$. Consoana dublă $\sigma\sigma$ (reprezentând grupul $\tau\tau$ din limba greacă clasică), prezentă în verbe cum sunt $\kappa\eta\rho\upsilon\sigma\sigma\omega$ (a proclama), $\phi\upsilon\lambda\alpha\sigma\sigma\omega$, (a păzi), $\phi\rho\alpha\sigma\sigma\omega$ (a bloca, a închide; diferit de $\phi\rho\alpha\zeta\omega$ – a explica, a defini ceva), $\tau\alpha\sigma\sigma\omega$ (a se subordona), $\phi\rho\iota\sigma\sigma\omega$ (a se teme, a se cutremura), indică existența unei rădăcini terminate în guturală ($\kappa\eta\rho\upsilon\kappa$ -, $\phi\upsilon\lambda\alpha\kappa$ -, $\phi\rho\alpha\gamma$ -, $\tau\alpha\gamma$ -, $\phi\rho\iota\kappa$ -).

- 3) $\tau, \delta, \theta + \sigma = \sigma$ Ex. $\pi\epsilon\iota\theta\omega$ devine $\pi\epsilon\iota\sigma\omega$ (coning)
 $\psi\epsilon\upsilon\delta\omega$ devine $\psi\epsilon\upsilon\sigma\omega$ (mint)
 $\kappa\alpha\theta\epsilon\upsilon\delta\omega$ devine $\kappa\alpha\theta\epsilon\upsilon\delta\eta\sigma\omega$
 (a dormi, în sensul morții).
- 4) $\zeta, \xi, \psi + \sigma = \sigma$ Ex. $\delta\omicron\xi\alpha\zeta\omega$ - $\delta\omicron\xi\alpha\sigma\omega$ (slăvesc)
 $\kappa\alpha\theta\alpha\rho\iota\zeta\omega$ - $\kappa\alpha\theta\alpha\rho\iota\sigma\omega$ (curăț)
 $\theta\alpha\upsilon\mu\alpha\zeta\omega$ - $\theta\alpha\upsilon\mu\alpha\sigma\omega$ (mă mir)
 $\sigma\omega\zeta\omega$ - $\sigma\omega\sigma\omega$ (salvez)
 $\beta\alpha\pi\tau\iota\zeta\omega$ - $\beta\alpha\pi\tau\iota\sigma\omega$ (botez)

(Notați: $\sigma\omega\zeta\omega$ are rădăcina $\sigma\omega\delta$ - iar $\beta\alpha\pi\tau\iota\zeta\omega$ are $\beta\alpha\pi\tau\iota\delta$ -. Uneori pot avea loc și contractii, exemplu: $\gamma\upsilon\omega\rho\iota\zeta\omega$ devine $\gamma\upsilon\omega\rho\iota\omega$, voi cunoaște, asemănător cu comportamentul verbelor cu rădăcină în lichide).

5) λ, μ, ν, ρ + σ = λ, μ, ν, ρ - dar vocala din terminații se lungeste și primește accent circumflex. Pentru μνω, a rămâne, avem μνω, etc.:

μνω	- μνω,	μνωμεν	- μνωμεν,
μνωεις	- μνωεις,	μνωετε	- μνωειτε,
μνωει	- μνωει,	μνωουσι	- μνωουσι.

Observați folosirea viitorului lui μνω în Ioan 15:10.

ἐαν τας ἐντολας μου τηρησητε, μνωειτε ἐν τη ἀγαπη μου...
dacă păziți poruncile mele, veți rămâne în dragostea mea...

La fel se conjugă și κρινω - judec, κλινω – înclin, îndoii, φερω - aduc, etc. Rădăcinile terminate în lichide duble păstrează la viitor doar una: ἀποστελλω (trimit) devine ἀποστελω, βαλλω – βάλω. În ce privește verbele de contracție, cele cu rădăcină în – εω (ex. αἴτεω – cer) au o particularitate: vocala ε se a lungi în η înainte de σ, cu excepția verbelor καλεω – chem, ἐπαινεω - laud, și τελεω - sfârșesc, desăvârșesc. Exemplu: αἴτεω – αἴτησω. Excepții: καλεω – καλεσω, (chem), etc. Verbul θελω este neregulat și are o formă neașteptată, θελησω.

La viitor εἶμι are terminațiile diatezei medii-pasive, dar are înțeles activ. Forma generală este ἐ (răd. εἶμι) + σ + term. medie/ pasivă:

ἐσομαι	- voi fi	ἐσομεθα	- vom fi
ἐση (ἐσεσαι)	- vei fi	ἐσεσθε	- veți fi
ἐσται	- a fi	ἐσονται	- vor fi

Terminațiile principale la diateza medie / pasivă sunt:

- μαι,	- μεθα
- σαι,	- σθε
- ται,	- νται.

6.2. Exerciții

Vocabular:

ἀπερχομαι - plec,	ἀποκρινομαι - răspund
ἀρχομαι - încep	γίνομαι - devin
γραφη, ἡ - scriere, scriptură	δεχομαι - primesc
διδασκαλος, ὁ - învățător,	δουλος, ὁ - rob, sclav,
εἰσερχομαι - intru,	εἰσπορευομαι - merg înăuntru, intru
ἐκπορευομαι - plec,	ἐξερχομαι - ies,
ἐορτη, ἡ - zi de sărbătoare,	ἐπαγγελια, ἡ - promisiune, făgăduință,
ἐρημος, ἡ - pustiu,	ἐρχομαι - vin,
θαλασσα, ἡ - mare,	καρφος, ὁ - pai,
λαος, ὁ - popor,	παιδιον, το - copilăș,
πορευομαι - călătoresc,	προσευχομαι - rog,
συναγωγη, ἡ - sinagogă,	συνδουλος, ὁ - rob împreună cu cineva,
συνερχομαι - însoțesc,	τροφη, ἡ - mâncare,
ψυχη, ἡ - suflet,	ὥρα, ἡ - oră, ceas,
ἀσθeneia, ἡ - slăbiciune,	ἐγειρω - înviu,
ἐμβλεπω - privesc, consider,	ἰσχυρος, - α, -ον - tare, puternic,-ă,
κραζω - strig,	κρυπτω - mă ascund,
μαρτυρια, ἡ - mărturie,	μισθος, ὁ - plată,
μισθοτος, ὁ - un angajat,	οἶνος, ὁ - vin,
παλαιος-α-ον - vechi, -e,	πινω - beau,
προβατον, το - oaie,	προσωπον, το - față,
σαββατον, το - sabbat, σκοτια, ἡ - întuneric,	σπειρω - semăn (agricultură),
σοφια, ἡ - înțelepciune,	σωτηρια, ἡ - mântuire,
σταυρος, ὁ - cruce,	ὅτι - că, pentru că
φρασσω - închid.	
οὐν - deci	

1. Traduceți în limba română:

1. ὁ κυριος σωσει τους ἀνθρωπους ἀπο των ἁμαρτιων αὐτων.
2. ἀξει ὁ διδασκαλος τους μαθητας αὐτου εἰς την ὁδον της δικαιοσυνης.
3. Ἰησους Χριστος καταλυσει το ἱερον τουτο.
4. ἐν ταις ἑσχαταις ἡμεραις ὁ κυριος πινει τον καινον οἶνον συν τοις μαθηταις αὐτου.
5. ἐξομεν ἀγαπην και εἰρηνην ἐν τη βασιλεια των οὐρανων.

2. Traduceți în limba greacă:

1. Ucenicii lui Hristos vor fi unde este și Domnul lor.
2. Când Domnul a zice 'acum este ora' morții vor învia și vor vedea gloria.
3. Dumnezeu a trimite pe Fiul Său iubit dar oamenii nu îl vor primi bine.
4. Apostolii vor boteza pe frații și pe surorile ucenicilor.
5. Oamenii buni aduc lucruri bune copiilor lor când ei vor cere daruri.

3. Analizați folosirea viitorului în următoarele exemple:

λεγω ὑμιν, ἐαν οὗτοι σιωπησουσιν, οἱ λιθοι κραξουσιν
(Lc. 19:40)

ἐγω ἐβαπτισα ὑμας ὕδατι, αὐτος δε βαπτισει ὑμας ἐν πνευματι ἁγιῳ (Mc. 1:8)

ὁ νικων ποιησω αὐτον στυλον ἐν τῷ ναῷ του θεου μου... και γραψω ἐπ' αὐτον το ὄνομα του θεου μου (Αποκ. 3:12)

και ὁ θεος δοξασει αὐτον ἐν αὐτῷ, και εὐθυς αὐτον. (In. 13:32b)

ὁ πιστευων εἰς ἔμε τα ἔργα ἃ ἔγω ποιω κάκεινος ποιησει...
 και ὁ τι ἂν αἰτησητε ἐν τῷ ὀνοματι μου τουτο ποιησω...
 (In. 14:12-13)

ἐαν ἀγαπατε με, τας ἐντολας τας ἔμας τηρησετε. κάγω
 ἐρωτησω τον πατερα και ἄλλον παρακλητον δωσει ὑμιν
 (In. 14:15)

ὅτι ἐγώ ζω και ὑμεις ζησετε (In. 14:15)

το πνευμα της ἀληθειας, ὀδηγησει ὑμας ἐν τη ἀληθεια παση:
 οὐ γαρ λαλησει ἀφ' ἑαυτου, ἀλλ' ὅσα ἀκουσει λαλησει και
 τα ἐρχομενα ἀναγγελει ὑμιν (In. 16:13)

ἐν τῷ ὀνοματι μου δαιμονια ἐκβαλουσιν, γλωσσαις
 λαλησουσιν καιναις (Mc. 16:17b)

πολλοι ἐρουσιν μοι ἐν ἐκεινη τῇ ἡμερα, κυριε, κυριε,.. και
 τοτε ὀμολογησω αὐτοις ὅτι οὐδεποτε ἐγνον ὑμας (Mt. 7:22)

αἰτειτε και δοθησεται ὑμιν, ψητειτε και εὕρησετε, κρουετε
 και ἀνοιγησεται ὑμιν (Mt. 7:7)

εἰ γαρ συναπεθανομεν, και συζησομεν: εἰ ὑπομενομεν και
 συμβασιλυσομεν: εἰ ἀρνησομεθα, κάκεινος ἀρνησεται ἡμας:
 (2 Tim. 2:11-13).

7. SUBSTANTIVELE DE DECLINAREA A 3A

7.1. *Prezentare generală*

Substantivele de declinarea a treia folosesc un set generic de terminații, diferit de cele ale declinărilor 1a și 2a. De fapt, acesta se ramifică în numeroase subcazuri (subseturi, subcategoriile de substantive, o ‘junglă’ greacă de subcazuri și terminații). Tabelul următor permite o comparație între paradigmele principale ale celor trei declinări:

Declinarea 1a – 2a

Declinarea 3a

	M	F	N	M / F	N
Nom. sg.	ος	-	ον	-	-
Ac. sg.	ον	ην, αν	ον	α sau ν	-
Gen. sg.	ου	ης, ας	ου	ος, ως	ος
Dat. sg.	ι-subscris	ι-subscris	ι-subscris	ι	ι

	M	F	N	M / F	N
Nom. pl.	οι	αι	α	ες, εις	α
Ac. pl.	νς (ους)	ας	α	ας	α
Gen. pl.	ων	ων	ων	ων	ων
Dat. pl.	ις	ις	ις	σι(ν)	σι(ν)

După unii autori subgrupele distincte ar fi în număr de cinci, pentru alții zece, iar unele gramatici enumeră 60 de categorii diferite de substantive. Se pot observa, în mare, două grupe de substantive, cu patru, respectiv trei categorii (în total șapte).

Grupa 1 este grupa substantivelor cu temă în consoană și include patru categorii : trei de substantive masculine și feminine și una de substantive neutre.

Grupa 2 este grupa substantivelor cu temă vocalică, și cuprinde două categorii de substantive masculine și feminine, și una de substantive neutre.

Substantivele neutre au terminații specifice, după care pot fi recunoscute (ex., το πνευμα - duh, το τέλος - scop), de exemplu:

Gr. 1N	Singular	Plural	Gr.2N	Singular	Plural
Nom	- μα	- ματα	Nom	- ος	- η
Ac	- μα	- ματα	Ac	- ος	- η
Gen	- ματος	- ματων	Gen	- ους	- εων
Dat	- ματι	- μασι	Dat	- ει	- εσι(ν)

7.2. Prezentare pe grupe

Grupa 1 generală, este categoria substantivelor cu temă în consoană și cuprinde următoarele categorii de substantive:

categoria 1.1: substantive masculine mai ales, dar și feminine și neutre, cu temă în lichide - λ, μ, ν, ρ.

Grupa 1.1.a este grupa în substantivelor cu temă în - μ sau ν, de exemplu, ποιμην, ποιμενος, ό - păstor; μην, μηνος, ό - lună (de calendar); εἰκον, εἰκονος, ή - imagine; ήγεμων, ήγεμονος, ό - lider; κυων, κυνος, ό - câine; κειμων, κειμωνος, ό - iarnă; αἰων, αἰωνος, ό - veac, epocă, perioadă; ἀμπελων, ἀμπελωνος, ό - ie (iță de ie); χιτων, χιτωνος, ό - cămașă; ἄγων, ἄγωνος, ό - întrecere; πυρ, πυρος, το - foc (la dat. pl. πυρι).

Nom.	ποιμην	ποιμενες
Ac.	ποιμενα	ποιμενας
Gen.	ποιμενος	ποιμενων

Dat.	ποιμενι	ποιμεσι(ν)
Voc.	ποιμηνα	ποιμενες

Grupa 1.1.b cuprinde categoria substantivelor masculine cu temă în - ντ, de fapt cu rădăcină terminată în - ον dar legată de terminații prin consoana τ, cum sunt: λεων, λεοντος - leu; ἄρχων, ἄρχωντος - principe, întâi - stățător; ὄ ὄδους, ὄδοντος - dinte.

Nom.	ἄρχων	ἄρχοντες
Ac.	ἄρχοντα	ἄρχοντας
Gen.	ἄρχοντος	ἄρχοντων
Dat.	ἄρχοντι	ἄρχουσι(ν)
Voc.	ἄρχων	ἄρχοντες

Datorită prezenței lui σ dativul plural aduce o serie de modificări:

- π, β, φ interacționează cu σι devenind ψι.
- κ, γ și χ interacționează cu σι devenind ξι.
- τ, δ și θ cad înaintea lui σι.
- ν cade înaintea lui σι, dar ρ rămîne.

- ν urmat de τ, cad amândouă (grupul ντ) înaintea lui σι și sunt compensate de lungirea lui ο în ου (nu ω): ἄρχων, ἄρχοντος la dativ este ἄρχουσι.

Grupa 1.1.c cuprinde substantivele masculine și feminine, cu temă în - ερ (la nominativ apare de obicei forma contrasă - ηρ), de exemplu: σωτηρ, σωτερος, ὄ - mântuitor, ἄστηρ, ἄστερος, ὄ - stea, astru (la dativ plural ἄστρασι), πατηρ, πατρος, ὄ - tată; μητηρ, μητρος, ἡ - mamă; θυγατηρ, θυγατρος, ἡ - fiică.

Ca exemplu, iată declinarea substantivului ὄ πατηρ.

Nom.	πατηρ	πατερες
Ac.	πατερα	πατερας
Gen.	πατρος	πατερων
Dat.	πατρι	πατρασι
Voc.	πατερ	πατερες

La genitiv și dativ singular, vocala din rădăcină, ε, cade. Ea apare la toate formele de plural cu excepția dativului. La dativ plural apare un α scurt de legătură între temă și terminația σι. Unele substantive în ηρ se deosebesc de πατηρ, de ex., ἄνηρ, ἄνδρος, ὅ - bărbat, unde ε apare doar la vocativ sing. ἄνερ.

Nom.	ἄνηρ	ἄνδρες
Ac.	ἄνδρα	ἄνδρας
Gen.	ἄνδρος	ἄνδρων
Dat.	ἄνδρι	ἄνδρασι
Voc.	ἄνερ	ἄνδρες

Similar, σωτηρ, σωτηρος, ὅ - mântuitor, păstrează ηρ la toate cazurile; χειρ, χειρος, ἥ - mână, are rădăcina χειρ (cu excepția dativului plural, χερσι), μαρτυς, μαρτυρος, ὅ - martor, are rădăcina μαρτυρ - cu excepția dativului plural unde ρ dispare în fața lui σι și are forma μαρτυσι.

categoria 1.2: masculine și feminine cu temă în guturală - κ, γ, χ. De ex., σαλπῆξ, σαλπιγγος, ἥ - trompetă; σαρξ, σαρκος, ἥ - carne; γυνή, γυναικος, ἥ - femeie, neastă (voc. sing., γυναί); φλοξ, φλογος, ἥ - flacăra, foc; θριξ, τριχος, ἥ - (fir de) păr; dativ plural - θριξι. φυλαξ, φυλακος, ἥ - soldat.

Nom.	φυλαξ	φυλακες
Ac.	φυλακα	φυλακακας

Gen.	φυλακος	φυλακων
Dat.	φυλακι	φυλαξι
Voc.	φυλαξ	φυλακες

categoria 1.3: feminine (dar și masculine), terminate în - ις, sau în - υς la nominativ dar cu *temă în - ιδ, sau - ιτ*, adică cu rădăcină în dentale (τ, δ, θ) cum sunt: ἔλπις, ἔλπιδος, ἦ - nădejde; πιστις, πιστος, ἦ - credință; χαρις, χαριτος, ἦ - har (ac. sing. χαριν ori χαριτα); λαμπα, λαμπαδος, ἦ - lampă; ἔρις, ἔριδος, ἦ - ceartă; παις, παιδος (ἦ sau ὁ) - copilă, sau copil (vocativ singular παι), πους, ποδος, ὁ - picior; νυξ, νυκτος, ἦ - noapte.

Nom	χαρις	ἔλπις	νυξ
Ac.	χαριν	ἔλπιδα	νυκτα
Gen.	χαριτος	ἔλπιδος	νυκτος
Dat.	χαριτι	ἔλπιδι	νυκτι
Voc.	χαρις	ἔλπις	νυξ

Nom.	χαριτες	ἔλπιδες	νυκτες
Ac.	χαριτας	ἔλπιδας	νυκτας
Gen.	χαριτων	ἔλπιδων	νυκτως
Dat.	χαρισι(ν)	ἔλπισι(ν)	νυξι(ν)
Voc.	χαριτες	ἔλπιδες	νυκτες

Cele mai multe substantive din această categorie se declină ca ἔλπις dar atunci când consoana mută din rădăcină este τ, δ, sau θ, și este precedată de o vocală închisă ca ι sau υ, ele se vor termina la acuzativ în - ν nu în - α. Substantivele monosilabice care se termină în consoane mute ca νυξ, νυκτος, pierd la dativ plural

consoana finală și interacționează cu terminația - σι, νυκτ - νυξι.

categoria 1.4: neutre, cu terminații legate de rădăcină prin consoana τ.¹²

Aici se includ substantivele neutre cu temă în - μα, cum sunt: πνευμα, πνευματος - duh; γραμμα, γραμματος - literă; ὄνομα, ὀνοματος - nume; θελημα, θεληματος - voință, αίμα, αίματος - sânge; σωμα, σωματος - trup; βαπτισμα, βαπτισματος - botez; στομα, στωματος - gură; σπερμα, σπερματος - sămânță; άμαρτημα, άμαρτηματος - păcat; ὄραμα, ὀραματος - iziune; κριμα, κριματος - judecată; παθημα, παθηματος - suferință; παραπτωμα, παραπτωματος - greșeală; σχισμα, σχισματος - diiziune; ῥημα, ῥηματος - vorbă, etc.

Nom.	πνευμα	πνευματα
Ac.	πνευμα	πνευματα
Gen.	πνευματος	πνευματων
Dat.	πνευματι	πνευμασι
Voc.	πνευμα	πνευματα

Grupa include și alte substantive neutre care nu se termină în - μα, dar au terminațiile atașate tot prin consoana τ, cum sunt: τερας, τερατος - minune, φως, φωτος - lumină; οὖς, ὠτος - ureche; ὕδωρ, ὕδατος - apă; άλας, άλατος - sare.

¹² Terminația τ nu este folosită în cuvintele grecești. Dacă rădăcina unui substantiv se termină în ματ, acest τ cade la cazurile gramaticale care nu au nici o terminație: astfel, ὀνοματ devine ὀνομα.

Grupa 2 principală, este grupa substantivelor cu temă în vocală, și include următoarele categorii de substantive:

categoria 2.1 include substantivele feminine, cu terminația la nominativ în - ις sau - σις, și cu temă în vocală (- ι). De ex.: πολίς - oraș, cetate; κρίσις - judecată; ἄφροισις - iertare; ἀναστασις - înviere; μιμησις - imitare.

Nom.	πολις	πολεις
Ac.	πολιν	πολεας
Gen.	πολεως	πολεων
Dat.	πολει	πολεσι(ν)
Voc.	πολι	πολεις

Se poate observa că vocala din rădăcină este înlocuită cu ε la toate cazurile cu excepția nominativului, acuzativului și vocativului singular. La dativ singular ε se unește cu terminația ι rezultatul fiind diftongul ει. La nominativ și acuzativ plural εις denotă contractia ε - ες și, respectiv contractia ε - ας.

categoria 2.2: masculine (cu anumite excepții), cu temă în - υ, dar cu terminația la nominativ în - υς. Pot denumi lucruri din natură, animale, de ex. ὕς, ὕος, ὄ - porc, la feminin: ἡ ὕος; σταχυς - bob de grâu; ἰχθυς, ἰχθυος - pește, etc., sau exprimă o funcție: ἱερευς, ἱερεως - preot; γραμματευς, γραμματεως - cărturar, savant; γονευς, γονεως - părinte; βασιλευς, βασιλεως - rege.

Nom.	βασιλευς	βασιλεις
Ac.	βασιλεα	βασιλεις
Gen.	βασιλεως	βασιλεων
Dat.	βασιλει	βασιλευσι

Voc.	βασιλευ	βασιλεις
Nom.	ἰχθυς	ἰχθυες
Ac.	ἰχθυν	ἰχθυας, sau ἰχθυς
Gen.	ἰχθυος	ἰχθυων
Dat.	ἰχθυι ¹³	ἰχθυσι
Voc.	ἰχθυ	ἰχθυες

categoria 2.3: neutre, cu terminația la nominativ în - ος (temă în - ες), de exemplu: κερδος - câștig; ὄρος - munte; σκοτος - întuneric; πληθος - mulțime; τελος - scop; ἔτος - an; γενος - neam, generație (a nu se confunda cu substantivele masculine de declinarea a 2a, în - ος).

Nom.	γενος	γενη
Ac.	γενος	γενη
Gen.	γενους	γενων
Dat.	γενει	γενεσι(ν)
Voc.	γενος	γενη

Formele rezultate prin contragere trebuie reținute ca atare: ος (-ες), ους (-εσος), ει (-εσι), η (-εσα), ων (-εσων), εσι (-εσαι).

7.3. *Exerciții*

Vocabular:

αίμα, αίματος, το - sânge	αἶων, αἰωνος, ὁ - epocă
άνηρ, άνδρος, ὁ - om, soț	άρχων, αρχοντος, ὁ - conducător
βαθος, βαθους, το - adâncime	γαστηρ, γαστρος, ἡ - matrice
γνωσις, -σεως, ἡ - cunoaștere	γραμματευς, -εως, ὁ - copist

¹³ La dativ singular, vocalele υ și ι nu formează diftong.

δυναμις, δυναμεως, ἡ - putere	ἔθνος, ἔθνους, το - națiune, popor
ἐλπις, ἐλπίδος, ἡ - speranță	θέλημα, θεληματος, το - voință
θυγατηρ, θυγατρος, ἡ - fiică	μητηρ, μητρος, ἡ - mamă
νυξ, νυκτος, ἡ - noapte,	πατηρ, πατρος, ὁ - tată
πνευμα, πνευματος, το - duh,	σαρξ, σαρκος, ἡ - carne, fire
σωτηρ, σωτηρος, ὁ - mântuitor	φαρισαιος, ὁ - fariseu
φως, φωτος, το - lumină	χαρις, χαριτος, ἡ - har
χειρ, χειρος, ἡ - mână	ἄλλοτριος,- α,- ον - străin,-ă
αὐλη, ἡ - staul	βασιλευς, βασιλεως, ὁ - rege
γενος, γενους, το - rasă	γραμμα, γραμματος, το - literă
θυρα, ἡ - ușă	θυρωρος, ὁ - portar
ἰχθυς, ἰχθυος, ὁ - pește	νομη, ἡ - pășune
ξενια, ἡ - ospitalitate	ὄνομα, ὄνοματος, το - nume
ὄσος, η, ον - cât de mult	παραπτωμα,-τος, το - încălcare
παροιμια, ἡ - pildă, parabolă	περισσος, -η, -ον - abundantă,
πλουτος, ὁ, - bogăție	ποιμην, ποιμενος, ὁ - păstor
πολις, πολεως, ἡ - oraș	ὔδωρ, ὑδατος, το - apă

1. Traduceți din limba greacă:

1. ἡ γυνη δε δοξα ἄνδρος ἐστιν. οὐ γαρ ἐστιν ἄνηρ ἐκ γυναικος ἄλλα γυνη ἐξ ἄνδρος... (1Cor. 11:9-10).

2. ἐν δε τῷ μηνι τῷ ἐκτῷ ἀπεσταλη ὁ ἄγγελος Γαβριηλ ἀπο του Θεου εἰς πολιν της Γαλιλαιας ἧ ὄνομα Ναζαρεθ προς παρθενον ἐμνηστευμενην ἀνδρι ᾧ ὄνομα Ἰωσηφ ἐξ οἴκου Δαυιδ και ὀνοματης παρθενου Μαριαμ. (Luca 1:26-27).

3. οὕτως και ἡ ἀναστασις των νεκρων. σπειρεται ἐν φθορα, ἐγειρεται ἐν αφθαρσια. σπειρεται ἐν ἀτιμια, ἐγειρεται ἐν δοξη. σπειρεται ἐν ἀσθενεια ἐγειρεται ἐν θυμανει. σπειρεται σωμα ψυχικον, ἐγειρεται σωμα πνευματικον (1Cor. 15:42-44).

4. ὡσαννα, εὐλογημενος ὁ ἐρχομενος ἐν ὀνοματι κυριου, και βασιλευς του Ἰσραηλ... μη φοβου, θυγατηρ Σιων, ἴδου, ὁ βασιλευς σου ἐρχεται... (Ioan 12:13-15a).

Tabel recapitulativ al declinărilor

<i>Declinarea</i>	<i>1a</i>	<i>2a</i>	<i>3a</i>		
Tip principal de substantive	Feminine - η, α	Masculine - ος Neutre - ον	Mixte <table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td> răd. consoană 1 - λ, μ, ν, ρ (ερ) 2 - κ, γ, χ 3 - τ, δ, θ (- ιδ, - ιτ) (- ις, - υς) 4 - μα </td> </tr> <tr> <td> răd. vocală 1 - ι (-ις, σις) 2 - ε (-υς) 3 - ες (-ος) </td> </tr> </table>	răd. consoană 1 - λ, μ, ν, ρ (ερ) 2 - κ, γ, χ 3 - τ, δ, θ (- ιδ, - ιτ) (- ις, - υς) 4 - μα	răd. vocală 1 - ι (-ις, σις) 2 - ε (-υς) 3 - ες (-ος)
răd. consoană 1 - λ, μ, ν, ρ (ερ) 2 - κ, γ, χ 3 - τ, δ, θ (- ιδ, - ιτ) (- ις, - υς) 4 - μα					
răd. vocală 1 - ι (-ις, σις) 2 - ε (-υς) 3 - ες (-ος)					
Excepții	Masculine - ης, ας	Feminine - ος			

8. ADJECTIVELE DE DECLINAREA A 3A

Mat. 11:11 Ἐγὼ λέγω ὑμῖν: οὐκ ἐγγεγερται ἐν γεννητοῖς
 γυναικῶν μείζων Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ: ὁ
 δὲ μικροτερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν
 μείζων αὐτοῦ ἐστίν.

Adevărat vă spun: nu s-a ridicat între cei născuți din
 femeie cineva mai mare ca Ioan Botezătorul; însă cel mai
 mic în împărăția cerurilor este mai mare decât el.

Există două tipuri de adjective de declinarea a treia, propriu-zise (regulate) și mixte, neregulate (au terminații de decl. a 3a și de decl. 1a și a 2a).

8.1. Adjectivele propriu-zise

1. Adjectivele de declinarea 3a propriu-zise, cu temă în - ες, și la nominativ cu terminație în - ης, -εσ:

	M. - F.	N.
Nom.	ἀληθης	ἀληθες
Ac.	ἀληθη (ἀληθεσσα)	ἀληθες
Gen.	ἀληθους (ἀληθεσος)	ἀληθους
Dat.	ἀληθει	ἀληθει
Voc.	ἀληθες	ἀληθες
Nom.	ἀληθεις	ἀληθη (ἀληθεσσα)
Ac.	ἀληθεις	ἀληθη
Gen.	ἀληθων	ἀληθων
Dat.	ἀληθεσι(ν)	ἀληθεσι(ν)
Voc.	ἀληθεις	ἀληθη

Forma adjectivului neutru la cazurile nominativ și acuzativ singular reprezintă chiar rădăcina, iar pentru genurile masculin și feminin rădăcina

este forma de la nominativ singular. În cazul când rădăcina conține consoana σ , ea dispare și are loc o contracție între vocala ϵ din rădăcină și vocala terminației de decl. 3a:

gen. sg. $\acute{\alpha}\lambda\eta\theta\epsilon\sigma + \omicron\varsigma = \acute{\alpha}\lambda\eta\theta\epsilon\sigma\omicron\varsigma$, care devine $\acute{\alpha}\lambda\eta\theta\omicron\upsilon\varsigma$
 dat. sg. $\acute{\alpha}\lambda\eta\theta\epsilon\sigma + \iota = \acute{\alpha}\lambda\eta\theta\epsilon\sigma\iota$, care devine $\acute{\alpha}\lambda\eta\theta\epsilon\iota$
 ac. sg. $\acute{\alpha}\lambda\eta\theta\epsilon\sigma + \alpha = \acute{\alpha}\lambda\eta\theta\epsilon\sigma\alpha$, care devine $\acute{\alpha}\lambda\eta\theta\eta$

2. Adjectivele cu term. de decl. a 3a și a 1a și cu tema în - υ (m,n) și - $\epsilon\iota$ (f):

Nom.	$\beta\alpha\theta\upsilon\varsigma$	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\alpha$	$\beta\alpha\theta\upsilon$
Ac.	$\beta\alpha\theta\upsilon\nu$	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\alpha\nu$	$\beta\alpha\theta\upsilon$
Gen.	$\beta\alpha\theta\epsilon\omicron\varsigma$	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\omicron\varsigma$	$\beta\alpha\theta\epsilon\omicron\varsigma$
Dat.	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota$	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\alpha$	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota$
Voc.	$\beta\alpha\theta\upsilon$	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\alpha$	$\beta\alpha\theta\upsilon$

Nom.	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\varsigma$	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\alpha\iota$	$\beta\alpha\theta\epsilon\alpha$
Ac.	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\varsigma$	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\omicron\varsigma$	$\beta\alpha\theta\epsilon\alpha$
Gen.	$\beta\alpha\theta\epsilon\omicron\nu$	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\omicron\nu$	$\beta\alpha\theta\epsilon\omicron\nu$
Dat.	$\beta\alpha\theta\epsilon\sigma\iota$	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\omicron\iota\varsigma$	$\beta\alpha\theta\epsilon\sigma\iota$
Voc.	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\varsigma$	$\beta\alpha\theta\epsilon\iota\alpha\iota$	$\beta\alpha\theta\epsilon\alpha$

Multe adjective care au tema în - υ folosesc terminații de decl. 3 a treia la masculin și neutru, în timp ce la genul feminin au terminații de decl. 1 ($\epsilon\iota$). Vocala υ din rădăcină se schimbă în ϵ înaintea unei vocale, la genitiv și dativ singular și plural, atât la subst. masculine și neutre, de decl. 3a, cât și la subst. feminine ($\epsilon\iota$), de decl. 1a.

3. Adjectivele cu terminații de decl. 3a, la masculin și neutru, cu tema - $\alpha\nu\tau$, și de decl. 1-a, la feminin. La feminin grupul $\nu\tau$ se compune cu σ și rămâne doar σ , ex. $\pi\alpha\nu\tau\alpha - \pi\alpha\sigma\alpha$. În NT există doar $\pi\alpha\varsigma$, $\pi\alpha\sigma\alpha$, $\pi\alpha\nu$ (tot, toată, fiecare) și formele lor alternative $\acute{\alpha}\pi\alpha\varsigma$, $\acute{\alpha}\pi\alpha\sigma\alpha$, $\acute{\alpha}\pi\alpha\nu$ (tot, întreg).

Nom.	πας	πασα	παν
Ac.	παντα	πασαν	παν
Gen.	παντος	πασης	παντος
Dat.	παντι	παση	παντι

Nom.	παντες	πασαι	παντα
Ac.	παντας	πασας	παντα
Gen.	παντων	πασων	παντων
Dat.	πασι(ν), παντσι	πασαις	πασι(ν)

Când *πας* precedă un substantiv articulat înseamnă ‘tot’:
πασα ἡ πολις - ‘tot orașul’.

Când *πας* precedă un substantiv și este articulat, înseamnă ‘întreg sau tot’:

ἡ πασα πολις - ‘întregul oraș’
οἱ παντες ἀποστολοι- ‘toți apostolii.

Atunci când *πας* este folosit alături de un substantiv nearticulat la singular, înseamnă ‘fiecare’:

πασα πολις - ‘fiecare oraș’.

Când *πας* precedă un participiu articulat se poate traduce cu ‘fiecare – la singular, sau cu ‘toți cei ce...’ – la plural:

πας ὁ πιστευων - ‘fiecare [om] ce crede

1 In. 3:4, *πας ὁ ποιων την ἁμαρτιαν*, fiecare om care păcătuiește (lit. tot făcătorul de păcat);

παντες οἱ ἀκουσαντες - ‘toți cei ce au auzit’.

Lc. 2 :18, *παντες οἱ ἀκουσαντες ἐθαυμασαν* - toți cei care au auzit s-au mirat.

8.2. Adjective neregulate (formă mixtă)

Acestea sunt: πολυς, πολλη, πολυ, și μεγας, μεγαλη, μεγα (mult, -ă; mare).

Nom	πολυς	πολλη	πολυ
Ac.	πολυν	πολλην	πολυ
Gen.	πολλου	πολλης	πολλου
Dat.	πολλω	πολλη	πολλω

Nom.	πολλοι	πολλαι	πολλα
Ac.	πολλους	πολλας	πολλα
Gen.	πολλων	πολλων	πολλων
Dat.	πολλοις	πολλαις	πολλοις

μεγας, μεγαλη, μεγα

Nom.	μεγας	μεγαλη	μεγα
Ac.	μεγαν	μεγαλην	μεγα
Gen.	μεγαλου	μεγαλης	μεγαλου
Dat.	μεγαλω	μεγαλη	μεγαλω

Nom.	μεγαλοι	μεγαλαι	μεγαλα
Ac.	μεγαλους	μεγαλας	μεγαλα
Gen.	μεγαλων	μεγαλων	μεγαλων
Dat.	μεγαλοις	μεγαλαις	μεγαλοις

Adjectivele masculine și neutre la singular au forme scurte la nominativ, acuzativ și vocativ, care respectă formele de declinare a treia. Restul cazurilor masculinelor și neutrelor și toate formele de feminin se declină ca acelea de declinările 1a și a 2a.

8.3. Gradele de comparație

Declinările 1a și a 2a

Adjectivele care se declină după paradigma declinării 1a sau 2a formează *gradul comparativ* prin adăugarea sufixelor: -τερος, -τερα, -τερον. De exemplu, adjectivul ‘nou’, νεος, νεα, νεον devine νεωτερος, νεωτερα, νεωτερον, iar ‘înțelept’, σοφος, -α, -ον devine σοφωτερος, σοφωτερα, σοφωτερον.

Gradul superlativ se formează prin adăugarea sufixelor -τατος, -τατη, -τατον la rădăcina adjectivului. De exemplu: νεος, -α, -ον, devine νεωτατος, -η, -ον. Sunt, însă, numai trei forme de superlativ de tipul acesta în Noul Testament. De obicei, funcția superlativului în Noul Testament este îndeplinită de gradul comparativ și articol:

Mt. 11:11 - ὁ δε μικροτερος ἐν τη βασιλειᾳ =
‘cel mai mic în Împărăția...’

Printre exemplele care au legătură cu NT se pot număra și următoarele:

μικρος, μικροτερος, μικροτατος	mic (m.)
πρεσβυς, πρεσβυτερος, πρεσβυτατος	bătrân (m.)

Ca ilustrație, mai jos urmează două adjective trecute prin gradele de comparație la toate genurile:

ἰσχυρος, ἰσχυροτερος, ἰσχυροτατος	puternic (m.)
ἰσχυρα, ἰσχυροτερα, ἰσχυροτατης	puternică (f.)
ἰσχυρον, ἰσχυροτερον, ἰσχυροτατον	puternic (n.)

ἀληθης, ἀληθεστερος, ἀληθεστατος	adevărat (m.)
ἀληθης, ἀληθεστερα, ἀληθεστατης	adevărată (f.)
ἀληθες, ἀληθεστερον, ἀληθεστατον	adevărat (n.)

Uneori, se poate pierde o vocală din rădăcină sau se poate câștiga un grup de sunete, cum este cazul următoarelor adjective:

παλαιος, παλαιτερος (παλαιότερος), παλαιτατος (παλαιότατος)	vechi
φιλος, φιλτερος (φιλοτερος), φιλτατος, σωφρων, σωφρωνεστερος, σωφρονεστατος	drag chibzuit

Declinarea a 3a

Adjectivele de declinarea a treia primesc un alt set de terminații, la comparativ și superlativ. Ele au la comparativ formele: - ιων, -ιον sau - ιονος, iar la superlativ: - ιστος, - ιστη, - ιστον (m., f., n.). Exemple de adjective de decl. 3, neregulate (unele au și forme multiple de decl. 3, altele au și forme de decl. 1):

καλος, καλλιον, καλλιστος	bun, frumos
ἀγαθος, κρεισσω(sau -των), κρατιστος	bun
κακος, χειρων - χειρον, χειριστος	rău, defect
κακος, ἥσσω - ἥττων, ἥκιστα	rău, bolnav
κακιος, κακιων - κακιον, κακιστος	rău
πολυς, πλειων - πλεων, πλειστος	mult
μικρος, ἐτατων - ἐλασσω, ἐλαχιστος	mic, puțin
μεγας, μειζων - μειζον, μεγαιστος	mare
ταχυς, θαττων - θαττον (ταχιων), ταχιστος	repede

8.4. Exerciții

Vocabular:

αἰωνιος,-ον- etern,-ă, veșnic,-ă	ἀληθης,-ες - adevărat,-ă
ἀπας, ἀπασα, ἀπαν - tot, întreg	βαθυσ-εια-υ - adânc,-ă
βους, βοος, ό, ἥ - bou	ἐγγυς - aproape
κερματιστης,-ου, ό - schimbător	πας, πασα, παν - tot, fiecare

πασχα,το - sãrbãtoarea paștelor
 πολυς, πολλη, πολυ - mult,-ã
 ραντιζω - stropesc
 ἀκολουθεω - urmez
 ἀπολλυμι - distrug, pier

περιστερα, ή - porumbel
 πωλεω - vând
 ῥιπτω - agit, arunc
 θυω - ucid, jertfesc
 κλεπτω - fur

1. Analizați adjectivele și adverbele din exemplele următoare:

ἐγω μεν ὑμας βαπτιζω ἐν ὕδατι εἰς μετανοιαν, ὁ δε ὀπισω μου ἐρχομενος ἰσχυροτερος μου ἐστιν (Mt. 3:11)

εἰ την μαρτυριαν των ἀνθρωπων λαμβανομεν, ή μαρτυρια του θεου μειζων ἐστιν (1 In. 5:9)

ὑμεις ἐκ του θεου ἐστε, τεκνια, και νενικηκατε αὐτους, ὅτι μειζων ἐστιν ὁ ἐν ὑμιν ἢ ὁ ἐν τῷ κοσμῷ (1 In. 4:4).

οὐαι, οὐαι, ή πολις ή μεγαλη, Βαβυλων ή πολις ή ἰσχυρα... (Aroc. 18:10)

ὁμοια ἐστιν ή βασιλεια των οὐρανων, κοκκῳ σιναπεως... μικροτερον μεν ἐστιν παντων των σπερματων, ὅταν δε αὐξηθη μειζων των λαχανων ἐστιν και γινεται δενδρον... (Mt. 13:31-32)

ὦ, γυναι, μεγαλη σου ή πιστις, γενηθητω σοι ὡς θελεις (Mt. 15:28)

οὐχι ή ψυχη πλειον ἐστιν της τροφης και το σωμα του ἐνδυματος– (Mt. 6:25).

9. TIMPUL IMPERFECT (ACȚIUNE REPETATĂ)

Mc.11:28, και ἔλεγον αὐτῷ ἐν ποια ἐξουσια ταυτα ποιεις
și ei îi tot ziceau ‘cu ce autoritate faci acestea?’

9.1. Reguli

Imperfectul în greacă face parte din grupul timpurilor cu acțiune continuă (lineară) sau repetabilă (prezent, imperfect, viitor), și în același timp, din punct de vedere al diatezelor medie și pasive face parte din trio-ul timpurilor secundare (imperfect, aorist, mai-mult-ca-perfectul), care folosesc terminațiile secundare la diateza medie-pasivă. La diateza activă imperfectul se formează din rădăcina prezentului.

ε̅ + rădăcină prezent + terminații imperfect (terminații secundare)

Timpurile care descriu acțiuni din trecut au drept semn caracteristic (mai ales la modul infinitiv) un epsilon, ε̅, plasat în fața rădăcinii (augment). Augmentul poate lua două forme, după modul în care interacționează cu rădăcina verbului:

(1) *augment silabic* - dacă rădăcina verbului începe cu o consoană, atunci augmentul se atașează simplu, și are valoare de silabă inițială :

ἔλεγον, ἐβλεπον, ἐβαπτίζον pentru λεγω, βλεπω, βαπτίζω.

(2) *augment temporal, prin contragere* - dacă rădăcina verbului începe cu o vocală sau cu un diftong, vocala sau diftongul se combină cu augmentul temporal ε̅ și se obține o vocală lungă (sau un diftong):

α devine η

αι devine η

ε devine η

αυ devine ηυ

ο devine ω

ει devine η

ι devine	ι lung	ευ devine	ηυ
υ devine	υ lung	οι devine	ω, οι

Există și câteva excepții de la regulile de mai sus, de exemplu, $\theta\epsilon\lambda\omega$ și $\mu\epsilon\lambda\lambda\omega$, $\theta\epsilon\lambda\omega = \acute{\eta}\theta\epsilon\lambda\omicron\nu$ și $\mu\epsilon\lambda\lambda\omega = \acute{\eta}\mu\epsilon\lambda\lambda\omicron\nu$ de cele mai multe ori - și $\acute{\epsilon}\mu\epsilon\lambda\lambda\omicron\nu$, uneori. La verbele compuse augmentul se plasează între prepoziția de început și rădăcină (accentul pentru aceste tipuri de verbe nu a fi așezat niciodată înaintea augmentului). Exemple: $\acute{\alpha}\pi\alpha\gamma\omega$ (a conduce înainte, $\acute{\alpha}\pi\omicron + \acute{\alpha}\gamma\omega$), la imperfect – $\acute{\alpha}\pi\eta\gamma\omicron\nu$, $\acute{\epsilon}\kappa\beta\alpha\lambda\lambda\omega$ (a arunca în afară, $\acute{\epsilon}\kappa + \beta\alpha\lambda\lambda\omega$), la imperfect - $\acute{\epsilon}\xi\epsilon\beta\alpha\lambda\lambda\omicron\nu$.

Imperfectul este un timp secundar și folosește *terminații secundare*:

- ν	- μεν
- ζ	- τε
- χ	- ν

Cu vocalele de legătură, ο și ε, se obțin terminațiile uzuale:

- ον	- ομεν
- ες	- ετε
- ε	- ον

1) cazul lui $\lambda\upsilon\omega$ (augment silabic)

$\acute{\epsilon}\lambda\upsilon\omicron\nu$	- dezlegam	$\acute{\epsilon}\lambda\upsilon\omicron\mu\epsilon\nu$	- dezlegam
$\acute{\epsilon}\lambda\upsilon\epsilon\varsigma$	- dezlegai	$\acute{\epsilon}\lambda\upsilon\epsilon\tau\epsilon$	- dezlegați
$\acute{\epsilon}\lambda\upsilon\epsilon$	- dezlega	$\acute{\epsilon}\lambda\upsilon\omicron\nu$	- dezlegau

2) cazul lui $\acute{\alpha}\kappa\omicron\upsilon\omega$, a auzi (augment temporal)

$\acute{\eta}\kappa\omicron\upsilon\omicron\nu$	- auzeam	$\acute{\eta}\kappa\omicron\upsilon\omicron\mu\epsilon\nu$	- auzeam
$\acute{\eta}\kappa\omicron\upsilon\epsilon\varsigma$	- auzeai	$\acute{\eta}\kappa\omicron\upsilon\epsilon\tau\epsilon$	- auzeaiți
$\acute{\eta}\kappa\omicron\upsilon\epsilon$	- auzea	$\acute{\eta}\kappa\omicron\upsilon\omicron\nu$	- auzeau

În ceea ce privește accentuarea verbelor, există două reguli de bază:

1. Accentul verbelor regulate este regresiv, adică este plasat cât mai în interiorul cuvântului, spre antepenultima, și chiar pe antepenultima, dacă se poate.
2. În verbele compuse accentul nu poate să depășească, în spate, augmentul (nu trece, adică, asupra prepoziției de compunere).

La imperfect εἶμι - a fi, are augment temporal. Terminațiile sunt terminațiile secundare ale diatezelor medii-pasive, pentru că εἶμι este deponent la imperfect (are formă medie-pasivă dar înțeles activ).

ἦμην	- eram	ἦμεν (ἦμεθα)	- eram
ἦς	- erai	ἦτε	- erați
ἦν	- era	ἦσαν	- erau

9.2. Utilizările imperfectului

Imperfectul poate fi folosit în diferite feluri, cu diverse sensuri:

1) imperfectul cu *sens progresiv*, definește o acțiune în curs de desfășurare în trecut.

ex.: και πολλοι πλουσιοι ἐβαλλον πολλα. (Mk. 12:41)
și mulți bogați aruncau mult.

2) imperfectul cu *sens de acțiune frecventă*, indică o acțiune care se petrece în mod obișnuit, repetat, în trecut (pe o perioadă lungă).

ex.: και ἐβαπτιζοντο ἐν τῷ Ἰορδανῆ ποταμῷ ὑπὸ αὐτοῦ
(Mt. 3:6)
și erau botezați de el în râul Iordan...

3) imperfectul cu *sens iterativ*, descrie o acțiune care se repetă la interale succesive de timp în trecut (repetare într-o perioadă scurtă).

ex.: οἱ μὲν οὖν συνελθόντες ἠρώτων αὐτόν... (Fap. 1:6)

deci, acum, cei adunați laolaltă, Îl tot întrebau...

καὶ ἔλεγον αὐτῷ, ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς;
(Mc.11:28)

și îl tot întrebau: cu ce autoritate faci acestea?

4) imperfectul cu *sens incipient*, descrie o acțiune continuă în trecut, dar îi accentuează începutul.

ex.: καθίσας δὲ ἐκ τοῦ πλοίου ἐδίδασκεν τοὺς ὄχλους. (Lc. 5:3)

asezându-se, deci, începu să învețe din corabie, mulțimile.

9.3. Exerciții:

1. Identificați verbele la imperfect, analizați-le și traduceți următoarele propoziții:

καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χωρᾷ τῇ αὐτῇ... (Lc. 2:8)

Πέτρος δὲ καὶ Ἰωάννης ἀνεβαίνον εἰς τὸ ἱερόν... (Fapte. 3:1).

καὶ οἱ προαγοντες καὶ οἱ ἀκολουθουντες ἐκραζον ὡσαννα...
(Mc. 11:9).

ἐδίδασκεν γὰρ τοὺς μαθητὰς καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς... (Mc. 9:31).

2. Traduceți în limba greacă:

1. Apostolii au scris cartea sfântă și oamenii le ziceau ‘cu ce drept scrieți?’

2. Pământul era la început pământul lui Dumnezeu și al oamenilor.

3. Regii răi îi persecutau pe ucenicii Domnului pentru că predicau evanghelia.

4. Isus și fiii lui Zebedei spuneau o parabolă și orbii ascultau cuvântul Domnului.

10. PREPOZIȚII, CONJUNCTII, NUMERALE

10.1. Prepozițiile

Prepozițiile sunt părți de vorbire așezate înaintea substantivelor ori pronumelor (latină: *prae-ponere*), cu scopul de a clarifica sensul exact al cazului într-un context specific.

În practică se spune că prepozițiile ‘cer un caz’, deși, de fapt, substantivul folosit cu o anumită semnificație și la un anume caz este acela care ‘cere o anume prepoziție. Unele prepoziții ‘cer’ un caz gramatical, altele se folosesc cu două cazuri, altele cu trei, și ele capătă înțeles diferit în conformitate cu cazul folosit. Fiecare prepoziție are un înțeles de bază, fundamental, și, pe lângă acesta, are și alte înțelesuri derivate, în funcție de caz. Unele prepoziții își pot pierde accentul și se numesc, în situația aceasta, proclitice. Ele se pronunță împreună cu cuvântul care le urmează. În prepoziție, de regulă, cu excepția lui $\pi\epsilon\rho\iota$ și $\pi\rho\omicron$, prepozițiile care se termină în vocală o pierd înaintea unui cuvânt care începe tot cu o vocală.¹⁴

$\pi\alpha\nu\tau\alpha$ $\delta\iota'$ $\alpha\upsilon\tau\omicron\upsilon$ $\epsilon\gamma\epsilon\nu\epsilon\tau\omicron$. (Ioan 1:3)
toate lucrurile au luat ființă prin El.

$\epsilon\alpha\nu$ $\mu\eta$ η \acute{o} $\theta\epsilon\omicron\varsigma$ $\mu\epsilon\tau'$ $\alpha\upsilon\tau\omicron\upsilon$. (Ioan 3:2)
dacă nu este Dumnezeu cu el.

Prepozițiile pot fi adaugate la un verb indicând direcția acțiunii sau intensificând acțiunea lui. De exemplu, $\acute{\alpha}\nu\alpha\beta\lambda\epsilon\pi\omega$ ($\acute{\alpha}\nu\alpha$ + $\beta\lambda\epsilon\pi\omega$) înseamnă ‘a ridica ochii sau ‘a privi în sus’ (aici prepoziția indică direcția acțiunii). Aceeași prepoziție poate indica un sens figurat, de exemplu $\acute{\alpha}\nu\alpha\zeta\omega$ ($\acute{\alpha}\nu\alpha$ + $\zeta\omega$) care înseamnă ‘a reveni la viață’ sau ‘a învia’, sensul fiind de reîntoarcere (repetiție) sau intensificare.

¹⁴ Această suprimare a vocalei finale a unui cuvânt când cuvântul următor începe tot cu o vocală se cheamă ‘eliziune’.

10.1.1. Prepozițiile independente

(1) Prepoziții folosite cu un singur caz:

- 1. ἄνω - Ac. = sus, în sus
- 2. ἄντι - Gen. = împotriva, în locul, schimbul (ἄντι, ἄνθ')
- 3. ἀπό - Gen. = de la, cu plecare de la (ἀπ', ἀφ')
- 4. ἐκ - Gen. = din, cu plecare din (ἐξ)
- 5. εἰς - Ac. = în, înspre, într-un (o), pentru
- 6. ἐν - Dat. = în, înăuntru, pe
- Inst. = prin (făcut de ceva)
- 7. πρὸ - Gen. = înainte, în fața, anterior (temporal).
- 8. συν - Ins.(D) = cu, împreună cu, cu ajutorul a ceva.

(2) Prepoziții folosite cu două cazuri:

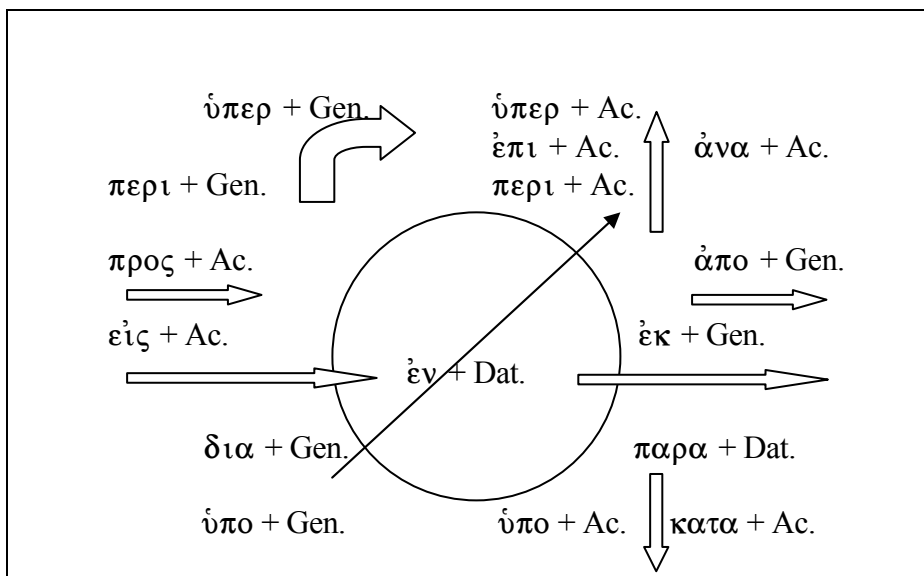
- 1. δια - Gen. = prin (cineva), prin ceva
- Ac. = datorită, din cauză că, cu ajutorul a ceva
- 2. κατά - Gen. = locativ: de pe, asupra, jos de pe,
distributiv: an *de* an (κατ' ἑτος).
- Ac. = în jos, de-a-lungul, conform cu (κατ', καθ').
- 3. μετὰ - Gen. = cu
- Ac. = după, în spatele a ceva (μετ', μεθ')
- 4. περὶ - Gen. = despre, cu privire la ceva
- Ac. = despre, în jurul a ceva.
- 5. ὑπερ - Gen. = despre, pentru
- Ac. = peste, deasupra, dincolo de,
- 6. ὑπό - Gen. = de, prin (cineva), sub influența (cuia)
- Ac. = sub, dedesubt (ὑπ', ὑφ')

(3) Prepoziții folosite cu trei cazuri:

- 1. ἐπι - Gen. = pe (pe ceva), în prezența, pe timpul (cuia)
- Dat. = pe, la, peste (poziție), cu privire la, în plus
- Ac. = pe, gata de, până acolo încât să, ἐπ', ἐφ'.
- 2. παρά - Gen. = din, de la, de lângă, din partea (cuia)

- Dat. = alături de, lângă.
- Ac. = de partea, dincolo de, lângă, dincolo, contrar
- 3. προς - Gen = pentru (Fapte 27:34)
- Dat. = la, aproape de
- Ac. = spre, cu privire la, cu

O reprezentare spațială a sensului prepozițiilor

Prepozițiile care cer acuzativul descriu sensul de dezvoltare al acțiunii (direcția, ținta), cele care cer dativul descriu orientarea acțiunii (localizare, așezare, importanță relativă), iar cele care folosesc genitivul descriu sursa acțiunii (proveniența, originea, apartenența). Dacă figura folosită pentru ilustrarea rolului prepozițiilor este mai ales o reprezentare grafică a sensurilor lor spațiale, trebuie reținut, în același timp, că prepozițiile au și un înțeles temporal.

Unele prepoziții se atașează verbelor sau substantivelor, creând termeni compuși care combină sensul cuvântului inițial cu cel al prepoziției folosite:

- ἀμφι** - în jurul; ex. ἀμφιβαλλω: a arunca în jur.
ἀνα - în sus; ex. ἀναβαινω, a urca; ἀνεχω – a suporta; ἀνιστημι – a cauza să stea; ἀναμιμνησκομαι – a-și readuce aminte.
 - din nou, deplin, ex. ἀναγιγνωσκω – a citi; ἀναπνευω – a inspira iar.
ἀντι - împotriva, ex. ἀντιδικος - parte adversă într-un proces.
 - în locul, ex. ἀνταποδιδωμι - a plăti pentru ceva, a răsplăti.
ἀπο - de la, ex. ἀπερχομαι – a se îndepărta, a pleca de undea;
 ἀποκρινω – a răspunde, ex. ἀποδιδωμι - a înapoia.;
 ἀπολαμβάνω – a lua înapoi, a recupera; ἀποτρεχω - a fugi.
δια - prin, peste (împărțire, diferență, superioritate); ex. διακαθαρίζω - a curăți integral; διακρινω – a ealua, a se îndoii; διαβαλλω – a arunca, a ponegri; διαλογεομαι - a discuta; διαφερω – aduc asupra, difer (față de cineva).
εἰς - în, înspre înăuntru, ex. εἰσερχομαι, a intra.
ἐκ - din, din înăuntru (sursă, origine), ex. ἐκβαλλω -a scoate;
 ἐκκλησια – o adunare chemată de undeva, afară (biserica);
 ἐξερχομαι – a ieși, a pleca.
ἐν - în, înăuntrul a ceva, în interior. ex. ἐνεργω - a lucra, a efectua; ἐνδυω – a purta (a lua pe sine); ἐνοικεω -a locui.
ἐπι - pe; ex. ἐπικαλεω – a chema, a numi; ἐπιθυμω – a dori, a pofti; ἐπαίρω - a ridica în aer, a nimici; ἐπισκοπος – supraveghetor.
κατα - jos, în jos (direcție, ostilitate); ex. καταβαινω -a coborâ; καταφρονεω - a disprețui; κατακρινω - a condamna; καταρτιζω –a așeza în ordine.
μετα - printre, împreună cu (participare), schimbare (transformare), ex. μετεχω – a avea parte (împreună cu cineva); μετανοεων – a schimba (μετανοια – schimbarea minții, pocăință).
παρα - pe lângă, lângă, de-a lungul, de la (apropiere, opoziție).
 ex. παραγγελλω – a da veste, a comanda;
 παραβολη – parabolă; παρακαλεω – a sfătui, a îndemna;

παρακουω – a nu asculta; παρακλητος – cineva care ajută, dă sfat, îndeamnă, apără.

περι - în jurul, superioritate, ex. περιβαλλω – a se îmbrăca;
περιπατεω – a se plimba; περιγιγνομαι – depășesc în valoare.

προ - înainte, anterior (în spațiu, în timp); ex. προαγω – a conduce;
προγιγνωσκω – a ști dinainte; προφητεω – a profeti.

προς - înspre, spre, în plus, ex. προσερχομαι – a se apropia;
προσκυνεω – a se închina, a se prosterne; προσκαλεω – a chema pe cineva la sine; προστιθημι - a adăuga.

συν - cu, împreună cu, ex. συναγω – a aduna împreună; συνεργος – împreună lucrător, toarăș;

ὑπερ - peste, deasupra, dincolo de, pentru; ὑπερεχω – a excela;
ὑπερμαχεω – mă lupt pentru ceva.

ὑπο - sub, inferior; ex. ὑπαγω – a conduce, a se depărta;
ὑπακουω - a asculta, a se supune; ὑπαρχω – a începe (de jos);
ὑπομενω – a răbda (sub încercări), a rezista.

10.1.2. Prepoziții adverbiale

În afara prepozițiilor independente, există aproximativ treizeci de adverbe în Noul Testament, care sunt uneori utilizate ca prepoziții. Iată câteva exemple:

ἅμα - împreună, cu, în același timp.

ἄνευ - fără.

αντιπεραν - față în față, izai, pe malul opus.

ἄπεναντι - împotriva, înaintea, opus, contrar.

ἄτερ - în absența, fără.

ἄχρι - până la (în ideea de până la final).

ἐγγυς - aproape, gata, pregătit.

εἵνεκεν - pentru, în scopul, din cauza, din motivul, astfel, Gen.

ἐμπροσθεν - în fața, în prezența, înaintea, Gen.

ἐναντι - în fața.

- ἐναντιον - în fața, împotriva, opus, contrar.
 ἐνεκα, ἐνεκεν - pentru, de aceea, din cauza, din motivul, așadar.
 ἐντος - înăuntrul, în mijlocul.
 ἐνωπιον - în prezența, în fața.
 ἐξω - afară, în afara.
 ἐξωθεν - în afară, exterior, afară.
 ἐπανω - peste, deasupra, mai mult decât.
 ἐπεκειναι - dincolo, dincolo de.
 ἐσω - înăuntru, în interiorul, înăuntrul.
 ἕως - până, până la.
 κατεναντι - împotriva, opus, contrar.
 κατενωπιον - în fața, în prezența.
 κυκλοθεν - în jurul, dimprejurul.
 κυκλω - în jurul, dimprejurul, din toate părțile.
 μεσος - în mijlocul.
 μεταξυ - între, următor, intermediar.
 μεχρι(ς) - până la.
 ὀπισθεν - în spatele, după.
 ὀπισω - înapoia, în spatele, înapoi, următorul, după, după aceea.
 ὀψε - târziu, după, la urmă.
 παρεκτος - ce excepția, în afară de.
 περαν - după, dincolo de, pe cealaltă parte.
 πλην - totuși, fără, dar totuși, pe lângă aceasta.
 πλησιον - aproape, vecin.
 ὑπερανω - mult deasupra, superior.
 ὑπερεκεινα - dincolo de, de departe.
 ὑποκατω – sub, dedesupt.
 χαριν – de aceea, din cauză că, în favoarea, pentru motivul.
 χωρις - fără, pe lângă, în plus, fără, aparte de.

Tabelul care urmează reia principalele prepoziții prezentând semnificațiile lor spațiale, temporale, cauzale, modale, etc., în funcție de cazul gramatical cu care sunt folosite:¹⁵

ὄνα	<i>numai cu cazul acuzativ</i> distributiv: fiecare câte (cu un număr) local: în sus, în mijlocul (ὄνα + μεσον) în compuși: sus, din nou
ὄντι	<i>numai cu cazul genitiv</i> a) substituție: în locul, în loc de, în schimbul
ὄπο	<i>numai cu cazul genitiv</i> separare: din, de la, departe de sursă: din, de la cauză: din cauza partitiv: din, dintre
δία	<i>cu cazul genitiv</i> instrument (persoană fizică): prin, prin intermediul (cuia) mod: prin, prin mijlocirea, cu ajutorul, prin intermediul local: prin temporal: timp de, în cursul, după <i>cu cazul acuzativ</i> cauză: din cauza local: prin
εἰς	<i>numai cu cazul acuzativ</i> local: în, spre

¹⁵ În forma folosită mai sus, tabelul prepozițiilor reprezintă o sistematizare realizată de Ch. Quarles, fost profesor de limba greacă a NT, la Institutul Teologic Baptist București, 1999-2002; discuții asemănătoare se găsesc în Debut, ΔΙΑΣΚΩ, pp. 27-31, H.P.V. Nunn, *The Elements of New Testament Greek. A Method of Studying the Greek New Testament with Exercises*, Cambridge: Cambridge UP, 1955 (1913), pp. 124-129, etc.

	<p>temporal: până la, pentru o durată de scop: pentru, în vederea (unui scop), în scopul rezultat: pentru, în vederea (unui rezultat) referire: cu referire la, cu privire la, referitor la avantaj: pentru, în avantajul, în favoarea dezavantaj: contra, împotriva, în dezavantajul în loc de ἐν și cu același sens</p>
ἐκ, ἐξ	<p><i>numai cu cazul genitiv</i> sursă / separație: din, de la temporal: de, de la, din acest moment cauză: din cauza partitiv: dintre, din (uneori exprimat cu genitivul partitiv) mijloc: prin</p>
ἐν	<p><i>numai cu cazul dativ</i> local: în, la temporal: timp de, în timpul, în cursul asociere: cu, împreună cu, în unire cu cauză: din cauza, datorită, mulțumită instrument: cu referire: cu referire la, cu privire la, referitor la mod: cu posesie: cu, care are standard: în conformitate cu, conform cu în loc de εἰς cu un verb de mișcare</p>
ἐπι	<p><i>cu cazul genitiv</i> local: pe, în fața, înaintea temporal: în timpul, în cursul cauză: din cauză, datorită, mulțumită <i>cu cazul dativ</i> local: pe, aproape de temporal: în timpul cauză: din cauza, datorită, mulțumită <i>cu cazul acuzativ</i></p>

	<p>local: pe temporal: în timpul</p>
κατα	<p><i>cu cazul genitiv</i> local: în jos, josul opoziție: împotriva, contra sursă: din, de la <i>cu cazul acuzativ</i> standard: în conformitate cu, conform, potrivit cu, după local: pe întinderea, în lungul, spre temporal: în timpul distributiv: din . . . în . . . , câte . . . scop: în scopul, în vederea referire: cu referire la, referitor la, în ce privește</p>
μετα	<p><i>cu cazul genitiv</i> asociere: cu, împreună cu, însoțit de local: printre, în mijlocul mod: cu (arătând împrejurările care însoțesc o acțiune) <i>cu cazul acuzativ</i> temporal: după local: după, în spatele</p>
παρα	<p><i>cu cazul genitiv</i> sursă / local: din, de la agent : din, de la <i>cu cazul dativ</i> local: lângă, la asociere: cu <i>cu cazul acuzativ</i> local: pe lângă, pe marginea, de-a lungul comparație: mai mult decât, în comparație cu c) opoziție: împotriva, contra</p>
περι	<p><i>cu cazul genitiv</i> referire: despre</p>

	<p>avantaj / sens reprezentativ: din partea, în numele, pentru</p> <p><i>cu cazul acuzativ</i></p> <p>local: în jurul, aproape de</p> <p>temporal: aproape, pe renea</p> <p>referire: relativ la, cu privire la, referitor la</p>
προ	<p><i>numai cu cazul genitiv</i></p> <p>local: înaintea, la, în fața</p> <p>temporal: înainte de</p> <p>prioritate: mai important decât</p>
προς	<p><i>aproape întotdeauna cu cazul acuzativ</i></p> <p>scop: în scopul, pentru</p> <p>local: spre</p> <p>temporal: pentru (arătând durata)</p> <p>rezultat: cu rezultat de</p> <p>opoziție: împotriva, contra</p> <p>asociere: cu, în unire cu, împreună cu</p>
συν	<p><i>numai cu cazul dativ</i></p> <p>asociere: împreună cu, în asociere cu</p>
ὑπέρ	<p><i>cu cazul genitiv</i></p> <p>reprezentare/aantaj: în locul, pentru, în favoarea, de dragul</p> <p>referire: despre</p> <p>substituție: în locul</p> <p><i>cu cazul acuzativ</i></p> <p>local: asupra, deasupra</p> <p>comparație: mai mult decât</p>
ὑπό	<p><i>cu cazul genitiv</i></p> <p>agenție: de (cu un verb pasiv), prin (cu un verb activ)</p> <p>mijloc: prin mijlocirea, cu ajutorul</p> <p><i>cu cazul acuzativ</i></p> <p>local: sub, dedesubt</p> <p>subordinare: sub</p>

10.2. Exerciții

1. Analizați prepozițiile din următorul text (Ioan 1:1-18):

Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λογος, και ὁ λογος ἦν προς τον θεον, και θεος ἦν ὁ λογος. οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ προς τον θεον. 3 παντα δι' αὐτου ἐγενετο, και χωρις αὐτου ἐγενετο οὐδε ἐν. ὁ γεγονεν 4 ἐν αὐτῷ ζωῇ ἦν, και ἡ ζωῆ; ἦν το φως των ἀνθρωπων: 5 και το φως ἐν τη σκοτια φαινει, και ἡ σκοτια αὐτο οὐ κατελαβεν. 6 Ἐγενετο ἀνθρωπος, ἀπεσταλμενος παρα θεου, ὄνομα αὐτῷ Ἰωαννης: 7 οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυριαν ἵνα μαρτυρησῃ περι του φωτος, ἵνα παντες πιστευσωσιν δι' αὐτου. 8 οὐκ ἦν ἐκεινος το φως, ἀλλ' ἵνα μαρτυρησῃ περι του φωτος. 9 ἦν το φως το ἀληθινον, ὁ φωτιζει παντα ἀνθρωπον, ἐρχομενον εἰς τον κοσμον. 10 ἐν τῷ κοσμῷ ἦν, και ὁ κοσμος δι' αὐτου ἐγενετο και ὁ κοσμος αὐτον οὐκ ἐγνω. 11 εἰς τα ἴδια ἦλθεν, και οἱ ἴδιοι αὐτον οὐ παρελαβον. 12 ὅσοι δε ἔλαβον αὐτον, ἐδωκεν αὐτοις ἐξουσιαν τεκνα θεου γενεσθαι, τοις πιστευσουσιν εἰς το ὄνομα αὐτου, 13 οἱ οὐκ ἐξ αἱματων οὐδε ἐκ θεληματος σαρκος οὐδε ἐκ θεληματος ἀνδρος ἀλλ' ἐκ θεου ἐγεννηθησαν. 14 Και ὁ λογος σαρξ ἐγενετο και ἐσκηνωσεν ἐν ἡμιν, και ἐθεασαμεθα την δοξαν αὐτου, δοξαν ὡς μονογενους παρα πατρος, πληρης χαριτος και ἀληθειας. 15 Ἰωαννης μαρτυρει περι; αὐτου και κεκραγεν λεγων. οὗτος ἦν ὃν εἶπον: ὁ ὀπισω μου ἐρχομενος ἐμπροσθεν μου γεγονεν, ὅτι πρωτος μου ἦν. 16 ὅτι ἐκ του πληρωματος αὐτου ἡμεεις παντες ἐλαβομεν και χαριν ἀντι χαριτος: 17 ὅτι ὁ νομος δια Μωϋσεως ἐδοθη, ἡ χαρις και ἡ ἀληθεια δια Ἰησου Χριστου ἐγενετο. 18 Θεον οὐδεις ἑωρακεν πωποτε μονογενῆς θεος ὁ ὢν εἰς τον κολπον του πατρος ἐκεινος ἐξηγησατο.

2. Observați rima și ritmul următorului pasaj:

ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λογος
 και ὁ λογος ἦν προς τον θεον
 και θεος ἦν ὁ λογος
 οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ
 προς τον θεον
 παντα δι' αὐτου ἐγενετο
 και χωρις αὐτου ἐγενετο
 οὐδε ἐν.

10.3. Conjunțiile

Conjunțiile sunt cuvintele care leagă două sau mai multe cuvinte de același fel, cum ar fi două substantive, două adverbe, etc., sau două propoziții subordonate, ori chiar fraze. Conjunțiile cele mai frecvente în limba greacă sunt:

- (1) και = și, de asemenea.
- (2) δε = dar, deci, însă
- (3) ἄλλα = ci, dimpotrivă (un contrast puternic).
- (4) γαρ = căci, pentru că, deoarece.

Există și alte particule inflexibile în greacă, unele cu rol de conjuncții, altele de adverb, cum sunt:

- ἀμην - amin, adevărat, într-adevăr, sigur (ebraism)
- ὅν (ἐάν) - dacă, așa, atunci, astfel (introduce o subordonată)
- γε - sigur, adevărat
- δη - cu adevărat, serios
- εἰ... μνη - dacă... atunci într-adevăr; cu siguranță, categoric
- μεν - și, într-adevăr
- νη - afirm (confirm) sub jurământ
- ναί - da (particulă afirmativă)
- (εἰ) περ - (dacă) adevărat

που	- unde
πως	- cum
τε	- și; τε... τε, nu doar... ci și
τοτε	- atunci, apoi, astfel
(μεν) τοι	- categoric
μεν... δε	- într-adevăr... dar; da,... însă.
ἄρα	- așa, astfel
ἄρα... γε	- dacă cel puțin,... măcar [de]... oare... măcar...

10.4. Exerciții

1. Traduceți în limba română:

1. ὁ κυριος συνεσθιει αὐτοις και λεγει αὐτοις ἐν παραβολαις.
2. οἱ ἀδελφοι του Ἰησου ἦσαν ἐν τῷ ἱερῷ συν τοις ἀποστολοις.
3. ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λογος, και ὁ λογος ἦν προς τον θεον.
4. ἐν Γαλιλαιᾷ Ἰησους ἐξεβαλλε τα δαιμονια και ἔθεραπευε πολλους.

2. Comentati prepozițiile și conjuncțiile din următoarele exemple:

προσδραμων δε ὁ Φιλιππος ἠκουσεν αὐτου ἀναγινωσκοντος Ἡσαιαν τον προφητην και εἶπεν: ἄρα γε γινωσκεις ἅ ἀναγινωσκεις; ὁ δε εἶπεν: πως γαρ ἂν δυναιμην ἔαν μη τις ὀδηγησει με παρεκαλεσεν τε τον Φιλιππον ἀναβαντα καθισαι συν αὐτῷ (Fapte 8:30-31).

γρηγορειτε και προσευχεσθε, ἵνα μη ἔλθητε εἰς πειρασμον: το μεν πνευμα προθυμον ἢ δε σαρξ ἀσθενης. (Μc. 14:38).

τῷ γὰρ Ἀβραὰμ ἐπαγγειλαμένος ὁ θεός, ἐπεὶ κατ' οὐδενός εἶχεν μειζονός ὁμοσαι, ὠμοσεν καθ' ἑαυτοῦ λεγών: εἰ μὴν εὐλογῶν εὐλόγησά σε καὶ πληθύνων πληθύνω σε (Εβρ. 6:13-14).

10.5. Numeralele

Ca și în limbile ebraică și latină, literele grecești erau folosite și cu semnificație numerică, iar distincția între litere și numerale se făcea cu ajutorul unui accent: α' = 1; ια' = 11; κε' = 25. În edițiile moderne ale textelor Noului Testament grecesc, numeralele cardinale sunt scrise conform tabelului de mai jos.

Valoare	Simbol	Denumire cardinal	Denumire ordinal
1.	α'	εἷς, μια, ἓν	πρῶτος
2.	β'	δυο	δευτερός
3.	γ'	τρεις, τρια	τρις
4.	δ'	τεσσαρες, τεσσαρα	τεταρτος
5.	ε'	πεντε	πεμπτος
6.	ς'	ἕξ	ἕκτος
7.	ζ'	ἑπτας	ἑβδομος
8.	η'	ὀκτως	ὀγδοος
9.	θ'	ἔννεα	ἔνατος
10.	ι'	δεκα	δεκατος
11.	ια'	ἑνδεκα	ἑνδεκατος
12.	ιβ'	δωδεκα	δωδεκατος
14.	ιδ'	δεκατεσσαρες	τεσσαρεςκαιδεκατος
15.	ιε'	δεκαπεντε	ἑντεκαιδεκατος
18.	ιη'	δεκα ὀκτως	ὀκτωκαιδεκατος
20.	κ'	εἴκοσι(ν)	
25.	κε'	εἴκοσι πεντε	
30.	λ'	τριακοντα	
40.	μ'	τεσσερακοντα	
50.	ν'	πεντηκοντα	πεντηκοντος

60.	ξ´	ἑξήκοντα
70.	ο´	ἑβδομηκοντα
80.	π´	ὀγδοηκοντα
90.	.	ἑνενηκοντα
100.	ρ´	ἑκατον
200.	σ´	διακοσιοι
300.	τ´	τριακοσιοι
400.	υ´	τετρακοσιοι
500.	φ´	πεντακοσιοι
600.	χ´	ἑξακοσιοι
900.	.	ἑνενακοσιοι
1,000.	,α	χιλιοι
2,000.	,β	δισχιλιοι
3,000.	,γ	τρισχιλιοι
4,000.	,δ	τετρακισχιλιοι
5,000.	,ε	πεντακισχιλιοι
10,000.	M	μυριοι δεκα χιλιαδες
20,000.	M	εἴκοσι χιλιαδες
50,000.	M	μυριαδες πεντε

Unele numere cardinale sunt declinabile: εἷς se declină doar la singular, iar celelalte numai la plural. εἷς se declină conform adjectivelor de declinarea întâi, în timp ce δύο, τρεις, și τεσσαρες conform paradigmei declinării a 3a. Numerele de la 200 în sus (sau acelea care se termină în οἱ) se declină conform paradigmei adjectivelor de declinarea 1a și 2a. Numerele ordinale se declină ca adjectivele de declinarea 1a și 2a.

10.6. Exerciții

1. Traduțeți și comentați exemplele biblice următoare:

1. ἐν δε τουτο μη λανθανετω ὑμας, ἀγαπητοι, ὅτι μια ἡμερα

παρα κυριω ὡς χιλια ἔτη και χιλια ἔτη ὡς ἡμερα μια.
2 Pt. 3:8.

2. και ἠκουσα τον ἀριθμον των ἐσφραγισμενων ἑκατον
τεσσερακοντα τεσσαρες χιλιαδες. Αποκ. 7:4.

3. μακαριος και ἅγιος ὁ ἔχων μερος ἐν τη ἀναστασει τη πρωτη
ἐπι τουτων ὁ δευτερος θανατος οὐκ ἔχει ἐξουσιαν, Αποκ. 20.6

4. εἶπαν οὖν οἱ Ἰουδαιοι τεσσερακοντα και ἑξ ἔτεσιν
οἰκοδομηθη ὁ ναος οὗτος και συ ἐν τρισιν ἡμεραις ἐγερεις
αὐτον: Ιη. 2:20

11. TIMPUL AORIST (ACȚIUNE PUNCTUALĂ)

1 Ioan 2:14b. *ἔγραψα* ὑμῖν, νεανισκοί, ὅτι ἰσχυροὶ ἐστε καὶ ὁ
 λογὸς τοῦ θεοῦ ἐν ὑμῖν μένει
 V-am scris, tinerilor, pentru că sunteți puternici și
 cuvântul lui Dumnezeu rămâne în voi

Ioan 6:31 οἱ πατερες ἡμῶν το μαννα *ἔφαγον* ἐν τῇ ἐρημῳ,
 Părinții noștri mană au mâncat în pustie,

11.1. Generalități

Timpul aorist este un timp secundar care exprimă o acțiune momentană, instantanee, ‘punctuală’, îndeplinită într-un trecut nedeterminat, și era folosit frecvent în limba greacă (aproximativ cum este folosit astăzi perfectul compus în limba română, sau, în Oltenia, perfectul simplu). Prin caracterul său punctual aoristul indică fie consumarea unei acțiuni, fie momentul ei de început, fie momentul încheierii ei. Caracterul momentan al acțiunii este atât de puternic încât la unele moduri, cum ar fi modul imperativ și subjonctiv, aoristul aproape că nu mai comunică nimic despre timpul acțiunii ca atare, nici o informație *temporală*, ci doar informație de *aspect*, privitoare la *calitatea* acțiunii (caracter momentan).

La verbele în –ω aoristul apare în 2 forme principale: *aorist tematic*, cu forme doar la diatezele activă și medie, și care are două subcategorii: aoristul 1, *sigmatic* (cu σ) – numit și aorist *slab* (apare la verbele regulate și folosește rădăcina prezentului), și aoristul 2 – sau aoristul tare (fără σ, caracteristic verbelor neregulate, cu rădăcină ‘de aorist’ și terminațiile imperfectului).

A doua formă a aoristului este *aoristul atematic* (sau aorist 3) cu două subcategorii și el: aorist radical *tare*, în - ν, uneori cu înțeles pasiv (aor. 2), și aorist pasiv *slab* în - θην.

Aorist	Aor. 1 (sigmatic):		ἐ + răd. + σ + term. în ‘α’
tematic	Aor. 2 (tare):		ἐ + răd. + term. de imperfect
atematic (Aor. 3)			ἐ + răd. + ν, θην, etc.

11.2. Aoristul tematic

11.2.1. Aoristul 1 (slab, sigmatic)

Acest tip de aorist folosește rădăcina de prezent la care primește marca tipică aoristului sigmatic, σ, însoțită de terminații specifice în α. Paradigma sa morfologică este - σα, - σασ, - σε, - σαμεν, - σατε, - σαν.

ἐ + rădăcină prezent + σ + terminații în ‘α’

Paradigmele λω și ἄκουω se conjugă astfel:

ἐλυσα	- am dezlegat	ἐλυσαμεν	- am dezlegat
ἐλυσας	- ai dezlegat	ἐλυσατε	- ați dezlegat
ἐλυσε	- a dezlegat	ἐλυσαν	- au dezlegat
ἤκουσα	- am auzit	ἤκουσαμεν	- am auzit
ἤκουσας	- ai auzit	ἤκουσατε	- ați auzit
ἤκουσε(ν)	- a auzit	ἤκουσαν	- au auzit

La diateza pasivă, uneori θ suplinește rolul lui σ , cum este cazul lui $\lambda\omega$ - $\lambda\theta\eta\nu$, alteori σ rămâne în fața lui $\theta\eta$, ca în cazul lui $\acute{\alpha}\kappa\omega$ - $\acute{\eta}\kappa\omega\sigma\theta\eta\nu$ (vezi lecția 12, despre diatezele medie și pasivă). Verbele cu rădăcină în consoană interacționează cu σ asemănător cu interacția de la viitor:

1) $\kappa, \gamma, \chi + \sigma\alpha = \xi\alpha$

(1) $\delta\iota\omega\kappa\omega$	$\acute{\epsilon}\delta\iota\omega\xi\alpha$
(2) $\delta\iota\delta\alpha\sigma\kappa\omega$	$\acute{\epsilon}\delta\iota\delta\alpha\xi\alpha$ ($\delta\iota\delta\alpha\chi-$)
(3) $\kappa\eta\rho\upsilon\sigma\sigma\omega$	$\acute{\epsilon}\kappa\eta\rho\upsilon\xi\alpha$ ($\kappa\eta\rho\upsilon\kappa-$)

Reamintim că perechea de consoane $\sigma\sigma$ ($\tau\tau$ în greaca clasică) la verbe cum sunt $\kappa\eta\rho\upsilon\sigma\sigma\omega$, $\phi\upsilon\lambda\alpha\sigma\sigma\omega$, $\phi\rho\alpha\sigma\sigma\omega$, $\tau\alpha\sigma\sigma\omega$, ascunde o rădăcină în gaturală ($\kappa\eta\rho\upsilon\kappa-$, $\phi\upsilon\lambda\alpha\kappa-$, $\phi\rho\alpha\gamma-$, $\tau\alpha\gamma-$).

2) $\pi, \beta, \phi + \sigma\alpha = \psi\alpha$,

(1) $\gamma\rho\alpha\phi\omega$	$\acute{\epsilon}\gamma\rho\alpha\psi\alpha$	Notați:
(2) $\beta\lambda\epsilon\pi\omega$	$\acute{\epsilon}\beta\lambda\epsilon\psi\alpha$	$\beta\lambda\epsilon\tau\omega$ are răd. $\beta\lambda\epsilon\pi$, aor.1, $\acute{\omicron}\rho\alpha\omega$ - răd. $\iota\delta$, aor. 2, $\acute{\omicron}\rho\alpha\omega$, $\beta\lambda\epsilon\pi\omega$, $\theta\epsilon\omega\rho\epsilon\omega$, înseamnă, toate 'a vedea'.

3) $\tau, \delta, \theta + \sigma\alpha = \sigma\alpha$,

(1) $\pi\epsilon\iota\theta\omega$	$\acute{\epsilon}\pi\epsilon\iota\sigma\alpha$
(2) $\psi\epsilon\upsilon\delta\omega$	$\acute{\epsilon}\psi\epsilon\upsilon\sigma\alpha$
(3) $\kappa\omicron\pi\tau\omega$	$\acute{\epsilon}\kappa\omicron\psi\alpha$ [răd. aor. $\kappa\omicron\pi-$]
(4) $\acute{\alpha}\pi\tau\omega$	$\acute{\eta}\psi\alpha$

4) $\zeta, \xi, \sigma, \psi + \sigma\alpha = \sigma\alpha$,

(1) $\delta\omicron\xi\alpha\zeta\omega$	$\acute{\epsilon}\delta\omicron\xi\alpha\sigma\alpha$
(2) $\phi\rho\alpha\zeta\omega$	$\acute{\epsilon}\phi\rho\alpha\sigma\alpha$
(2) $\beta\alpha\pi\tau\iota\zeta\omega$	$\acute{\epsilon}\beta\alpha\pi\tau\iota\sigma\alpha$ [răd. aor. $\beta\alpha\pi\tau\iota\delta-$]
(3) $\acute{\epsilon}\lambda\pi\iota\zeta\omega$	$\acute{\eta}\lambda\pi\iota\sigma\alpha$ [răd. aor. $\acute{\epsilon}\lambda\pi\iota\delta-$]
(4) $\kappa\rho\alpha\zeta\omega$	$\acute{\epsilon}\kappa\rho\alpha\xi\alpha$ [răd. aor. $\kappa\rho\alpha\gamma-$]

5) λ, μ, ν, ρ + σα = λα, μα, να, ρα. Cade σ și se lungeste, drept compensație, vocala din rădăcină (nu vocala din terminație, ca la viitor), adăugându-se terminațiile în α:

(1) κρινω	ἐκρινα	(ι scurt trece în ι lung)
(2) μενω	ἐμεινα	(ι lung în loc de ἐμενσα)
(3) νεμω	ἐνειμα	
(4) θελω	ἤθελησα	(verb neregulat)
(5) ἀποστελλω	ἀπεστειλα	(λλ trece în λ)
(6) αἶρω	ἦρα	

Observați folosirea aoristului 1 în Ioan 1:32, και ἔμαρτυρησεν Ἰωαννης λεγων οτι τεθεαμαι το πνευμα καταβαινον ὡς περιστεραν ἐξ οὐρανου και ἐμεινεν ἐπ' αὐτον.

11.2.2. Aoristul 2 (tare)

Aoristul 2 are aceeași semnificație ca aoristul 1, dar modul de formare este diferit. El pleacă de la o rădăcină tematică diferită de rădăcina prezentului, rădăcina de aorist, iar terminațiile atașate acestei rădăcini sunt terminațiile secundare, întâlnite la timpul imperfect (-ον, -ἔ, -ε, -ομεν, -ετε, -ον). Are forme de diateză activă și medie.

ἐ + rădăcina aorist 2 + terminații imperfect (secundare)

Diferența între aoristul 2 și imperfect rezidă în diferența dintre cele două rădăcini. De exemplu, λειπω (las, părăsesc) are rădăcina de prezent λειπ- iar rădăcina de aorist 2 este λιπ-.

aug. răd. term.	aor 2.	echiv. lb.rom.	imperfect
ἐ λιπ ον	= ἐλιπον	- am lăsat	ἐλειπον
ἐ λιπ ες	= ἐλιπες	- ai lăsat	ἐλειπες
ἐ λιπ ε	= ελιπε	- a lăsat	ἐλειπε

ἐ λιπ ομεν	= ἐλιπομεν	- am lăsat	ἐλειπομεν
ἐ λιπ ετε	= ἐλιπετε	- ați lăsat	ἐλειπετε
ἐ λιπ ον	= ἐλιπον	- au lăsat	ἐλειπον

Luând un alt exemplu, λαμβανω are rădăcina λαβ:

aug. răd.	term.	Aor. 2.	echivalent	limba română
ἐ λαβ ον		= ἐλαβον	- am luat	
ἐ λαβ ες		= ἐλαβες	- ai luat	
ἐ λαβ ε		= ελαβε	- a luat	
ἐ λαβ ομεν		= ἐλαβομεν	- am luat	
ἐ λαβ ετε		= ἐλαβετε	- ați luat	
ἐ λαβ ον		= ἐλαβον	- au luat	

În cazul verbelor cu consoană finală dublă la timpul prezent, rădăcina aoristului păstrează doar o consoană. De exemplu, pentru βαλλω - eu arunc, rădăcina aoristă este βαλ-. Aoristul 2 a fi ἐβαλον, dar imperfectul este ἐβαλλον. Diferența dintre rădăcina de prezent și cea de aorist se poate observa în exemplele următoare:

Prezent	răd. aor.	aorist 2	echiv. (pf.compus)
ἁμαρτανω	ἁμαρτ	ἥμαρτον	am păcătuit,
λαμβάνω	λαβ	ἐλαβον	am luat,
μανθανω	μαθ	ἐμαθον	am învățat,
πινω	πι	ἐπιον	am băut,
ἀποθνησκω	θαν	ἄπεθανον	am murit,
πιπτω	πεσ	ἐπεσον	am căzut,
φευγω	φυγ	ἐφυγον	am fugit,
ἄγω	ἄγ	ἤγαγον	am condus,
εἴσαγω		εἴσηγαγον	am condus înăuntru, am adus
ἐξάγω		ἐξήγαγον	am condus afară, am scos
συναγω		συνήγαγον	am adunat, am strâns

βαλλω	βαλ	ἔβαλον	am aruncat, arunca
ἐκβαλλω		ἐξεβαλον	am aruncat afară, am scos
ἐπιβαλλω		ἐπεβαλον	am aruncat asupra, am prins
συμβαλλω		συμεβαλον	am aruncat peste, am întâlnit, am discutat

γινωσκω	γνο	ἔγνων	am cunoscut,
βαινω	βα	ἔβην	am mers,
ὄραω	ἰδ	εἶδον	am văzut,
εὕρισκω	εὕρ	εὕρον	am descoperit,
λεγω	ἐπ	εἶπον	am zis,
λειπω	λιπ	ἔλιπον	am lăsat,
ἔχω	σεχ	ἔσχον	am avut (ținut),
ἔσθιω	φαγ	ἔφαγον	am mâncat,
πασχω	παθ	ἔπαθον	am suferit,
ἔρχομαι	ἐλθ	ἦλθον	am venit,
φερω	ἐνεγκ	ἤνεγκον	am adus,

11.3. Aoristul atematic

Este tratat în multe manuale ca aorist 2, dar are un caracter complementar. Aoristul radical primește terminațiile direct la rădăcina verbală, folosind paradigma - ν, - ς, - [-], - μεν, - τε, - σεν.

ἔ + rădăcina aorist + terminații specifice aorist 3

Paradigma aceasta se întâlnește la modul indicativ și la modul optativ, diateza pasivă. Unul din verbele reprezentative este γινωσκω.

ἔγνων	ἔγνωμεν
ἔγνως	ἔγνωτε

ἐγνώ ἐγνώσαν¹⁶

Un alt verb din aceeași categorie este φαίνω,

ἐφάνην ἐφαινομεν
ἐφάνης ἐφανετε
ἐφάνη ἐφανοσαν

Printre verbele care urmează această paradigmă sunt ἔδυν (δύνω), construcțiile cu - εβην (- βαινῶ), unele verbe în - μι, de exemplu ἔστην (ἴστημι: ἔστην, ἔστης, ἔστη, etc.),¹⁷ formele de aorist pasiv (atât ale verbelor care folosesc la pasiv θη, ex. ἔλυθην - din λυω, cât și cele care nu folosesc θ ci doar -η, aproximativ 30 de verbe din NT, de exemplu ἐγράφην, din γραφω).¹⁸

11.4. Aoristul mixt

În limba greacă *koine* terminația în σα, caracteristică aoristului 1, a influențat considerabil și verbele neregulate care folosesc aoristul 2. Unele au preluat aceste terminații de tip - α în locul celor de imperfect, ca formă alternativă, la indicativ, diateza activă, fără să folosească, însă, și σ intermediar. Astfel de construcții dovedesc o anumită ambiguitate, caracterul tranzitoriu, popular, al limbii grecești *koine*. De ex.: λεγω, eu zic, folosește aor. 2, εἶπον, dar și forma mixtă εἶπα; λειπω, eu las, folosește aor. 2, ἐλιπον, dar și forma ἐλιπα.

¹⁶ Terminația σα - de la plural persoana 3 nu are legătură cu terminația σα - de la aorist 1. Formele principale ale lui γιγνώσκω sunt: γιγνώσκω, γνώσομαι, ἐγνων, ἐγνώκα, ἐγνώσμαι, ἐγνώσθην, γνώσθησομαι.

¹⁷ Formele de aorist intransitiv ('cuasi-pasiv'), ne-tematic, funcționează adesea ca alternative medii-pasive față de aoristele cauzative ale formelor la diateza activă, în - σα (cf. ἴστημι/ἔστησα: ἴσταμαι / ἔστην; φαίνω / ἔφηνα: φαινομαι / ἐφάνην, cf. B.W. Powers, *Learn To Read the Greek New Testament*, Zonderan, secțiunile 6.53; 7.7, 10.27-10.29, și appendice C3).

¹⁸ Paradigma este urmată și de verbele la mai-mult-ca-perfect, diateza pasivă, de exemplu ἐλελυκειν - din λυω, sau ἥδειν - din οἶδα.

οὐκ ἔστιν γεγραμμενον ἐν τῷ νομῷ ὑμῶν ὅτι ἐγὼ εἶπα θεοὶ ἔστε;

nu este scris în legea voastră ‘eu am zis, sunteți dumnezei?’.
(In. 10:34b)

μη θαυμασης ὅτι εἶπον σοι, δει ὑμας γεννηθῆναι ἄνωθεν.
nu te mira că ți-am zis ‘trebuie să vă nașteți de sus’. (In. 3:7)

ἐγὼ δε εἶπα τις εἰ κυριε, ὁ δε κυριος εἶπεν ἐγὼ εἶμι Ἰησοῦς ὃν συ διωκεις

Eu am zis, cine ești, Doamne, iar Domnul a zis, eu sunt Isus pe care tu îl prigonești (Fapte 16:15)

11.5. *Exerciții*

Vocabular:

ἀμην - amin, adevărat,

ἀνοιγω - deschid,

ἀποθνησκω - mor,

ἀναβαινω- sui

βαπτω - cufund,

βουλομαι - doresc,

διακονος, ὁ - slujitor,

δαμονιον, το - demon,

ἥλιος, ὁ - soare,

Ἱερουσαλημ, ἡ - Ierusalim,

καρπος, ὁ - rod, fruct,

καθημαι - șed

καταρτιζω - unesc,

κατευθυνω - îndrept,

μετανοια, ἡ - pocăință,

ἄνεμος, ὁ - vânt,

ἀπαγγω - spânzur,

ἄρτος, ὁ - pâine,

βιβλιον, το - carte mică,

βιος, ὁ - viață (biologică),

δεομαι - cer,

ἕως - până când, până la,

διαβολος, ὁ - diavol,

θησαυρος, ὁ - comoară,

καθαριζω - curăț,

καταλαμβάνω - obțin, apuc

καταβαινω- cobor

λειπω - am lipsă,

μελω - am grijă (de cineva),

νεφελη, ἡ - nor,

νυμφη, ἡ - mireasă,	οἰκία, ἡ - casă,
ὄμβρος, ὁ - ploaie,	προσευχη, ἡ - rugăciune,
συμβουλευω - mă sfătuiesc,	ἐπιθυμία, ἡ - poftă,
καταλυω - distrug,	κλινω - aplec, înclin
κοπτω - tai,	κτιζω - creez, zidesc, construiesc
λεπρος, ὁ - lepros,	μαχομαι - lupt,
μεριζω - despart,	ὀφειλω - datorez, trebuie,
ὀφθαλμος, ὁ - ochi,	παρακλητος, ὁ - mângâietor, avocat,
παραλαμβάνω - primesc,	πειραζω - ispitesc, testez,
πλοιον, το - barcă, corabie,	πλυνω - mă spăl,
παρουσία, ἡ - venire,	παρρησία, ἡ - îndrăzneală,
ποτε - când, de când,	πριν - înainte,
προλαμβάνω - grăbesc,	συκη, ἡ - smochin,
τοπος, ὁ - loc,	τυφλος, ὁ - orb,
φιλία, ἡ - prietenie,	ὑποστρεφω - mă întorc,
ὑποτασσω - mă supun,	φευγω - fug,
φυλασσω - păzesc,	ψευδομαι - mint, înșel
χωρα, ἡ - regiune.	

1. Traduceți în limba română:

1. οἱ τυφλοὶ ἤκουσαν τὴν φωνὴν τοῦ Ἰησοῦς καὶ ὁ κύριος ἔθεραπευσε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν.

2. ὅτε οἱ μαθηταὶ οὐκ ἔξεβαλον τὰ δαιμονία, ὁ κύριος εἰσηγάγεν τοὺς μαθητὰς εἰς τὴν ἔρημον.

3. Ἰησοῦς ἦλθε ἐκ τοῦ ἱεροῦ καὶ εἰσεπορευθεὶς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πέτρος.

4. συνηγαγετε τοὺς δούλους καὶ ἀνεγνωτε τὸ βιβλίον.

5. οἱ νεανιοὶ ἔφαγον ἄρτον καὶ καρπούς ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς

νυμφης.

6. είδομεν τον τοπον όπου ο Μεσσιας άπεθανε.

7. οί άνθρωποι έσχον παρρησιαν και έκηρυξαν το εὐαγγελιον εν τῷ ιερῷ.

8. οί μαθηται του κυριου έδοξασαν τον Θεον και τον υιον αυτου 'Ιησουν Χριστον.

9. παλιν ο 'Ιησους και οί άποστολοι έπορευθησαν παρα την θαλασσαν της Γαλιλαιας.

10. 'Ιησους υπεστρεψε εκ 'Ιερουσαλημ συν τοις άποστολοις και εισεπορευθη παλιν εις την Γαλιλαιαν.

2. Traduceți în limba greacă:

1. Isus le-a spus încă odată: adevărat, adevărat vă spun că Eu sunt viața.

2. Voi mergeați pe drumul rău, dar acum ați crezut în Domnul.

3. Leproșii au mers în oraș pentru că apostolii predica cu îndrăzneală.

4. În ceasul acela noi am cunoscut că Isus este Fiul lui Dumnezeu.

5. Când omul lui Dumnezeu a despărțit marea, poporul a intrat în țara făgăduințelor.

6. Când templul a fost curățit, Isus a predicat acolo împotriva ipocriților.

7. Fiii lui Zebedei s-au sfătuit și s-au întors spre Isus.
8. Am văzut, am scris și am predicat așa cum am auzit.

12. DIATEZELE MEDIE ȘI PASIVĂ

În comparație cu diateza activă, diatezele medie și pasivă oferă un plus de nuanțe exprimării și sunt foarte des folosite în limba greacă. La aceste diateze verbele folosesc două seturi de terminații, primare și secundare.

12.1. Terminații generale

a) *Timpurile principale* (prezent, perfect, viitor) folosesc terminații primare (paradigma morfologică în ‘αι):

- μαι,	- μεθα
- σαι,	- σθε
- ται,	- νται.

Cu vocalele de legătură (ο, ε) terminațiile arată diferit (*cf.* contracția în η):

- ομαι,	- ομεθα
- η (εσαι),	- εσθε
- εται,	- ονται.

b) *Timpurile secundare* (imperfect, aorist, și mai-mult-ca-perfectul) folosesc la diatezele medie și pasivă terminații secundare (paradigma morfologică în ‘ο):

- μην,	- μεθα
- σο,	- σθε
- το,	- ντο

care, cu vocalele de legătură arată astfel (*cf.* contracția ου):

- ομην,	- ομεθα
- ου (din εσο)	- εσθε

- ετο, - οντο.

12.1.1. Diateza medie

În general, modul de formare al diatezei medii urmează schema următoare:

răd. prezent + terminații principale (în αι) sau secundare (în ο)

Ca aplicație, *diateza medie* a verbului λω conjugat la prezent și viitor:

λωομαι - mă dezleg	λωσομαι - mă voi dezlega	
λωη - te dezlegi	λωση - te vei dezlega	
λωεται - se dezleagă	λωσεται - se a dezlega	
λωομεθα - ne dezlegăm	λωσομεθα - ne vom dezlega	
λωεσθε - vă dezlegați	λωσεσθε - vă veți dezlega	
λωονται - se dezleagă	λωσονται - se vor dezlega	

12.1.2. Diateza pasivă

În cazul *diatezei pasive* apare și marca specifică a pasivului, θ sau θη.

răd. prezent + [θη] + term. principale (în αι) sau secundare (în ο)

La multe verbe, printre care și λω, marca pasivului, θη, nu apare la timpul prezent, dar este izibilă la timpul viitor:

λωομαι - sunt dezlegat	λωθησομαι - voi fi dezlegat	
λωη - ești dezlegat	λωθηση - vei fi dezlegat	
λωεται - este dezlegat	λωθησεται - a fi dezlegat	
λωομεθα - suntem dezlegați	λωθησομεθα - vom fi dezlegați	
λωεσθε - sunteți dezlegați	λωθησεσθε - veți fi dezlegați	

λυονται - sunt dezlegați λυθησονται - vor fi dezlegați

Verbul λυω are aceeași formă la prezent pentru diatezele medie și pasivă. Acest fenomen se întâmplă și în cazul altor verbe, ori timpuri.

ἔλυομην - mă dezlegam ἔλυομεθα - ne dezlegam
 ἔλυσου - te dezlegai ἔλυεσθε - vă dezlegați
 ἔλυετο - se dezlega ἔλυοντο - se dezlegau

Verbul ἄκουω are și el aceleași forme la diateza medie și pasivă:

ἤκουομην - eu mă auzeam ἤκουομεθα - noi ne auzeam
 ἤκουου - tu te auzeai ἤκουεσθε - voi vă auzeai
 ἤκουετο - el se auzea ἤκουοντο - ei se auzeau

12.1.3. Aoristul mediu și pasiv

Diferențele dintre diateza medie și pasivă se observă mai ușor la aorist. Rolul legăturilor ο și ε este luat de grupurile σα și θη:

- σαμην, - σαμεθα
 - σω (σασο) - σασθε
 - σατο, - σαντο.

În cazul diatezei pasive, - θη ia rolul lui - σα, și se obține o paradigmă de tip aorist 2:

- θην, - θημεν
 - θης, - θητε
 - θη, - θησαν

D. medie

ἔλυσσαμην - m-am dezlegat ἔλυσσαμεθα - ne-am dezlegat
 ἔλυσσω - te-ai dezlegat ἔλυσσασθε - v-ați dezlegat

ἔλυσατο - s-a dezlegat ἔλυσαντο - s-au dezlegat

D. pasivă

ἔλυθην - am fost dezlegat ἔλυθημεν - am fost dezlegați
 ἔλυθης - ai fost dezlegat ἔλυθητε - ați fost dezlegați
 ἔλυθη - a fost dezlegat ἔλυθησαν - au fost dezlegați

În ce privește verbul ἀκούω el devine ἤκουσα, respectiv, ἤκουσθην.

D. medie

ἤκουσαμην - m-am auzit ἤκουσαμεθα - ne-am auzit
 ἤκουσω - te-ai auzit ἤκουσασθε - v-ați auzit
 ἤκουσατο - s-a auzit ἤκουσαντο - s-au auzit

D. pasivă

ἤκουσθην - am fost auzit ἤκουσθημεν - am fost auziți
 ἤκουσθης - ai fost auzit ἤκουσθητε - ați fost auziți
 ἤκουσθη - a fost auzit ἤκουσθησαν - au fost auziți

Interacția dintre rădăcină și terminații, la pasiv mai ales, se exprimă cel mai ades prin păstrarea grupării -θην, deși, uneori, aceasta poate dispărea, făcând loc paradigmei simple în -η:

1) κ, γ, χ + θην = χθην

	<i>D. medie</i>	<i>D. pasivă</i>
(1) διωκω	ἔδιωξαμην	ἔδιωχθην
(2) διδασκω	ἔδιδασξαμην	ἔδιδαχθην
(3) κηρυσσω	ἔκηρυξαμην	ἔκηρυχθην

2) π, β, φ + θην = θην (excepție, φ + θην = φην)

(1) γραφω	ἔγραψαμην	ἔγραφην (aor.2)
(2) βλεπω	ἔβλεψαμην	ἔβλεφην
Ex: ἔγραφην,	ἔγραφημεν	
ἔγραφης,	ἔγραφητε	

ἔγραφε,

ἔγραφεσά

3) τ, δ, θ + θην = σθην

(1) πειθω

ἐπεισαμην

ἐπεισθην

(2) κοπτω

ἐκοψαμην

ἐκοπην (aor.2)

(3) ἄπτω

ἤψαμην

4) ζ, ξ, σ, ψ + θην = σθην

(1) βαπτίζω

ἐβαπτισαμην

ἐβαπτισθην

(2) δοξάζω

ἐδοξασαμην

ἐδοξασθην

(3) ἐλπίζω

ἤλπισαμην

5) λ, μ, ν, ρ + σ, θην. La diateza medie, ca și la diateza activă, interacția λ, μ, ν, ρ + σ duce la lungirea compensatorie a vocalei din rădăcină: μενω - μειναμην. Pentru pasiv, interacția λ, μ, ν, ρ + θην duce la următoarele rezultate:

a) ν + θην = θην*D. medie**D. pasivă*

(1) κρινω

ἐκριναμην

ἐκριθην

(2) μενω

ἐμειναμην

b) λ, ρ + θην = λην, respectiv ρην (ρθην), etc.

(1) θελω

ἤθελησαμην

(2) ἀποστελλω

ἀπεστειλαμην

ἀπεσταλην (aor.2)

(3) αἶρω

ἤραμην

ἤρθην

c) μ + θην = se adaugă η înainte de θη:

- μηθην:

(1) νεμω

ἐνειμαμην

ἐνεμηθην

Verbele la aorist 2, au aceeași formă la diatezele medie și pasivă. În cazul lui λειπω:

ἐλιπομην

ἐλιπομεθα

ἐλιπου	ἐλιπεσθε
ἐλιπετο	ἐλιποντο

12.2. *Diatezele medie și pasivă ale verbelor deponente.*

Categoria verbelor deponente cuprinde verbele care folosesc la unele timpuri forme de diateză medie dar cu înțeles activ.¹⁹ De exemplu, verbul ἐρχομαι (a merge, a veni):

ex.: - εὐθως λεγετε ὅτι ὄμβρος ἐρχεται, και γινεται οὕτως
îndată ziceți ‘vine ploaia’, și așa se întâmplă. (Lc. 12:54)

Unele verbe sunt deponente doar la un anumit timp. De exemplu, verbul a fi, εἶμι este nedeponent la prezent dar este deponent la viitor ἔσομαι, ἔσῃ, ἔσται, ἔσομεθα, etc. Unele verbe deponente nu folosesc aoristul mediu, ci aoristul pasiv cu înțeles activ sau mediu. De exemplu, πορευομαι = eu merg (deponent) folosește aoristul pasiv ἐπορευθην = m-am dus, cu înțeles activ și mediu (πορευομαι nu are formă aorist mediu).

Alte verbe deponente admit o formă de aorist la diateza medie dar și un aorist pasiv, și amândouă au sens activ. De exemplu, ἀποκρινομαι, a răspunde, are o formă de aorist mediu, ἀποκριναμην, dar și o formă de aorist pasiv ἀποκριθην, amândouă înseamnând ‘am răspuns’. La fel, γινομαι, a deveni, are aorist mediu, ἐγενομην, și unul pasiv, ἐγενηθην, amândouă cu sensul ‘am devenit’.

¹⁹ Aplicabilitatea categoriei ‘deponent’ la limba greacă, este pusă de unii autori sub semnul întrebării. Categoria ine din limba latină și nu există termen echivalent în greacă. O altă obiecție este că verbele deponente nu și-au ‘depus’, în greacă, nici o formă activă în timp ce păstrează, totuși, sensul activ, ci la diateza medie fiind, exprimă o nuanță de acțiune care nu poate fi tradusă în altă limbă decât prin diateza activă (C.W. Conrad, J.T. Pennington, etc.).

13. VERBELE DE CONTRACȚIE

O categorie aparte de verbe de conjugarea în - ω sunt verbele de contracție, care prezintă pe scară largă acest fenomen al contracției din cauza unei particularități: rădăcina lor se termină în ω precedat de vocalele ε, ο, α, adică εω, οω, αω, cf. φιλεω, πληρωω, τιμαω, ceea ce în conjugare crează contextul multor modificări de diftongi.

13.1. Reguli generale

Contractia este un fenomen dinamic, supus preferințelor vorbitorilor unei limbi și nu era folosită de toate dialectele limbii grecești în același fel. De exemplu, dialectul attic folosea în mod intens contracția, mai mult decât celelalte dialecte, pe când dialectul ionic apela foarte puțin la ea (cf. manuscrisele lui Herodot, unde se pot întâlni des formele εε, εη, necontrase). Uneori chiar și regulile de contracție erau diferite:

a. Diftongii εο, εω, εου rămân diftongi deschiși în dialectul attic, dar nu în celelalte. În dialectul ionic, de exemplu, εου se contractă în ευ, ca în exemplele: σεο – σευ (al tău), φιλεουσι – φιλευσι (ei iubesc).

b. În dialectele doric și aeolic, αο, αω, se contractă în α lung. Astfel, χωραων - χωραν (al țărilor, gen. plural), γελαοντι – γελαντι (ei râd), etc.

c. În dialectul doric, αε se contractă în η; αη în η; αει, αηι în ηι ca în νικαε – νικη (victorie), όραηι și όραει – όρει.

d. Tot în dialectul doric, εε devine ε, iar οε, οο devin ω. Astfel, din φιλεετω – φιλητω, și din δηλοεετε – δηλωτε, iar din ίπποο – ίππω.

În ce privește dialectul koine, bazat pe dialectul attic, se pot observa altfel de reguli de contracție, deși există și asemănări. La prezent persoana I, diftongii εω, αω, οω, din φιλεω, πληρωω, τιμαω, devin ω, după modelul: φιλω, πληρω, τιμω, Vocalele ε, ο, α interacționează cu

terminațiile conform următoarelor reguli de contragere, ducând la prelungirea compensatorie a vocalei de legătură:

Terminație		ε	η	ει	η	ο	ω	ου	οι	α
voc. răd.	α	α	α	α	α	ω	ω	ω	ω	α
	ε	ει	η	ει	η	ου	ω	ου	οι	η
	Ο	ου	ω	οι	οι	ου	ω	ου	οι	ω

13.2. Paradigme

La timpurile care utilizează sufixe cum sunt σ, κ (viitorul, aoristul, perfectul) apare și o lungire a vocalelor finale ale rădăcinii ε – η, ο – ω:

<i>Dicționar</i>	<i>Prezent</i>	<i>Viitor</i>	<i>Aorist</i>
φιλεω	φιλω	φιλησω	ἐφιλησα
πληρωω	πληρω	πληρωσω.	ἐπληρωσα
τιμαω	τιμω	τιμησω	ἐτιμησα

Există, însă, excepții cum ar fi καλεω, καλεσω, ἐκαλεσα, unde înainte de σ este ε. În plus, la prezentul infinitiv, diateza activă, verbele în α se contractă din α+ειν în αν în loc de αν. Similar, verbele în ο se contractă din ο + ειν la ουν, în loc de οιν. Un alt exemplu este ζωω, a trăi, care în contracție are sunetul η nu α.

ζω	ζωμεν,
ζης	ζητε
ζη	ζωσιν

Terminațiile se aseamănă cu cele ale subjonctivului prezent. Prezentul infinitiv, diateza activă, al lui ζωω, este, astfel, ζην, nu ζαιν. Ὅραω, verb neregulat, devine la viitor ὀψομαι, iar la aorist εἶδον. Ca paradigme pot fi folosite τιμαω, φιλεω, πληρωω:

Prezent indicativ, d. activă	Prezent indicativ, d. medie și pasivă
τιμω (τιμαω)	τιμωμαι (τιμαομαι)
τιμας (τιμαεις)	τιμα (τιμαη - τιμαεσαι)
τιμα (τιμαει)	τιματα (τιμαεται)
τιμωμεν (τιμαομεν)	τιμωμεθα (τιμαομεθα)
τιματε (τιμαετε)	τιμασθε (τιμαεσθε)
τιμωσι (τιμαουσι)	τιμωνται (τιμαονται)

Imperfect indicativ, d. activă Imperfect indicativ, d. medie / activă

ἐτιμων (ἐτιμαον)	ἐτιμωμην (ἐτιμαομην)
ἐτιμα (ἐτιμαεις)	ἐτιμω (ἐτιμαεσο)
ἐτιμα (ἐτιμαει)	ἐτιματο (ἐτιμαετο)
ἐτιμωμεν (ἐτιμαομεν)	ἐτιμωμεθα (ἐτιμαομεθα)
ἐτιματε (ἐτιμαετε)	ἐτιμασθε (ἐτιμαεσθε)
ἐτιμων (ἐτιμαον)	ἐτιμωντο (ετιμαοντο)

Prezent indicativ, d. activă Prezent indicativ, d. medie / pasivă

φιλω (φιλεω)	φιλουμαι (φιλεομαι)
φιλεις (φιλειεις)	φιλη (φιληη - φιλεεσαι)
φιλει (φιλειει)	φιλειται (φιλεεται)
φιλουμεν (φιλεομεν)	φιλουμεθα (φιλεομεθα)
φιλειτε (φιλεετε)	φιλεισθε (φιλεεσθε)
φιλουσι (φιλεουσι)	φιλουνται (φιλεονται)

Prezent indicativ, d. activă Prezent indicativ, d. medie / pasivă

πληρω (πληροω)	πληρουμαι (πληροομαι)
πληροις (πληροεις)	πληροι (πληροη - πληροεσαι)
πληροι (πληροει)	πληρουται (πληροεται)

πληρουμεν (πληροομεν)	πληρουμεθα (πληροομεθα)
πληρουτε (πληροετε)	πληρουσθε (πληροεσθε)
πληρουσι (πληροουσι)	πληρουνται (πληροονται)

Exemple de verbe de contractie cu rădăcina în *α*:

ἀγαπαω	- iubesc	βοαω	- strig, țip
γενναω	- nasc	διερωταω	- învăț prin întrebări
ἔρωταω	- întreb	ζαω	- trăiesc
κοπιαω	- muncesc	νικαω	- cuceresc
ὄραω	- văd	οἶδα	- știu, cunosc ²⁰

²⁰ Verbul οἶδα este o formă de perfect a verbului εἶδω, ὄραω, a vedea, care are înțeles de prezent. Rădăcina greacă este *id*: εἶδ - οἶδ - ἰδ, unde este digamma (f, v, w, din rădăcina aceasta ine și echivalentul latin, de unde avem ‘a vedea’, ‘vedere’, ‘ideo’, etc.). Înțelesul este acela de ‘a vedea’ (primar), ‘a înțelege, a cunoaște, a ști’, ‘a recepta’, (secundar); substantivele înrudite sunt εἶδησις care înseamnă ‘cunoaștere’, procesul de cunoaștere, și εἶδημα care înseamnă ‘cunoștință’. La indicativ prez. οἶδα se conjugă astfel: οἶδα, οἶσθα, οἶδεν, ἴσμεν, ἴστε, ἴσμεν,

dar în NT (koine) are și forma οἶδα, οἶδας, οἶδα, οἶδαμεν, οἶδατε, οἶδασιν. care l-ar putea integra formal în paradigma verbelor de contractie (Iuda 1:10, Apoc. 2:2, In. 13:17, 1 In. 5:19, 2 Tim. 1:15, etc.). La viitor are formele: εἰσομαι, εἴσῃ, εἴσεται, εἰσομεθα, εἴσεσθε, εἰσονται dar și forma εἶδησω, εἶδησεῖς, εἶδησει, εἶδησομεν, εἶδησετε, εἶδησετε, εἶδησουσιν. La mai multe timpuri și moduri (mai ales imperativ prezent și viitor indicativ) οἶδα se aseamănă până la identitate cu conjugarea verbului εἶμι. De exemplu, la imperativ prezent, εἶμι: εἴσθι, ἔστω, ἔστε, ἔστων, ἔστωσαν, ὄντων, și οἶδα: εἴσθι, εἴστω, εἴστε, εἴστων, εἴστωσαν (cf. N. Marinone și F. Guala, *Complete Handbook of Greek Verbs*, Cambridge, MA: Schoenhoff's Foreign Books, Inc.; Balme și Lawall, *Athenaze*, vol. 2, pp. 180-181). Un tratament mai completă a lui οἶδα, urmărind mai ales conjugările la prezent, ar include următoarele forme:

indicativ prezent:	οἶδα, οἶσθα, οἶδεν, ἴσμεν, ἴστε, ἴσασιν
indicativ imperfect:	ἦδη ἦδεν, ἦδησθα ἦδεις, ἦδει, ἦσμεν ἦδεμεν, ἦστε ἦδετε, ἦσαν ἦδεσαν
subjunctiv prezent:	εἶδω, εἶδης, εἶδη, εἶδωμεν, εἶδητε, εἶδωσι
optativ prezent:	εἶδειν, εἶδειης, εἶδειη, εἶδειμεν, εἶδειτε, εἶδειεν

πεινω	- flămânzesc	πλαναω	- înșel, amăgesc
προσδοκαω	- aștept	τιμαω	- onorez, cinstesc

Exemple de verbe de contracție cu rădăcină în ε:

ἀναχωπεω	- mă retrag	ἄσθενεω	- mă îmbolnăvesc
γαμεω	- mă căsătoresc	δεω	- leg
δοκεω	- îmi pare	ἐλεεω	- am milă
ἐπικαλεω	- chem,	ὕλογεω	- binecuvântează
εὐνοεω	- mă împrietenesc	εὐχαριστεω	- mulțumesc
ζητεω	- caut	θεωρεω	- privesc ca spectator
φωνεω	- chem afară	καλεω	- chem (pe cineva)
κρατεω	- mă apuc (agăț)	λυπεω	- sufăr
λαλεω	- vorbesc	μαρτυρεω	- mărturisesc
μισεω	- urăsc	παρακαλεω	- implor (încurajez)
περιπατεω	- [mă] plimb	ποιεω	- fac, realizez
προσκυνεω	- mă închin	συμπαθεω	- compătimesc
τελεω	- sfârșesc,	τηρεω	- păstrez
φιλεω	- sunt prieten (sau ‘iubesc’ în sens general)		

Exemple de verbe de contracție cu rădăcină în ο:

δηλω	- arăt, explic	εὐοδοω	- reușesc în călătorie
πληρω	- umplu	σταυρω	- răstignesc, crucific
τελειω	- împlinesc,	φανεροω	- mă arăt, fac clar
	desăvârșesc	ὕψω	- înalț

Se pot găsi și exemple mai distractive de folosire a verbelor de contracție. Astfel, ἄγαπαω apare și în următoarele încercări de traducere a unui imn creștin destul de cunoscut:

imperativ prezent: ἴσθι, ἴστε
 infinitiv prezent: εἶδεναι
 participiu prezent: εἶδως, εἶδονα, εἶδος.

ὁ Ἰησοῦς με ἀγαπᾷ
ὅτι γραφή κηρυσσεῖ
παῖδια εἰσὶν αὐτῷ
ἀσθηνουσι δυναταὶ

Ἰησοῦς μὲ ἀγαπᾷ τοῦτ' οἶδα
τὰ γὰρ βιβλία μοι λέγει
τὰ τεκνία αὐτῷ ἔστιν
ἀστηνῆ, σθενῆς

ναὶ, Ἰησοῦς ἀγαπᾷ
ναὶ, Ἰησοῦς ἀγαπᾷ
ναὶ, Ἰησοῦς ἀγαπᾷ
ἢ γραφή κηρυσσεῖ.²¹

ναὶ, Ἰησοῦς μὲ ἀγαπᾷ
ναὶ, Ἰησοῦς μὲ ἀγαπᾷ
ναὶ, Ἰησοῦς μὲ ἀγαπᾷ
τὰ γὰρ βιβλία μοι λέγει.²²

Exerciții:

1. Identificați verbele de contractie din următoarele texte și analizați-le:

ὅτε οὖν ἠρίστησαν λέγει τῷ Σίμωνι Πέτρῳ ὁ Ἰησοῦς: Σίμων Ἰωαννοῦ, ἀγαπᾷς με πλεον τούτων; λέγει αὐτῷ: ναὶ, κυριε, συ οἶδας ὅτι φιλω σε. λέγει αὐτῷ: βοσκε τὰ ἄρνια μου. λέγει αὐτῷ παλιν δευτερον: Σίμων Ἰωαννοῦ, ἀγαπᾷς με; λέγει αὐτῷ: ναὶ, κυριε, συ οἶδας ὅτι φιλω σε. λέγει αὐτῷ: ποιμαίνε τὰ πρόβατα μου. λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον: Σίμων Ἰωαννοῦ, φιλεῖς με; ἔλυπηθη ὁ Πέτρος ὅτι εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον: φιλεῖς με καὶ λέγει αὐτῷ: κυριε, πάντα συ οἶδας, συ γινώσκεις ὅτι φιλω σε. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς: βοσκε τὰ πρόβατα μου. ἀμην ἀμην λέγω σοι, ὅτε ἦς νεώτερος, ἐζώννυες σεαυτὸν καὶ περιεπατεῖς ὅπου ἠθέλεις: ὅταν δε γηρασῆς, ἐκτενεῖς τὰς χεῖρας σου, καὶ ἄλλος σε ζώσει καὶ οἴσει ὅπου οὐ θέλει. (Ioan 21:15-18).

²¹ Text de B. Mounce, <http://www.teknia.com/public/pdf/JesusLovesMe.pdf> martie, 2004. varianta românească: Isus, știi, mă iubește, Biblia-mi spune mie, Copilașii la El în, Cei mici Lui îi aparțin. Da, mă iubește, Da, mă iubește, Da, mă iubește, Da! - Biblia-mi spune așa.

²² Text de Barry Hofstetter.

14. TIMPUL PERFECT (ACȚIUNEA CU EFECT)

Ioan 19:3, ὁ Ἰησοῦς εἶπεν **τετελεσται...**
 Isus a zis ‘S-a sfârșit...’

Timpurile perfect și mai-mult-ca-perfect au un rol important în exegeza biblică pentru că ele oferă o informație complexă despre acțiune, reprezentând o acțiune trecută și încheiată, dar cu efecte care continuă în timp.

14.1. *Timpul perfect*

Definiție. Verbul la timpul perfect exprimă o acțiune trecută, încheiată, al cărei rezultat continuă și în prezent. Fiind un timp principal, alături de prezent și viitor, perfectul utilizează terminațiile principale la diateza medie și pasivă, în timp ce la diateza activă are terminații de tip secundar, caracteristice, înrudite cu terminațiile aoristului 1. Semnele distinctive ale perfectului sunt (1) dublarea sunetului inițial, (2) prezența lui κ la diateza activă și a terminațiilor de tip ‘ α ’, adică a terminațiilor globale de tip $\kappa\alpha$.

(1) *Dublarea sunetului inițial al rădăcinii: $r + \epsilon + r\acute{a}d$*

În mod caracteristic, dublarea sunetului inițial al rădăcinii (reduplicare) cuprinde între cele două sunete augmentul ϵ specific timpurilor trecute. Dacă verbul începe cu o consoană, dublarea ei a prinde la mijloc augmentul:

$\lambda\omega$ devine $\lambda\epsilon\lambda\omega\kappa$ (a dezlega).

$\pi\iota\sigma\tau\epsilon\omega$ devine $\pi\epsilon\pi\iota\sigma\tau\epsilon\omega\kappa$ (a crede).

$\sigma\omega\zeta\omega$ devine $\sigma\epsilon\sigma\omega\kappa$ (a mântui), etc.

Dacă verbul începe cu o vocală sau diftong, dublarea are ca rezultat lungirea silabei inițiale și contracția lui ϵ :

ἀγαπαω devine ἡγαπηκα (a iubi).

αἰτεω devine ἤτηκα (a cere).

ἐλπίζω devine ἤλπικα (a spera); etc.

În cazul în care rădăcina verbului începe cu două consoane, prin dublare se adaugă prefixul ε la rădăcina perfectului:

γινωσκω devine ἐγνωκα (a cunoaște, răd. γνω-).

γραφω devine γεγραφα (a scrie, răd. γραφ-).

κλινω devine κεκλικα (a apleca, a se întoarce, răd. κλιν-).

Dacă rădăcina verbului începe cu una din consoanele mute, dublarea se a face cu varianta ‘tare a categoriei respective ; guturala χ a fi dublată de κ, labiala φ cu π, dentala θ cu τ:

χαρίζομαι devine κεχαρισμαι (a se bucura).

φιλεω devine πεφιληκα, (a iubi).

θεραπευω devine τεθεραπευμαι (a vindeca), etc.

În cazul rădăcinilor care încep cu ρ se adaugă augmentul ε și se dublează ρ:

ῥαντιζω devine ἐρραντικα (a stropi).

ῥιπτω devine ἐρριμμαι (perf. pasiv, a arunca, a împrăști).

ῥιζωω, ῥιζοομαι devine ἐρρικα (a înrădăcina)

(2) *Terminațiile de tipul ‘κα’ sunt specifice timpului perfect la diateza activă, modul indicativ: r + ε + răd. + term. ‘κα’*

O caracteristică importantă a perfectului activ, modul indicativ, este că terminațiile de tip primar (principal) sunt legate de rădăcina verbului prin grupul κα, de exemplu: λελυκα, κεκλικα, πεπιστευκα, σεσωκα, etc (asemănător cu funcția grupului σα la aorist 1). De fapt, este vorba de o consoană caracteristică de legătură, anume κ, și de terminații în α de tip

aoarist. Unele verbe nu folosesc, totuși, această legătură nici la diateza activă, și, în schimb, au un așa numit ‘perfect 2’ (cf. analogia cu aoristul 2): ἄκηκα pentru ἄκουω și γεγονα pentru γινομαι. În aceste cazuri, vocala α continuă să fie prezentă, la fel ca și dublarea consoanei inițiale. Consoana κ interacționează cu rădăcina verbului într-un mod asemănător cu cel în care verbul interacționează cu σ la aorist 1 și la viitor:

1) Dacă rădăcina verbului se termină în vocală lungă (ori diftong), se adaugă sufixul κ la rădăcină fără nici o altă schimbare:

λυω devine λελυκα,
πιστευω devine πεπιστευκα; etc.

Dacă rădăcina verbului se termină într-o vocală scurtă (cf. verbele de contracție), aceasta se transformă în vocală lungă înaintea sufixului κ:

γεννω devine γεγεννηκα, (a naște),
φιλω devine πεφιληκα (a iubi).
πληρωω devine πεπληρωκα (a umple),
τηρωω devine τετηρηκα (a păzi, a ține),
λαλεω devine λελαληκα (a vorbi),

Urmăriți și discutați următorul exemplu:

ἐαν τας ἐντολας μου τηρησητε, μενειτε ἐν τη ἀγαπη μου,
καθως ἐγω τας ἐντολας του πατρος μου τετηρηκα και μενω
αὐτου ἐν τη ἀγαπη. Ταυτα λελαληκα ὑμιν ἵνα ἡ χαρα ἡ ἐμη ἐν
ὑμιν ἡ' και ἡ χαρα ὑμων πληροθη. (In. 15:10-11).

Dacă veți păzi poruncile mele, veți rămâne în dragostea mea, așa cum și eu am păzit poruncile tatălui meu și rămân în dragostea lui. Vă spun acestea ca bucuria mea [să fie] în voi și bucuria voastră să abunde.

Există, însă, și excepții:

δεω devine δεδεκα (nu δεδηκα) (a lega).

τελεω devine τετελεκα nu τετεληκα (a finaliza, a desăvârși).

2) Dacă rădăcina se termină în τ, δ, θ, acestea cad înaintea lui κ:

πιπτω devine πεπτωκα (a cădea).

ἐλπίζω (cu rădăcina ἐλπιδ-) devine ἤλπικα (a spera, a nădăjdui).

πειθω devine πεπεισμαι (perf. pasiv. a coninge).

La diatezele pasivă și medie, timpul perfect al paradigmei λυω se formează astfel:

prima literă dublată + ἔ + răd. prezent + κ + term. în α (cf. aorist)

D. activă

λελυκα - dezlegai

λελυκαμεν - dezlegarăm

λελυκας - dezlegași

λελυκατε - dezlegarăți

λελυκε(ν)

- dezlega λελυκασι - dezlegară

Diatezele medie și pasivă au o paradigmă fără κ și folosesc alte terminații:

prima literă dublată + ἔ + răd. prezent + term. primare (în ‘αι)

D. medie

λελυμαι - mă dezlegai

λελυμεθα - ne dezlegarăm

λελυσαι - te dezlegași

λελυσθε - vă dezlegarăți

λελυται - se dezlegă

λελυνται - se dezlegară

D. pasivă

λελυμαι - fui dezlegat

λελυμεθα - furăm dezlegați

λελυσαι - fuseși dezlegat

λελυσθε - furăți dezlegați

λελυται - fuse dezlegat

λελυνται - fură dezlegați

Interacția dintre rădăcina verbului și terminațiile primare (mediu-pasiv) ia diverse forme la diateza medie și pasivă. Se poate observa că terminațiile perfectului se adaugă direct la rădăcină fără vocale de legătură. Ca urmare, dacă rădăcina se termină în vocală, ea se lunguește în diftongul înrudit:

τηρεω devine τετηρημαι (a păzi).

καλεω devine κεκλημαι (a chema).

La fel, dacă rădăcina verbului se termină într-o consoană, aceasta se poate schimba în diverse moduri: γραφω devine γεγραμμαι la persoana 1 sing. (înaintea lui μαι), dar la persoana 3 sing. se schimbă înaintea lui ται în γεγραπται.

14.2. Timpul mai-mult-ca-perfect

Timpul mai-mult-ca-perfect este un timp secundar și exprimă o acțiune încheiată care a fost urmată de efecte pe anumită perioadă de timp, în trecut, posibil și până în prezent. Ca și perfectul, mai-mult-ca-perfectul poate fi identificat prin dublarea sunetului inițial, prin folosirea sufixului κ la diateza activă, și printr-un set de terminații care folosesc diftongul ει:

Term. m.m.pf: - ειν, - εις, - ει, - ειμεν, - ειτε, - εισαν

Terminațiile secundare cu vocala de legătură ε alungită în diftongul ει. La diateza pasivă, semnele caracteristice sunt: dublarea și terminațiile secundare adăugate direct rădăcinii:

- μην, - σο, - το,
- μεθα, - σθε, - ντο.

Diateza activă

prima literă dublată + ε + răd. prez. + κ + term. în ει(aor., impf.)

λελυκειν - dezlegasem	λελυκειμεν - dezlegaserăm
λελυκεις - dezlegaseși	λελυκειτε - dezlegaserăți
λελυκει - dezlegase	λελυκεισαν - dezlegaseră

Diatezele medie / pasivă

prima literă dublată + ε + răd. prezent + term. secundare (în ‘ο)

λελυμην - mă dezlegasem	λελυμεθα - ne dezlegaserăm
λελυσο - te dezlegaseși	λελυσθε - vă dezlegaserăți
λελυτο - se dezlegase	λελυντο - se dezlegaseră

λελυμην - fusesem dezlegat	λελυμεθα - fuseserăm dezlegați
λελυσο - fusesei dezlegat	λελυσθε - fuseserăți dezlegați
λελυτο - fusesese dezlegat	λελυντο - fuseseră dezlegați

ex.: και οὐκ ἔπεσεν, τεθεμελιωτο γαρ ἐπι την πετραν - Mt. 7:25
și ea nu s-a prăbușit, căci fusesese întemeiată pe stâncă.

Vocabular:

ἀγαπαω	- ἡγαπηκα	- iubii
αἶρω	- ἤρκα	- ridicai, distrusei
αἰτεω	- ἤτηκα	- cerui
ἀκουω	- ἀκηκοα, pf.2	- auzii
ἄμαρτανω	- ἤμαρτηκα	- păcătuii
βαλλω	- βεβληκα	- aruncaii
βαπτίζω	- βεβαπτισμαι	- fui botezat, mă botezai
γεννωω	- γεγεννηκα	- născui

γινομαι	- γεγωνα, pf.2	- devenii
γινωσκω	- ἔγνωκα	- cunoscui
γραφω	- γεγραφα	- scrisei
δεω	- δεδεκα	- legai
ἐλπίζω	- ἤλπικα	- sperai
ἐρχομαι	- ἔληλυθα, pf.2	- venii
ἔχω	- ἔσχηκα	- avui
θεραπευω	- τεθεραπευμαι	- fui vindecat
καλεω	- κεκληκα	- chemai
κλινω	- κεκλικά	- aplecai
κρινω	- κεκρικα	- judecai
λαλεω	- λελαληκα	- vorbii
λεγω	- εἶρηκα	- spusei, zisei
λυω	- λελυκα	- dezlegai
μενω	- μεμενηκα	- rămăsei
μισεω	- μεμισηκα	- urâi
ὄραω	- ἔωρακα	- văzui
πειθω	- πεποιθα, pf.2	- coninsei
περιπατεω	- περιπεπατηκα	- mă plimbai
πινω	- πεπωκα	- băui
πιστευω	- πεπιστευκα	- crezui
πληρωω	- πεπληρωκα	- umplui
ῥαντίζω	- ἔρραντικα	- stropii
ῥίπτω	- ἔρριμμαι	- fui risipit
σωζω	- σεσωκα	- mântuii
τελεω	- τετελεκα	- sfârșii, terminai
τηρεω	- τετηρηκα	- păzii

14.3. *Exercitii:*

1. Traduțeți următoarele texte și analizați verbele:

ἐγὼ γὰρ ἤδη σπενδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἀναλυσεως μου ἐφেষτηκεντον καλον ἄγωνα ἠγωνισμαι, τον δρομον τετελεκα, την πιστιν τετηρηκα. (2 Tim. 4:6-7).

πιστει πεποιηκεν το πασχα και την προσχυσιν του αίματος... (Er. 11:28)

ὁ ἦν ἀπ' ἀρχης, ὁ ἀκηκοαμεν, ὁ ἑώρακαμεν τοις ὀφθαλμοις ἡμων, ὁ ἔθεασαμεθα και αἱ χειρες ἡμων ἐψηλαφησαν περι του λογου της ζωης... ἀπαγγελλομεν και ὑμιν. και ταυτα γραφομεν ἡμεις ἵνα ἡ χαρα ἡμων ἡ πεπληρωμενη. (1 In. 1:1-4)

ἐὰν εἴπωμεν ὅτι οὐχ ἡμαρτηκαμεν ψευστην ποιουμεν αὐτον και ὁ λογος αὐτου οὐκ ἔστιν ἐν ἡμιν. (1 In. 1:10)

και ἔμαρτυρησεν Ἰωαννης λεγων ὅτι τεθεαμαι το πνευμα καταβαινον ὡς περιστεραν ἐξ οὐρανου και ἔμεινεν ἐπὶ αὐτον. (In. 1:32)

κἀγὼ ἑώρακα και μεμαρτυρηκα ὅτι οὗτος ἔστιν ὁ υἱὸς του θεου (In.1:34)

συ τετηρηκας τον καλον οἶνον ἕως ἄρτι. (In. 2:10)

ὁ Ἰησους εἶπεν τετελεσται, και κλινας την κεφαλην παρεδωκεν το πνευμα. (In. 19:3)

Ευλογητος ὁ θεος, και πατηρ του κυριου ἡμων Ἰησου Χριστου ὁ κατα το πολυ αὐτου ἔλεος ἀναγεννησας ἡμας εἰς ἐλπιδα ζωσαν δι' ἀναστασεως Ἰησου Χριστου ἐκ νεκρων εἰς κληρονομίαν ἀφθαρτον και ἀμίαντον και ἀμαραντον,

τετηρημενην ἐν οὐρανοῖς εἰς ὑμᾶς, τοὺς ἐν δυναμει θεοῦ
φρουρουμενοὺς δια πιστεως εἰς σωτηριαν ἑτοιμην
ἀποκαλυφθῆναι ἐν καιρῷ ἔσχατῷ. (1 Pet. 1:3-5)

ὡς οὖν παρελαβετε τον Χριστον Ἰησουν τον κυριον, ἐν αὐτῷ
περιπατεῖτε, ἑρριζωμενοι και ἐποικοδομουμενοι ἐν αὐτῷ και
βεβαιουμενοι τη πιστει καθως ἐδιδαχθητε περισσευοντες ἐν
εὐχαριστιᾳ. (Col. 2:6-7)

15. MODUL PARTICIPIU (ACȚIUNEA DE FUNDAL)

Col. 1.3-4 εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ πατρὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν
 Ἰησοῦ Χριστοῦ πάντοτε περὶ ὑμῶν *προσευχομενοι*,
ἀκουσάντες τὴν πίστιν ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
 Mulțumim lui Dumnezeu Tatăl domnului nostru Isus
 Hristos întotdeauna când ne rugăm pentru voi,
 ca unii care au auzit despre credința voastră în Isus Hristos

15.1. Generalități

Participiul este modul verbului care exprimă o acțiune secundară, de fond, ori de tip complementar față de acțiunea principală, exprimând destinația, intenția, maniera, starea subiectului sau efectele suportate de acesta în timpul executării acțiunii principale. Practic, participiul este un adjectiv sau substantiv verbal (poate avea ambele roluri), având diateză, mod și timp, ca verb, și gen, număr și caz, ca adjectiv sau substantiv. Versatilitatea sa descriptivă în limba greacă este accentuată de faptul că admite timpuri cum sunt prezentul, viitorul, aoristul, perfectul care conțin informații calitative asupra stării descrise (continue, momentane, efect):

- 1) Participiul prezent descrie o acțiune simultană cu cea a verbului principal (predicat).
- 2) Participiul aorist descrie o acțiune de moment, limitată în timp, anterioară acțiunii verbului principal (predicatul).
- 3) Participiul viitor descrie o acțiune momentană, ulterioară acțiunii verbului principal.
- 4) Participiul perfect descrie un efect al unei acțiuni trecute, încheiate, anterioare acțiunii din verbul principal.

15.2. Paradigmele temporale ale participiului

În general, participiul urmează următorul algoritm: rădăcina verbului este urmată de o grupare care comunică informație de timp și gen, apoi de un grup de litere care indică diateza și de terminații substantivale care indică și ele diateza și genul.

Rădăcina + grup. timp / gen + grup. diateză + term. diateză / gen

15.2.1. Participiul prezent

La prezent, diateza activă, genul masculin și neutru urmează paradigma declinării a 3a iar genul feminin, paradigma declinării 1 (formula 3 - οντ, 1 - ουσ, 3 - οντ):

m, n: răd. prezent + οντ + terminații declinarea 3
f: răd. prezent + ουσ + terminații declinarea 1 - α impur

Nom.	λυων	λυουσα	λυον
Ac.	λυοντα	λυουσαν	λυον
Gen.	λυοντος	λυουσης	λυοντος
Dat.	λυοντι	λυουση	λυοντι

Nom.	λυοντες	λυουσαι	λυοντα
Ac.	λυοντας	λυουσας	λυοντα
Gen.	λυοντων	λυουσων	λυοντων
Dat.	λυουσι(ν)	λυουσαις	λυουσι(ν)

Diateza medie are drept caracteristică grupul - μεν, și terminațiile la prezent sunt cele de declinarea 2a (m., n.) și de declinarea 1a (f.-η), paradigma μεν + 2, 1- η, 2):

răd. prezent + [o] μεν + terminațiile declinărilor 2, 1 η, 2

	M.	F.	N.
Nom.	λυομενος	λυομενη	λυομενον
Ac.	λυομενον	λυομενην	λυομενον
Gen.	λυομενου	λυομενης	λυομενου
Dat.	λυομενω	λυομενη	λυομενω
Nom.	λυομενοι	λυομεναι	λυομενα
Ac.	λυομενους	λυομενας	λυομενα
Gen.	λυομενων	λυομενων	λυομενων
Dat.	λυομενοις	λυομεναις	λυομενοις

Diateza pasivă, timpul prezent al lui λυω ('fiind dezlegat'; 'cel care este dezlegat', etc.) are aceeași formă ca *diateza medie*.

Observație: Participiul verbului εἶμι ('fiind'; 'cel care este') furnizează terminațiile participiilor tuturor verbelor. Participiul plasează subiectul într-o stare anume de 'ființare', undeva în fundalul acțiunii principale:

Nom.	ὄν	οὔσα	ὄν
Ac.	ὄντα	οὔσαν	ὄν
Gen.	ὄντος	οὔσης	ὄντος
Dat.	ὄντι	οὔση	ὄντι
Nom.	ὄντες	οὔσαι	ὄντα
Ac.	ὄντας	οὔσας	ὄντα
Gen.	ὄντων	οὔσων	ὄντων
Dat.	οὔσι(ν)	οὔσαις	οὔσι(ν)

15.2.2. Participiul aorist

Terminațiile participiului aorist 1 (regulat) folosesc grupul caracteristic σα. La diateza activă, participiile de genul masculin și neutru au forme de decl. 3a, iar cele de genul feminin - de declinarea 1, α impur (3 -

σαντ, 1 - σασ, 3 - σαντ, se poate observa paralelismul cu declinările de la prezent 3 - οντ, 1 - ουσα, 3 - οντ).

m, n : răd. prezent + σα + ντ + terminații declinarea 3a
f : răd. prezent + σα + σ + terminații declinarea 1 - α impur

Nom.	λυσας	λυσασα	λυσαν
Ac.	λυσαντα	λυσασαν	λυσαν
Gen.	λυσαντος	λυσασης	λυσαντος
Dat.	λυσαντι	λυσαση	λυσαντι
Nom.	λυσαντες	λυσασαι	λυσαντα
Ac.	λυσαντας	λυσασας	λυσαντα
Gen.	λυσαντων	λυσασων	λυσαντων
Dat.	λυσασι(ν)	λυσασαις	λυσασι(ν)

Exemple:

εὐλογητος ὁ θεος... (ὁ) ἀναγεννησας ἡμεις εἰς ἐλπιδα ζωσαν...
 binecuvântat [fie] Dumnezeu... care ne-a născut din nou / de sus, printr-o
 / la o nădejde vie (1 Pet. 1:3)

και ἐπεστρεψα βλεπειν την φωνην ἣτις ἐλαλει μετ' ἔμου, και
 ἐπιστρεψας εἶδον ἑπτα λυχνιας χρυσας
 și m-am întors să văd vocea care vorbea cu mine, și întorcându-mă am
 văzut șapte sfeșnice de aur (Apoc. 1:12)

La *diateza medie* participiile aoriste urmează regulile declinării a 2a, la genul masculin și neutru, și a 3a, la feminin, cu elementele de legătură σα și μεν înaintea terminațiilor.

răd. prezent + σα + μεν + terminațiile declinărilor 2, 1 - η, 2

Nom.	λυσαμενος	λυσαμενη	λυσαμενον
Ac.	λυσαμενον	λυσαμενην	λυσαμενον
Gen.	λυσομενου	λυσαμενης	λυσαμενου
Dat.	λυσαμενω	λυσαμενη	λυσαμενω

Nom.	λυσαμενοι	λυσαμεναι	λυσαμενα
Ac.	λυσαμενους	λυσαμενας	λυσαμενα
Gen.	λυσαμενων	λυσαμενων	λυσαμενων
Dat.	λυσαμενοις	λυσαμεναις	λυσαμενοις

La *diateza pasivă* apare marca pasivului $\theta\eta$ ($\theta\epsilon$) sau $\theta\epsilon\iota$ (înainte de σ).

ρᾶδᾶcina prezent + $\theta\epsilon$ + $\nu\tau$ + terminațiile declinării 3
ρᾶδᾶcina prezent + $\theta\epsilon\iota$ + σ + terminațiile declinării 1, α impur

Se poate observa paralelismul 3 - $\theta\epsilon\nu\tau$, 1 - $\theta\epsilon\iota\sigma\alpha$, 3 - $\theta\epsilon\nu\tau$, cu declinările de la prezent 3 - $\omicron\nu\tau$, 1 - $\omicron\upsilon\sigma\alpha$, 3 - $\omicron\nu\tau$.

Nom.	λυθεις	λυθειςα	λυθεν
Ac.	λυθεντα	λυθειςαν	λυθεν
Gen.	λυθεντος	λυθειςης	λυθεντος
Dat.	λυθεντι	λυθειςη	λυθεντι

Nom.	λυθεντες	λυθειςαι	λυθεντα
Ac.	λυθεντας	λυθειςας	λυθεντα
Gen.	λυθεντων	λυθειςων	λυθεντων
Dat.	λυθειςι(ν)	λυθειςαις	λυθειςι(ν)

Pentru *participiul aorist 2* se folosește rădăcina aor. 2 la care se adaugă terminațiile participiului aorist 1 (*cf.* $\lambda\epsilon\iota\pi\omega$ și $\acute{\alpha}\pi\omicron\sigma\tau\epsilon\lambda\lambda\omega$).

Diateza activă are paradigma **3 οντ -, 1 ουσ -, 3 οντ -**

Nom.	λιπων	λιπουσα	λιπον
Ac.	λιποντα	λιπουσαν	λιπον
Gen.	λιποντος	λιπουσης	λιποντος
Dat.	λιποντι	λιπουση	λιποντι
Nom.	λιποντες	λιπουσαι	λιποντα
Ac.	λιποντας	λιπουσας	λιποντα
Gen.	λιποντων	λιπουσων	λιποντων
Dat.	λιπουσι(ν)	λιπουσαις	λιπουσι(ν)

Diateza medie are paradigma **rădăcină + [ο]μεν + 2, 1 η, 2**

Nom.	λιπομενος	λιπομενη	λιπομενον
Ac.	λιπομενον	λιπομενην	λιπομενον
Gen.	λιπομενου	λιπομενης	λιπομενου
Dat.	λιπομενω	λιπομενη	λιπομενω
Nom.	λιπομενοι	λιπομεναι	λιπομενα
Ac.	λιπομενους	λιπομενας	λιπομενα
Gen.	λιπομενων	λιπομενων	λιπομενων
Dat.	λιπομενοις	λιπομεναις	λιπομενοις

Aoristul 2 pasiv al lui ἀποστέλλω ('fiind trimis', cu un mesaj) urmează modelul 3-1-3, cu terminații de tip **3 - εντ, 1 - εις (α impur), 3 - εντ**

Nom.	ἀποσταλεις	ἀποσταλεια	ἀποσταλεν
Ac.	ἀποσταλεντα	ἀποσταλειςαν	ἀποσταλεν
Gen.	ἀποσταλεντος	ἀποσταλειςης	ἀποσταλεντος
Dat.	ἀποσταλεντι	ἀποσταλειςη	ἀποσταλεντι

Nom.	ἀποσταλεντες	ἀποσταλειςαι	ἀποσταλεντα
Ac.	ἀποσταλεντας	ἀποσταλειςας	ἀποσταλεντα
Gen.	ἀποσταλεντων	ἀποσταλειςων	ἀποσταλεντων
Dat.	ἀποσταλειςι(ν)	ἀποσταλειςαις	ἀποσταλειςι(ν)

Exemple:

οὐ γὰρ ἔδωκεν ἡμῖν ὁ θεὸς πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ δυναμῶς καὶ ἀγάπης καὶ σωφρονισμοῦ. Μὴ οὖν ἐπαισχυθῆς το μαρτυριὸν τοῦ κυρίου ἡμῶν μηδὲ ἔμε τον δεσμιὸν αὐτοῦ, ἀλλὰ συγκακοπαθῆσον τῷ εὐαγγελίῳ κατὰ δυναμὶν θεοῦ, τοῦ σωσαντος ἡμᾶς καὶ καλεσαντος κλήσει ἁγία, οὐ κατὰ τὰ ἔργα ἡμῶν, ἀλλὰ κατ' ἴδιαν προθεσιν καὶ χάριν, τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ προ χρόνων αἰώνιων, φανερωθεῖσαν δε νυν δια τῆς ἐπιφανείας τοῦ σωτηρὸς ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καταργησαντος μὲν τον θάνατον, φωτισαντος δε ζῶην καὶ ἀφθαρσίαν δια τοῦ εὐαγγελίου, εἰς ὃ ἔτεθην ἐγὼ κηρυξ καὶ ἀποστολὸς καὶ διδασκαλὸς ἔθνων (2 Tim. 1:7-11).

15.2.3. Participiul viitor

Participiul viitor folosește o paradigmă ușor de reținut:

răd. prezent + [σ] + terminații diatezelor activă, medie, pasivă

Diateza activă, are paradigma **3 - οντ -, 1 - ουσ- α impur, 3 - οντ**

Nom.	λυσων	λυσουσα	λυσον
Ac.	λυσοντα	λυσουσαν	λυσον
Gen.	λυσοντος	λυσουσης	λυσοντος
Dat.	λυσοντι	λυσουση	λυσοντι

Nom.	λυσοντες	λυσουσαι	λυσοντα
Ac.	λυσοντας	λυσουσας	λυσοντα

Gen.	λυσοντων	λυσουσων	λυσοντων
Dat.	λυσουσι(ν)	λυσουσαις	λυσουσι(ν)

Diateza medie urmează paradigma 2, 1-η, 2.

răd. prezent + σ + ομεν + terminațiile declinării 2, 1 - η, 2

Nom.	λυσομενος	λυσομενη	λυσομενον
Ac.	λυσομενον	λυσομενην	λυσομενον
Gen.	λυσομενου	λυσομενης	λυσομενου
Dat.	λυσομενω	λυσομενη	λυσομενω
Nom.	λυσομενοι	λυσομεναι	λυσομενα
Ac.	λυσομενους	λυσομενας	λυσομενα
Gen.	λυσομενων	λυσομενων	λυσομενων
Dat.	λυσομενοις	λυσομεναις	λυσομενοις

Participiul viitor la *diateza pasivă* are cea mai ‘completă’ formulă:

răd. prezent + θη + σ + [ο]μεν + term. declinărilor 2, 1 - η, 2

Nom.	λυθησομενος	λυθησομενη	λυθησομενον
Ac.	λυθησομενον	λυθησομενην	λυθησομενον
Gen.	λυθησομενου	λυθησομενης	λυθησομενου
Dat.	λυθησομενω	λυθησομενη	λυθησομενω
Nom.	λυθησομενοι	λυθησομεναι	λυθησομενα
Ac.	λυθησομενους	λυθησομενας	λυθησομενα
Gen.	λυθησομενων	λυθησομενων	λυθησομενων
Dat.	λυθησομενοις	λυθησομεναις	λυθησομενοις

15.2.4. Participiul perfect

Participiul perfect, ca și aoristul, nu primește augment. La diateza activă apare κ intermediar și dublarea sunetului inițial **3 - οτ, 1 - υια, α pur, 3 - οτ** (se poate observa paralelismul cu declinările de la prezent 3 - οντ, 1 - ουσα, 3 - οντ).

dublare + ε + răd. prez. + κ + terminații declinare / gen

Nom. .	λελυκως	λελυκυια	λελυκος
Ac.	λελυκοτα	λελυκυιαν	λελυκος
Gen.	λελυκοτος	λελυκυιας	λελυκοτος
Dat.	λελυκοτι	λελυκυια	λελυκοτι

Nom.	λελυκοτες	λελυκυιαι	λελυκοτα
Ac.	λελυκοτας	λελυκυιας	λελυκοτα
Gen.	λελυκοτων	λελυκυιων	λελυκοτων
Dat.	λελυκοσι(ν)	λελυκυιαις	λελυκοσι(ν)

La *diateza medie*, participiul perfect pierde consoana intermediară κ , dar păstrează dublarea consoanei inițiale: **dublare + ε + răd. + μεν + 2, 1-η, 2**

dublare + ε + răd. prezent + μεν + terminații declinarea 2 (m, n) dublare + ε + răd. prezent + μεν + terminații declinarea 1-η (f)

Nom.	λελυμενος	λελυμενη	λελυμενον
Ac.	λελυμενον	λελυμενην	λελυμενον
Gen.	λελυμενου	λελυμενης	λελυμενου
Dat.	λελυμενω	λελυμενη	λελυμενω

Nom.	λελυμενοι	λελυμεναι	λελυμενα
Ac.	λελυμενους	λελυμενας	λελυμενα

Gen.	λελυμενων	λελυμενων	λελυμενων
Dat.	λελυμενοις	λελυμεναις	λελυμενοις

Unele verbe au la perfect o rădăcină neregulată, de exemplu:

γίνομαι,	γεγονως, - οτος
έρχομαι,	έληλυθως, - οτος
πειθω,	πεποιθως, - οτος

15.3. Utilizările participiului

Participiul poate fi folosit cu diverse determinări, de tip adjectival, adverbial, de tip genitiv absolut, și în construcții perifrastice.

1. Utilizarea participiului ca adjectiv

Când este folosit în poziție atributivă (cu articol), participiul determină un substantiv sau capătă el însuși valoare de substantiv, și are sens adjectival.

ex. δια την έλπιδα την άποκειμενην ύμιν έν τοις ούρανοις...
din pricina speranței (care este) păstrată vouă în ceruri... (Col. 1:5)

ό μη τιμων τον υιον.

Cine (acela care) nu cinstește pe Fiul. (Ioan 5:23)

Participiul folosit cu rol de atribut sau substantiv este cel mai bine tradus prin locuțiunea ‘acela care...’ sau ‘acela ce...’, ‘cel care, ‘cea care, etc.

2. Utilizarea participiului ca adverb

Când este folosit în poziție predicativă (fără articol), participiul are sensul unui adverb. Astfel de participii se traduc printr-un adverb de timp,

‘când...’ sau ‘în timp ce...’ sau printr-o propoziție subordonată complementară, ori printr-un verb la gerunziu:

ex.: ἰδων δε τους ὄχλους ἀνεβη εἰς το ὄρος. (Mt. 5:1)

Când El a văzut mulțimile, s-a suit pe munte.

ἐδίδασκεν αὐτους λεγων. (Mt. 5:2)

a început să-i învețe zicând.

3. Utilizarea participiului în construcții de tip genitiv absolut.

Participiul prezent sau aorist, la cazul genitiv, apare în limba greacă și într-o construcție specifică, urmat de un substantiv ori un pronume, care se află tot în cazul genitiv. Acest genitiv dublu se numește *genitiv absolut*, deoarece nu este într-o relație eidentă de acord gramatical cu verbul principal sau altă parte de vorbire, deși, semantic, caracterizează acțiunea principală, contextul în care se desfășoară această acțiune.

ptp. Gen + Gen
καὶ ἐκβληθεντος του δαιμονιου ἐλαλησεν ὁ κωφος. (Mt. 9:33)

și, după ce a fost scos dracul din el, mutul a vorbit.

(lit.: ‘și [fiind situația] scoaterii demonului, mutul vorbi.’)

ptp. Gen. + Gen.
χροניζοντος δε του νυμφιου ἐνυσταξαν πασαι και ἔκαθενδον.

fiindcă mirele întârzia, au ațipit toate, și au adormit. (Mt. 25:5)

(lit.: ‘[fiind situația] întârzierii, deci, a mirelui, au ațipit toate și au adormit’).

Gen. + ptp. Gen.
του δε Ἰησου γεννηθεντος ἐν Βηθλεεμ της Ἰουδαιας ἐν ἡμεραις Ἡρωδου του βασιλεως, ἰδου μαγοι ἀπο ἀναταλων παρεγενοντο εἰς Ἱεροσολυμα

După nașterea lui Isus în Betleemul Iudeii, în zilele regelui Irod, iată, niște magi din Răsărit au ajuns în Ierusalim... (Mt. 2:1)

(lit.: ‘[fiind situația] a nașterii lui Isus în Betleemul Iudeii, în zilele lui Irod, împăratul, iată, magi din răsărit au sosit în Ierusalim).

Așa cum s-a observat, genitivul absolut se poate traduce în mai multe feluri. Luând ca reper exemplul nr. 2, el poate fi tradus fie printr-un gerunziu (de exemplu, ‘întârziind mirele, etc.), fie printr-o subordonată de timp (‘pe când mirele întârzia’), de mod (‘în situația în care mirele întârzia’) sau cauzală (‘fiindcă mirele întârzia’, ‘dat fiind că mirele întârzia’). Înțelesul expresiei nu comunică în mod expres o relație temporală sau cauzală, ca atare, ci indică nuanțat, genul de situație, de context în care are loc acțiunea principală.

4. *Utilizarea participiului în construcții perifrastice*

Construcția perifrastică este un caz special de predicat nominal constând din verbul copulativ a fi, εἶμι, sau a avea, ἔχω, și un participiu – ca nume predicativ. În general, construcția perifrastică tinde să indice o acțiune continuă.

(1) construcții perifrastice cu participiu prezent apar rar în NT.

καθως και ἐν παντι τω κοσμῳ ἐστιν καρποφορουμενον και αὐξανομενον (το εὐαγγελιον) (Col. 1:6)

după cum și este în toată lumea unde dă roade și crește.

(lit. ‘și, așa cum în toată lumea este, aducând roadă și crescând’

alternativ: ‘și după cum [face] în toată lumea, aduce roadă și crește în continuu).

(2) construcții perifrastice cu imperfectul se întâlnesc des în NT.

και ἦν διδασκων το καθ’ ἡμεραν ἐν τῳ ἱερῳ. (Lc. 19:47)

și (Isus) învăța în toate zilele (pe norod) în Templu.

(lit. ‘și [Isus] era învățând în fiecare zi în Templu.

alternativ: ‘și Isus își petrecea timpul în fiecare zi învățând în Templu).

(3) construcții perifrastice cu viitorul

και οί ἄστερες ἔσονται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πιπτοντες. (Mc. 13:25)
și stelele vor cădea din cer. (lit. ‘și astrele vor fi din cer căzând’)

(4) construcții perifrastice cu perfectul

a. Cu εἶμι la prezent + participiu perfect.

- τη γαρ χαριτι ἔστε σεσωσμενοι. (Efes. 2:8)

căci prin har (ați fost și) sunteți mântuiți.

(lit. ‘căci prin har sunteți [în starea de a fi fost și de a continua să fiți] mântuiți.

alternativ: ‘căci prin har ați fost mântuiți și sunteți în [starea de] mântuire până azi).

b. Cu imperfectul lui εἶμι + participiu perfect.

ἦσαν γαρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρημενοι. (Mt.26:43)

pentru că li se îngreuiaseră ochii de somn.

(lit. ‘erau deci, ai lor ochi, îngreunați [de somn]’).

c. Cu viitorul lui εἶμι + participiu perfect.

ὅσα ἔαν δησητε ἐπι της γης ἔσται δεδεμενα ἐν οὐρανῳ
(Mt. 18:18)

orice veți lega pe pământ, a fi legat în cer.

(lit. ‘orice - dacă veți lega ceva pe pământ, a [fi] legat în ceruri).

15.4. Exerciții

Vocabular:

ἄρπαζω - apuc, răpesc

ἀνατρεπω - răstorn

ἀδικια, ἥ - nelegiuire

ἰδιοσ-α-ον - propriu

ἀφιημι - las, părăsesc

ἄμνος, ὄ - miel

αἷμα, το - sânge

λυκος, ὄ - lup

δει - trebuie	διδωμι - eu dau
δεω - leg	μονογενης,-ες, ό, ή - singur născut
έκχω - vărs	έμβλεπω - privesc, consider
έπαυριον - mâine	ίδε - iată, uite
Ίωαννης, ό - Ioan	κερμα,-ματος, το - bani
κολλυβιστης, ό - monedă	σχοινιον, το - funie
τραπεζα, ή - masă	φραγγελιον, το - bici, flagel
βασιλικος,-η - funcționar	ήκω - eu în
ίαιομαι - vindec	Ίουδαία - Iudea
Μωυσης, ό - Moise	όφισ, όφεως, ό - șarpe
μισθωτος, ό - cel angajat,	σκορπιζω - răspândesc, împrăști
μελλω - voi fi	πριν - înainte
σημειον, το - semn	τερας, το - minune
κοινωνια, ή - părtășie	όμολογεω - mă mărturisesc
πλαναω - înșel	ψευστης,-ου, ό - mincinos
ουδεις, -μια, -ν - nimeni,	ύψωω - înalt

1. Traduceți textele următoare, identificați participiile și analizați-le:

εύλογητος ό θεος και πατηρ του κυριου ήμων Ίησου Χριστου, όκατα το πολυ αυτου έλεος άναγεννησας ήμας εις έλπιδα ζωσαν δι΄ άναστασεως Ίησου Χριστου εκ νεκρων, εις κληρονομιαν άφθαρτον και άμιαντον και άμαραντον, τετηρημενην εν ουρανοις εις υμας - τους εν δυναμει θεου φρουρουμενους δια πιστεως εις σωτηριαν έτοιμην άποκαλυφθεναι εν καιρω έσχατω. (1 Pet. 1:3-5).

ταδε λεγει ό κρατων τους έπτα άστερας εν τη δεξια αυτου, ό περιπατων εν μεσω των έπτα λυχνιων των χρυσων... τω νικωντι δωσω αυτω φαγειν εκ του ξυλου της ζωης ό εστιν εν τω παραδεισω του θεου. (Aroc. 2:1, 7b).

και μεταβας εκαιθεν ό Ίησους ήλθεν παρα την θαλασσαν της Γαλιλαιας, και αναβας εις το όρος εκαθητο εκεί. (Mt. 15:20)

και ἔλθων ὁ Ἰησους ἀπο του ἱερου ἐπορευετο, και προσηλτον οἱ μαθηται αὐτου ἐπιδειξαι αὐτῷ τας οἰκοδομας του ἱερου.
(Mt. 24:1)

ὁ μη ἀγαπων μενει ἐν τῷ θανατῷ. πας ὁ μισων τον ἀδελφον αὐτου ἀνθρωποκτονος ἐστιν, και οἶδατε ὅτι πας ἀνθρωποκτονος οὐκ ἔχει ζων ἀϊωνιον ἐν αὐτῷ μενουσαν. (1 In.3:15)

ὁ λεγων ὅτι ἐγνωνκα αὐτον και τας ἐντολας αὐτου μη τηρων, ψευστης ἐστιν και ἐν τουτῷ ἡ ἀληθεια οὐκ ἐστιν. (1 In. 2:4).

και αὕτη ἐστιν ἡ νικη ἡ νικησασα τον κοσμον, ἡ πιστις ὑμων
(1 In. 5:4)

τη γαρ χαριτι ἐστε σεσῳσμενοι δια πιστεως: και τουτο οὐκ ἐξ ὑμων, θεου το δωρον: οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μη τις καυχησηται. αὐτου γαρ ἐσμεν ποιημα κτισθεντες ἐν Χριστῷ Ἰησους ἐπι ἔργοις ἀγαθοις οἷς προητοιμασεν ὁ Θεος, ἵνα ἐν αὐτοῖς περιπατησωμεν. (Ef. 2:8-10)

ἀρα οὖν οὐκετι ἐστε ξενοι και παροικοι ἀλλα ἐστε συμπολιται των ἀγιων και οἰκειοι του θεου, ἐποικοδομηθηντες ἐπι τῷ θεμελιῷ των ἀποστολων και προφητων, ὄντος ἀκρογωνιοιου αὐτου Χριστου Ἰησου ἐν ᾧ πασα οἰκοδομη συναρμολογουμενη εὐξει εἰς ναον ἀγιον ἐν κυριῷ. (Ef. 2:19-21)

ἐστιν δε πιστις ἐλπιζομενων ὑποστασις, πραγματων ἐλεγχος οὐ βλεπομενων. (Er. 11:1)

λεγετε μοι, οἱ ὑπο νομον θελοντες εἶναι, τον νομον οὐκ ἀκουετε— (Gal.4:21)

ὅτι ὁ σπειρων εἰς την σαρκα ἑαυτου ἐκ της σαρκος θερισει φθοραν, ὁ δεσπειρων εἰς το πνευμα ἐκ του πνευματος θερισει ζων ἀϊωνιον. (Gal. 6:8)

ὄν ἡμεῖς καταγγέλλομεν νουθετοῦντες παντᾶ ἄνθρωπον καὶ διδασκόντες παντᾶ ἄνθρωπον ἐν πασῇ σοφίᾳ ἵνα παραστήσωμεν παντᾶ ἄνθρωπον τελεῖον ἐν Χριστῷ: εἰς ὃ καὶ κοπιῶ ἀγωνιζόμενος κατὰ τὴν ἐνεργεῖαν αὐτοῦ τὴν ἐνεργουμένην ἐν ἐμοὶ ἐν δυνάμει. (Col. 1:28-29)

ὥς οὖν παρελάβετε τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν τὸν κύριον, ἐν αὐτῷ περιπατεῖτε, ἐρριζώμενοι καὶ ἐποικοδομούμενοι ἐν αὐτῷ καὶ βεβαιούμενοι τῇ πίστει καθὼς ἐδίδαχθητε, περισσεύοντες ἐν εὐχαριστίᾳ. (Col. 2:6-7).

τῇ προσευχῇ προσκαρτερεῖτε, γρηγοροῦντες ἐν αὐτῇ ἐν εὐχαριστίᾳ, προσευχομένοι ἅμα καὶ περὶ ἡμῶν ἵνα ὁ θεὸς ἀνοίξῃ ἡμῖν θύραν τοῦ λόγου. (Col. 4:2-3).

καὶ ἰδὼν τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν, ἄνθρωπε, ἄφεωνται σοὶ αἱ ἁμαρτίαι σου. (Luca 3:20).

ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἀνεβῆ εἰς τὸ ὄρος, καὶ καθίσαντος αὐτοῦ προσήλθαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ: καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς λεγὼν: (Mat. 5:1).